

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 23 och 24 april justerades.

§ 2 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

EU-dokument

COM(2020) 197 till skatteutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 8 juli*.

§ 3 Senarelagt införande av nationell läkemedelslista och bastjänstgöring för läkare

Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU22

Senarelagt införande av nationell läkemedelslista och bastjänstgöring för läkare (prop. 2019/20:158) föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 4 Ändrade övergångsbestämmelser när det gäller medicintekniska produkter

Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU23

Ändrade övergångsbestämmelser när det gäller medicintekniska produkter (prop. 2019/20:161) föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 5 Personligt betalningsansvar i aktiebolag

Civilutskottets betänkande 2019/20:CU28

Personligt betalningsansvar i aktiebolag
föredrogs.

Anf. 1 LEIF NYSMED (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation.

Vi socialdemokrater konstaterar, i likhet med majoriteten, att spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 har fått omfattande konsekvenser för hela vårt samhälle. De ekonomiska följderna är påtagliga för såväl stora som små företag. En rad åtgärder har redan vidtagits av både regering och riksdag för att dämpa de negativa ekonomiska effekterna av den pågående pandemin. Fortsatta lämpliga åtgärder kommer också att behövas framgent.

Frågan om att förlänga tiden till en andra kontrollbalansräkning och att se över det personliga ansvaret i aktiebolag, kopplat till det läge vi i dag befinner oss i, är komplex och svår. Vi kan inte se att en sådan översyn är en lämplig åtgärd i nuläget. Vid en första anblick kan det låta självklart att ge företagare som vill fortsätta driva sitt företag men som fått problem under krisen respekt. Men dessvärre är det inte så enkelt.

Som redovisats i betänkandet fyller regleringen i aktiebolagslagen om aktiekapital och det personliga betalningsansvaret för bolagsföreträdare funktionen som borgenärsskydd och som spärr mot ogenomtänkt och oseriöst företagande. Regleringen kan också bidra till att motverka ekonomisk brottslighet. Regelverket finns där för såväl gäldenärer som borgenärer. Det handlar lika mycket om att hantera det konkursmässiga företaget som att hantera borgenärernas rättmätiga fordringar.

Genom att man prioriterar det konkursmässiga företaget, vilket tillkännagivandet föreslår, riskerar andra företag att drabbas. Det kan ge oönskade spridningseffekter i andra företag, och det kan sätta normala betalningsrutiner ur spel. Risken för att företag börjar kräva förskotts- och kontantbetalning för att säkra betalningar är stor.

Syftena med regleringen har också framhållits tydligt av de myndigheter som har lämnat upplysningar i ärendet, det vill säga Bolagsverket, Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket och Kronofogdemyndigheten. Det har bland annat anförts att kravet på att upprätta en kontrollbalansräkning när det finns skäl att anta att bolagets eget kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet kan vara avgörande för att bolagsföreträdare ska ha en realistisk bild av bolagets ekonomiska ställning. En förlängning av tidsfristerna kan enligt myndigheterna leda till att bolagsföreträdare fortsätter att driva en förlustbringande verksamhet alltför länge på borgenärernas bekostnad.

Under processens gång har det framkommit att rättegångar kring just det personliga ansvaret ofta är komplicerade och att beviskraven är höga. Det är alltså inte så att mängder av företagare döms till personligt betalningsansvar, vilket man lätt skulle kunna tro i ljuset av detta ärende.

Herr talman! Slutligen vill jag lyfta fram det faktum att samtliga berörda myndigheter som har varit inblandade i utskottets beredning har varnat för att det här riskerar att ge kriminella personer ökade möjligheter att agera och verka inom företagsvärlden. Riskerna med förslaget är alltså inte

fullt ut klarlagda. Därmed riskerar vi att hamna i ett läge som snarare förvärrar situationen, genom att kriminella personer skulle kunna fortsätta driva företag längre än vad som annars vore möjligt.

Vi socialdemokrater utgår från att regeringen kommer att se över dessa risker tills det att en proposition når riksdagen.

Herr talman! Jag vill återigen yrka bifall till vår reservation.

Anf. 2 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Vi debatterar i dag, liksom vi gör alla andra dagar, en angelägen fråga. Nästan all lagstiftning vi har i Sverige och som vi beslutar om i den här kammaren är avpassad för ett normalläge. Avvägningarna i lagstiftningen, om balansen mellan olika parter intressen, är med andra ord avpassade för en situation då samhället fungerar som normalt.

Det har blivit väldigt tydligt på många områden att vår lagstiftning inte är avpassad för en krissituation, helt enkelt på grund av att det kanske aldrig var tanken med lagstiftningen. Den är anpassad för en normal situation. Men ett sådant tillvägagångssätt vid lagstiftning ställer också oerhörda krav på flexibilitet hos lagstiftaren i en situation som är allt annat än normal.

Sverige och världen befinner sig i kris till följd av en pandemi. Det är viktigt att komma ihåg att det är den utlösande faktorn, herr talman. Den ekonomiska krisen är alltså inte en konsekvens av bristfälliga ekonomiska system. Den är inte sprungen ur det finansiella systemet. Den är inte sprungen ur problem på det associationsrättsliga området. Den är sprungen ur en pandemi, som har slagit mot världen som en naturkatastrof och därför bör betraktas som en sådan.

Herr talman! Det är vårt ansvar som lagstiftare att försöka justera och anpassa den lagstiftning som nu kan utgöra ett hinder, så att vi med så små skadeverkningar som möjligt kan ta oss igenom den kris vi befinner oss mitt i. Ett exempel är att se till att det ekonomiska systemet fungerar.

Vi har i dag en mängd företag som kämpar för sin överlevnad. Deras existens är viktig, inte bara här och nu för alla dem som får sitt levebröd genom de arbetstillfällen företagen skapar. Den är också viktig för Sverige i ett senare perspektiv, när viruset är bekämpat och Sverige ska komma tillbaka på fötter.

Vi moderater har frågat oss om det finns någonting vi kan göra på det associationsrättsliga området, även om det är en liten pusselbit i ett mycket stort pussel som behöver läggas. Finns det någonting vi kan göra för att minska antalet onödiga konkurser? Kan vi skriva på lagstiftningen så att företag inte i onödan tvingas i konkurs på grund av ett regelverk som, som sagt, är avpassat för en normalsituation och inte för en krissituation?

Vi gör bedömningen att det finns ett antal sådana faktorer. Därför har vi lagt fram ett utskottsinitiativ som delvis behandlas i skatteutskottet; det handlar bland annat om hur staten som borgenär ska bete sig och driva fordringar. Det handlar också om den del som utskottet diskuterar här i kammaren i dag. Det handlar om reglerna som kringgärdar det personliga betalningsansvaret som kan uppkomma för bolagsföreträdare enligt aktiebolagslagen.

Vi menar att den här regleringen inte är avpassad för den situation Sverige nu befinner sig i. Det är en ganska snäv tillämpning av när man måste upprätta den första kontrollbalansräkningen, och man har en kort tidsfrist på sig för återställning i den ekonomiska knipa man som företagare har hamnat i.

Herr talman! Jag tycker att det är beklämmande att lyssna på Socialdemokraterna i talarstolen i dag, för det framgår så tydligt att de i grunden misstror dem som driver företag. Företagande kan enligt Socialdemokraterna leda till ökad brottslighet och att man inte kan beivra brott på ett effektivt sätt. Inställningen är att det är anomalin, nämligen de företagare som inte sköter sig, som ska sätta normen för helhetsregleringen. Det är en märklig ansats och ett märkligt sätt att se på företag, företagande och företagare. Detta beklagar jag, herr talman.

Genom att ge mer respit och ge en längre tidsfrist till dess att man måste upprätta den andra kontrollbalansräkningen ger vi fler företag förutsättningar att överleva krisen. Återigen, herr talman: Kom ihåg vad det är som har skapat krisen! Det är ett virus. Det är en pandemi. I de allra flesta bolag finns det inte strukturella problem. Det är inte så att vi skapar konstgjord andning för att hålla liv i bolag som ändå inte skulle vara livskraftiga. Nej, det här är ett försök att hjälpa företag att ta sig igenom den naturkatastrof som är skapad av ett virus. Detta måste man bära med sig. Men i stället för att anamma detta faktum står en socialdemokrati och – i det här fallet – en vänsterminoritet och griper efter halmstrån för att hitta skäl att säga nej till att göra det enklare för företag att överleva och övervintra krisen.

Herr talman! Jag är mycket glad att en majoritet i denna riksdag kör över regeringsunderlaget och tillkännager detta för regeringen. Det tål att från denna talarstol upprepa att regeringen måste återkomma skyndsamt. Vi kommer naturligtvis inte att se mellan fingrarna utan se till att det sker, för de här åtgärderna måste vidtas nu.

Med detta, herr talman, skulle jag vilja yrka bifall till förslaget i betänkandet och till det utskottsinitiativ som har vunnit en majoritet i riksdagens civilutskott.
(Applåder)

Anf. 3 LEIF NYSMED (S) replik:

Herr talman! Jag noterar att Carl-Oskar Bohlin hänger upp sig på de risker som både vi och myndigheterna lyfter fram och tillskriver oss socialdemokrater dessa åsikter. Vi lyssnar på de experter som yttrar sig i olika frågor och tar till oss vad de säger. Det gör vi i andra frågor också. Vi kan faktiskt ändra åsikt, vilket vi återkommer till i andra ärenden framöver. När myndigheter lyfter fram risker med sådana här förslag tycker jag att det känns lite märkligt att tillskriva oss i Socialdemokraterna dessa uppfattningar och säga att vi är emot företagare.

Jag tycker att jag var ganska tydlig i mitt inledande anförande. Det handlar inte bara om att vi ser till de bolag som har hamnat i kris just nu, utan företag kan drabbas ytterligare om man fortsätter med det här. Det handlar också om de borgenärer som finns. Detta öppnar upp för olika möjligheter att begära pengar i förskott och andra betalningsdelar. Det kan vara fråga om att säkra tillgångar som andra borgenärer har. Det här kan öppna upp marknader som kanske inte är önskvärda.

Det handlar inte om att vi skulle vara emot de företag som drivs, utan snarare om att vi ser riskerna för många andra företag runt omkring. Det är spridningseffekten för andra borgenärer som vi är oroliga för. Du kan inte komma och påstå att vi är företagsfientliga, Carl-Oskar Bohlin. Snarare skulle jag vilja säga att vi är väldigt företagsvänliga när vi försöker se helheten i problematiken.

Vad gäller de företag som nu riskerar att gå omkull på något sätt av någon anledning kanske det är andra ekonomiska incitament vi ska försöka hjälpa dem med. Det gäller att se till att det finns en efterfrågan på deras varor och tjänster. Tycker Carl-Oskar Bohlin att det resonemanget är konstigt?

Anf. 4 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Herr talman! Det blir för mig tydligt att Leif Nysmed aldrig har ställt sig frågan vad som händer om regering och lagstiftare genom att inte se till att anpassa lagstiftningen till den krissituation vi befinner oss i och genom att lägga sten på bördan i denna kris är de som driver underleverantörer och andra i konkurs. Hur är borgenärerna hjälpta av det?

Min kritik mot det som Leif Nysmed anförde var att Socialdemokraterna återigen har misslyckats i intresseavvägningen. Det är klart att det finns risker med all slags lagstiftning, men man måste vikta dem mot de potentiella fördelarna. I det här fallet, herr talman, är fördelen att vi ger respit under krisen.

Jag vågar påstå att alla seriösa borgenärer under denna kris har ett intresse av att deras affärspartner klarar av att ta sig igenom och ta sig ut på andra sidan. Jag tror att det finns väldigt få borgenärer som ser ett egenvärde i att driva underleverantörer och affärspartner i konkurs genom att stenhårt driva fordringar.

Vi har en situation där lagstiftningen riskerar att göra styrelseledamöter personligt betalningsansvariga. Det vi nu tydligt ser är att konkursansökningarna ökar – under april månad med 200–300 procent. Det, Leif Nysmed, är en effekt av att de som driver företag i det här landet helt enkelt inte vågar försöka ta sig igenom krisen av den enkla anledningen att de riskerar att bli personligt betalningsansvariga. Det, Leif Nysmed, vägrar ni att göra någonting åt. Men det, Leif Nysmed, har en majoritet i riksdagen nu sett till att vi kommer att göra någonting åt.

Anf. 5 LEIF NYSMED (S) replik:

Herr talman! Carl-Oskar Bohlin uttalade mitt namn många gånger, så nu borde de flesta i alla fall veta vad jag heter.

Jag tycker att debatten blir lite tramsig när vi håller på så här. Vi resonerar och försöker komma fram till bra lösningar. Mitt och vårt synsätt är att det är efterfrågan på varor och tjänster hos de här företagen som har minskat. Det är därför de har problem som gör att en hel del går i konkurs. Det är också därför vi måste jobba just med efterfrågesidan. Man ska inte under en längre period fortsätta att driva företag med bristande betalningsförmåga, för då riskerar man i slutändan att knuffa problemen framför sig. Jag ser gärna diskussioner om hur vi stimulerar efterfrågan på varor och tjänster för att rädda svenska företag och svenska arbetstillfällen. Jag tror att jag stannar där, för annars riskerar det här att bara bli politiskt käbbel. Men detta är min ståndpunkt.

Sist av allt vill jag tillägga att vi lyssnar på expertmyndigheterna och tar till oss de riskanalyser som de lämnar till oss. Jag tycker att det är en viktig sak att göra.

Anf. 6 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Herr talman! Problemet är ju att efterfrågan är strypt till följd av att världen försöker bekämpa ett virus. Efterfrågan är strypt till följd av myndighetsbeslut och politiska beslut för att minska smittspridning. De besluten är i sig rimliga, men då måste politiken med andra handen hjälpa dem som drabbas av besluten i stället för att säga: Nej, vi är inte beredda att göra någonting. Annars kommer krisen att bli djupare, och fler företag kommer att gå i konkurs. När viruset är bekämpat, när allting vänder, kommer vi i så fall att stå i en situation där många verksamheter har gått omkull. Att återstarta verksamheterna kommer att bli mycket svårare. Vår återhämnning kommer att ta mycket längre tid. Det är problematiskt för jobben och för hela det svenska samhället. Jag tycker att det är en orättvis syn gentemot alla dem som har att driva företag i denna mycket svåra situation.

Anf. 7 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! *Personligt betalningsansvar i aktiebolag* är inte en rubrik som leder till att de stora massorna samlar sig vid tv-apparaterna. Ändå är detta ärende väldigt viktigt.

Min uppfattning är att vi inte har för många entreprenörer i Sverige, utan för få. Men man kan få intrycket att vi som riksdag och nation har inställningen att entreprenörer och framtida företagare alltid kommer att finnas, alldeles oavsett vilka risker vi säger att de ska ta och vilka skatter och pålagor vi än lägger på dem.

Min uppfattning är att våra beslut, vår tilltro till entreprenörer och vår inställning har en avgörande betydelse för hur många företag vi kommer att ha i framtiden. Under den rådande coronakrisen kommer antalet konkurser och rekonstruktioner att öka. Utifrån den situationen och detta faktum är frågan om det personliga betalningsansvaret oerhört viktigt.

En situation har uppstått som ingen företagare kunde planera eller ta höjd för, skulle jag vilja påstå. Det är ingen liten dipp i efterfrågan, utan över en natt försvann hela underlaget för att bedriva verksamhet. Om det händer en dag eller en vecka kan man givetvis anse att ett företag borde vara motståndskraftigt mot en sådan dipp. Men nu är vi snart inne på två månader, och något slut ser vi fortfarande inte.

Vi som nation har ett ansvar att se långsiktigt och inte kortsiktigt. Lägg därtill att riksdagen har beslutat att aktiekapitalet kan vara så lågt som 25 000 kronor i ett aktiebolag. Eftersom man ska göra en kontrollbalansräkning när halva kapitalet är förbrukat inser de flesta att marginalerna är väldigt små i de flesta bolag. Många mindre bolag där ägaren kanske är den enda anställda har dessutom väldigt sällan en förmåga att lägga undan några större buffertar.

Man kan vid första anblicken tycka att den som är ansvarig i ett bolag på något sätt bör ha ett ansvar att stå för kostnader om man inte vidtar de åtgärder som ett bolag i ekonomisk kris är ålagt. Den som är företrädare för ett aktiebolag måste tillse detta.

Men företrädaransvaret är inte bara att företrädare i ett bolag ska stå för de skatter och avgifter som förfallit. Det är även att dessa skatter och avgifter går före i kön i förhållande till andra fordringsägare.

Det betyder att den som har mest att vinna för minst insats, det vill säga staten, anser sig stå före i kön att få sina pengar mot övriga som kan ha förlorat pengar, det vill säga leverantörerna.

I en tid som nu med corona kan många inse att om staten går före andra fordringsägare är sannolikheten stor att andra leverantörer som får utebliven intäkt även de går i konkurs. Dominoeffekten är tydlig. Den gör att vi bör fundera på mer än en gång vad vi har för åtgärder att ta till för att hjälpa företagaren att inte i onödan försätta ett bolag i konkurs.

Företrädaransvaret ska användas för den företrädare i bolaget som har varit grovt oaktsam, eller på enkel svenska varit slarvig eller glidit på sanningen om bolagets status. Tyvärr används företrädaransvaret som ett slentrianmässigt beslut för att man för alla skatter som faller under möjligheten ska kunna utkräva personligt företrädaransvar. Några enskilda bedömningar gör man inte på det sättet att man gör en bedömning av grov oaktsamhet. Likheten är tydlig, alla åker på ansvaret oavsett.

Den situation som många företagare kommer att hamna i är, när det ser ut som det gör, att besluta om de ska driva vidare sitt bolag eller inte. Många kommer att välja att försöka driva sina bolag vidare i hopp och tro om att det snabbt vänder igen och återgår till det normala.

Det är då det beslutet vi föreslår i dag är viktigt. Man får längre tid på sig att uppvisa positiva resultat i siffrorna för bolaget och behöver inte försätta långsiktigt bärkraftiga bolag i konkurs för det som händer just nu.

Vi kristdemokrater anser att dagens tillkännagivande är både bra och nödvändigt. Men det är även en signal om att riksdagen har förståelse för situationen. Riksdagen behöver entreprenörer även efter coronakrisen. Riksdagen anser att allt ansvar inte kan läggas på den enskilde entreprenören utan att det beror på de omständigheter vi nu går igenom. De är mer långvariga, djupare och svårare än någon kunde föreställa sig innan denna situation. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 6 Fler tillfälliga åtgärder för att underlätta genomförandet av bolags- och föreningsstämmor

Civilutskottets betänkande 2019/20:CU29

Fler tillfälliga åtgärder för att underlätta genomförandet av bolags- och föreningsstämmor (prop. 2019/20:163)
föredrogs.

Anf. 8 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Herr talman! I dag debatterar vi regeringens senaste förslag för att underlätta för bolag och föreningar inför sina stämmor. Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservationen i betänkandet.

Något man kan ha synpunkter på är att det tagit lång tid och att förslagen skulle ha behövts redan tidigare. Vi kan dock ha förståelse för att saker

*Fler tillfälliga åtgärder
för att underlätta
genomförandet av
bolags- och förenings-
stämmor*

inte alltid går så snabbt som man önskar sig. Det är dock värre att förslaget i sig inte fullt ut innehåller alla de delar som är nödvändiga under rådande kris.

Det är en extrem kris som landets företagare, löntagare och näringsliv står inför. Det är av yttersta vikt att så långt som möjligt bidra till olika typer av underlättningar och möjligheter för företag och bolag.

Regeringen föreslår i propositionen tillfälliga möjligheter till distansmedverkan i bolagsstämmor för aktiebolag och ekonomiska föreningar – detta för att stämmorna ska kunna hållas helt utan fysiskt deltagande. Det är givetvis någonting som är positivt och som bidrar till att underlätta, vilket vi självklart står bakom.

Däremot finns enligt oss ingen anledning att begränsa sig till just dessa förslag, framför allt inte i en tid när svenska jobb och företag är hotade i detta nu. Man måste agera kraftfullt och på bred front. Vi har inte råd att gå långsamt framåt.

Det finns flera tillfällen där bolag har nytta av att få längre tidsfrist för att hålla sin stämma. Det har redan lyfts fram på EU-nivå och var med i de förslag till rådets förordning om tillfälliga åtgärder avseende hållande av stämmor i Europabolag och europeiska kooperativa föreningar.

Kommissionen har kommit fram till att det är en viktig åtgärd att kunna förlänga tidsfristen för när stämman ska äga rum och att det är mycket brådskande att fatta just ett sådant beslut. Europaparlamentet väntas godkänna förslaget i närtid, och rättsakten antas därefter. Förslaget innebär ett tillfälligt undantag på EU-nivå från den tidsfrist som föreskrivs i artikel 54 i förordningen om Europabolag respektive i artikel 54 i förordningen om europeiska kooperativa föreningar.

Undantaget ska ge Europabolag och SCE-föreningar flexibilitet att hålla sina bolagsstämmor inom tolv månader efter räkenskapsårets utgång. Kommissionen framhåller att undantaget är nödvändigt för att kunna planera stämmor och för att skapa rättssäkerhet vad gäller uppfyllandet av gällande skyldigheter.

Sverigedemokraterna anser att själva förslaget att införa en tillfällig flexibilitet är intressant även för svenska företag och har svårt att förstå regeringens dubbla hållning, där svenska bolag, företag och föreningar ges sämre förutsättningar än de europeiska bolagen.

En rad nackdelar med att förlänga tidsfristen tas upp, som till exempel svårigheten att sätta ett datum för när smittspridningen inte utgör ett hinder, svårigheter att välja in styrelseledamöter, och försämrade förutsättningar att beviljas krediter eller anskaffa nytt kapital för bolaget.

Herr talman! Sverigedemokraterna tror att regeringen här gör en felaktig bedömning av att svenska bolag och europeiska bolag behöver så vitt skilda förutsättningar. Det behövs flera olika grepp, åtgärder och stöd för att underlätta för företagen. Av den anledningen föreslår Sverigedemokraterna att regeringen omgående undersöker möjligheten till en förlängd tidsfrist för att kunna hålla bolagsstämmor. Ett snabbt agerande är helt nödvändigt då tidsperioden för bolagsstämmor redan löpt lång tid och läget är krisartat.

Anf. 9 LEIF NYSMED (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkande CU29.

Spridningen av det virus som orsakar covid-19 försvårar för aktieägare och föreningsmedlemmar att träffas och påverkar kraftigt möjligheten för bolag och föreningar att anordna stämmor.

Som beskrivs i betänkandet har utskottet och riksdagen nyligen ställt sig bakom regeringens förslag om införande av lagen om tillfälliga undantag för att underlätta genomförandet av bolags- och föreningsstämmor.

Utskottet framhöll då vikten av att regeringen noga följer utvecklingen och vidtar de ytterligare åtgärder som kan behövas för att motverka smittspridning och skydda svenska arbetstillfällen.

Regeringen anser nu att det behöver vidtas ytterligare åtgärder för att underlätta genomförandet av bolags- och föreningsstämmor på ett sådant sätt att risken för smittspridning minimeras. De åtgärder som föreslås inriktas på att underlätta för bolag och föreningar att genomföra stämmor inom gällande tidsfrister.

Detta sker lämpligast genom att göra det möjligt att hålla en stämma helt utan fysiskt deltagande. En förutsättning är dock att minoritetsskyddet kan bibehållas i så stor utsträckning som möjligt.

Regeringen föreslår därför att det ska införas en tillfällig möjlighet för styrelsen i ett aktiebolag att inför en viss bolagsstämma besluta att stämman inte ska hållas på en viss ort utan enbart genom elektronisk uppkoppling mellan aktieägarna. Inför en sådan digital stämma ska aktieägarna kunna utöva sin rösträtt genom poströstning. Motsvarande tillfälliga regler ska införas för ekonomiska föreningar inklusive bostadsrättsföreningar och kooperativa hyresrättsföreningar. Bakom detta står ett enigt utskott.

Herr talman! I den följdmotion som behandlas i betänkandet finns ett förslag om att regeringen skyndsamt bör undersöka möjligheten att förlänga tidsfristen för att hålla bolags- och föreningsstämmor.

En nackdel med en sådan lösning är, som nämnades av föregående talare, att det i dagsläget inte går att förutse hur länge pandemin håller i sig. Det skulle därför vara svårt att avgöra hur länge årsstämmorna skulle behöva skjutas upp.

Dessutom fattas beslut vid årsstämmorna i flera viktiga frågor såsom fastställande av resultat- och balansräkningar och resultatdispositioner, ansvarsfrihet för styrelseledamöterna och den verkställande direktören med mera. Detta är inte oviktiga frågor, och beslut bör fattas i dem.

Att skjuta upp en årsstämma riskerar bland annat att leda till att vissa befattningshavare vilkas uppdrag har upphört inte kommer att kunna ersättas och att centrala funktioner i företaget kommer att vara obesatta under lång tid.

En annan konsekvens av att skjuta upp en årsstämma som Svenskt Näringsliv har lyft fram är att ett företag kan få sämre förutsättningar att beviljas nödvändiga krediter och anskaffa nytt kapital genom emission om det under lång tid står utan fastställda resultat- och balansräkningar för det föregående räkenskapsåret. Detta är särskilt problematiskt i den rådande ekonomiska krisen. Det är viktigt att man får komma till skott med det här.

Herr talman! Jag yrkar således avslag på reservationen, och jag yrkar återigen bifall till utskottets förslag i betänkande CU29.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 7 Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)

Utrikesutskottets betänkande 2019/20:UU7

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) (skr.
2019/20:25 och redog. 2019/20:OSSE1)
föredrogs.

Anf. 10 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! I detta betänkande behandlar utrikesutskottet redogörelsen från Sveriges delegation vid OSSE:s parlamentariska församling för det arbete som bedrevs förra året. Utskottet behandlar även regeringens skrivelse om verksamheten inom OSSE under helåret 2018 och det första halvåret 2019.

Som nämndes under förra årets debatt här i kammaren i samma ämne tog Sverigedemokraternas Björn Söder under vintermötet i Wien initiativ till att bilda en ny konservativ partigrupp inom OSSE:s parlamentariska församling.

Vid sommarmötet i Luxemburg bildades därför den konservativa och reformistiska gruppen. Den är knuten till det europeiska ECR Party, där bland annat regeringspartierna från Storbritannien, USA och Polen ingår tillsammans med Sverigedemokraterna och många andra partier runt om i OSSE-området. Sverigedemokraternas Björn Söder valdes till vice ordförande i gruppen.

Herr talman! De politiskt bindande åtagandena i OSSE:s tredje dimension syftar till att säkerställa att de mänskliga rättigheterna respekteras fullt ut, att upprätthålla rättsstatens principer, att bygga upp och bevara demokratiska institutioner samt att motverka intolerans och diskriminering.

I regeringens skrivelse redogör man för att Sverige under perioden aktivt har bidragit till att stärka de rättsstatliga aspekterna av OSSE:s säkerhetsarbete. Man redogör vidare för att Sverige som en av 16 deltagande stater deltagit i aktiveringen av de så kallade Wien- och Moskvamekanismerna, vilka är särskilda verktyg för att övervaka tillämpningen av åtagandena inom den mänskliga dimensionen. Anledningen till detta är oron över situationen för de mänskliga rättigheterna, specifikt förföljelser av hbt-personer, i den ryska delrepubliken Tjetjenien.

Det är förvisso positivt att Sverige deltar aktivt i dessa frågor, men regeringens oro bör även omfatta den alltmer ökande diskrimineringen av och intoleransen mot kristna och andra religiösa minoriteter inom OSSE:s deltagande stater.

På flera håll i OSSE:s 57 deltagande stater vittnar man nämligen om att diskriminering av andra religioner och religiösa inriktningar ökar i takt med att skolor och moskéer sponsrade av Saudiarabien etableras. Många upplever hotet från den snabbt växande wahabitiska trosinriktningen inom islam, med epicentrum i Saudiarabien. Trots att många av länderna har religionsfrihet instiftad i grundlagen känner allt fler oro inför att visa annan religiös övertygelse. Inte sällan är det kristna minoriteter som far mest illa.

Herr talman! Vid OSSE:s parlamentariska församlings sommarmöte i Luxemburg förra året föreslog Sverigedemokraternas Björn Söder i en resolution att man borde uppmärksamma, fördöma och åtgärda den diskriminering av kristna och andra religiösa minoriteter som för närvarande sprider sig i flera av organisationens deltagande stater. Resolutionen an-

togs glädjande nog av församlingen och blev en del av slutdokumentet från Luxemburgmötet.

Den parlamentariska församlingen inom OSSE uttrycker i slutdokumentet stor oro över att diskrimineringen och förtrycket av minoritetsreligioner i vissa av OSSE:s deltagande stater verkar ha ökat i omfattning under senare tid. Detta inkluderar även institutionellt förtryck genom förtryckande rättsakter mot olika kristna trosinriktningar, som kan leda till att man underlättar och uppmuntrar till hatbrott mot medlemmar av dessa trosinriktningar.

Man noterar med oro att denna diskriminering inkluderar följande.

För det första handlar det om vag eller tvetydig lagstiftning när det gäller religionsfrihet, vilket tillåter myndigheter att vidta godtyckliga åtgärder mot vissa kyrkor, inklusive tillslag och nedläggningar, bland annat mot huskyrkor i landsbygdsregioner som saknar officiellt registrerade kyrkobyggnader.

För det andra gäller det förtryck av och godtyckliga handlingar mot vissa trosinriktningar och deras prästerskap i ockuperade territorier.

För det tredje handlar det om förbud för vissa trosinriktningar mot att få eller förnya registrering av sina samfund eller tjänster, mot att utföra missionsarbete eller mot att bygga nya kyrkobyggnader på grund av oegnomskinliga eller partiska zonstandarder.

För det fjärde gäller det officiell stigmatisering av dem som konverterar till kristendomen, inklusive påtryckningar för att de ska avstå från sin tro. Det handlar om förverkande av biblar och annan religiös litteratur eller om begränsningar för utnämningen av kyrkoansvariga.

I slutdokumentet uppmanar man OSSE:s deltagande stater att ta hänsyn till ökad diskriminering mot kristna och anhängare av andra trosuppfattningar i minoritet. Man erkänner den fulla suveräniteten i alla kristna trosinriktningar och deras kyrkliga organ, deras oberoende från politiska påtryckningar och deras rättigheter att fatta sina egna beslut oavsett politiska konflikter. OSSE:s parlamentariska församling rekommenderar därför OSSE att vidta åtgärder mot diskriminering.

Sveriges regering bör mot denna bakgrund inom OSSE:s tredje dimension aktivt verka för att särskilt sätta fokus på att bekämpa den ökande diskrimineringen av kristna och andra religiösa trosuppfattningar i minoritet inom OSSE:s deltagande stater.

Av denna anledning yrkar jag bifall till Sverigedemokraternas reservation.

Anf. 11 ROBERT HALEF (KD):

Herr talman! Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa byggdes på den grund som lades genom Helsingforsslutakten 1975 och har nu 57 deltagande stater. OSSE verkar för att främja säkerhet och stabilitet och jobbar efter tre dimensioner: en säkerhetspolitisk, en ekonomisk och miljömässig samt en som rör demokrati och mänskliga rättigheter.

Denna parlamentariska församling är ett viktigt forum för dialog mellan parlamentsledamöter från medlemsstaterna. Där kan de skapa opinion och verka för mer internationell förståelse för mänskliga rättigheter och respekt för territoriell integritet, gränsers okränkbarhet och varje stats självständiga rätt att göra säkerhetspolitiska vägval. Detta är även en del av de viktiga grundprinciper som organisationen vilar på.

Prot. 2019/20:121

14 maj

*Organisationen för
säkerhet och sam-
arbete i Europa
(OSSE)*

Herr talman! OSSE är världens största regionala säkerhetsorganisation under FN-stadgans kapitel VIII. OSSE:s verksamhet är indelad i tre dimensioner: militärpolitiska och säkerhetsrelaterade frågor, ekonomiska och miljörelaterade frågor samt frågor om demokrati och mänskliga rättigheter.

Herr talman! OSSE har en roterande ordförande, liksom Europeiska unionen. OSSE:s ministerrådsmöte i Bratislava i december 2019 utsåg enhälligt Sverige till ordförandeland 2021. Detta är ett viktigt och hedersamt uppdrag. Utrikesminister Ann Linde kommer personligen att leda ministerrådsmötena under 2021 och därmed leda de 57 medlemsstaterna i arbetet för bland annat ökad respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Där ingår även att främja religionsfrihet och att arbeta mot diskriminering av minoriteter och diskriminering av kristna och anhängare av andra trosuppfattningar.

Herr talman! I en del av OSSE:s medlemsländer diskrimineras minoriteter, religionsfriheten inskränks och de mänskliga rättigheterna respekteras inte. Inte sällan är det kristna minoriteter som blir mest drabbade. Förföljelsen och diskrimineringen av kristna i världen har ökat de senaste åren, något som konstaterats i en rapport från det brittiska utrikesdepartementet samt av organisationen Open Doors.

Herr talman! Sverige bör som ordförandeland för OSSE tydligt markera mot medlemsländer som diskriminerar judar, kristna, muslimer och hbt-personer och som motverkar jämställdhet och förtrycker minoriteter. Det är av största vikt att vi fortsätter att bejaka mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. De medlemsländer som bryter mot sina åtaganden bör få sitt medlemskap fruset, och sanktioner bör införas mot dessa länder. Annars kommer organisationens trovärdighet att minska.

Herr talman! Ordförandeskapet beslutar om organisationens politiska prioriteringar, och ordförandeskapet utnämner sina särskilda representanter. Därmed har det svenska ordförandeskapet stor påverkan på arbetsområdet och prioriteringarna för verksamhetsåret 2021.

Utrikesminister Ann Linde redogjorde inför utrikesutskottet under förra veckan för vilka prioriteringar Sverige kommer att förorda. Kristdemokraterna anser att utrikesministern har fokus på rätt frågor när det gäller Ryssland, Azerbajdzjan och Turkiet men att utrikesminister Ann Linde även bör bejaka respekten för religionsfrihet och skyddet för minoriteter i medlemsländerna.

Vidare menar vi att utrikesministern som ordförande för OSSE aktivt bör verka för att Turkiet erkänner och respekterar syrianer som nationell minoritet i enlighet med fredsöverenskommelsen i Schweiz, det så kallade Lausannefördraget från 1923, då den turkiska nationens nya gränser drogs efter Osmanska rikets sönderfall. De kristna minoriteterna armenier, syrianer och greker samt judar skulle skyddas i grundlagen, och deras medborgerliga rättigheter skulle värnas. Dessa minoriteter skulle omfattas av minoritetsrättigheter – språkliga, kulturella, politiska och religiösa.

Vi kan konstatera att den turkiska nationen inte levt upp till sina åtaganden i fredsöverenskommelsen när det gäller icke-muslimska minoriteters rättigheter. För att säkra kristnas framtida existens i Turkiet och för att de ska få möjlighet att utöva sin kultur, sin religion och sitt språk måste Turkiet garantera syrianer officiell minoritetsstatus enligt FN:s och EU:s kriterier.

Herr talman! Det är viktigt att utrikesministern som ordförande för OSSE verkar för syrianers minoritetsrättighet i Turkiet och att det syrisk-ortodoxa klostret Mor Gabriels egendom, som konfiskerades av den turkiska staten 2008, återlämnas till sin rättmätiga ägare, nämligen Mor Gabriel-klostret och den syrianska församlingen i staden Midyat i sydöstra Turkiet.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till den gemensamma reservationen från SD och KD under punkt 2.

Anf. 12 JOHAN BÜSER (S):

Herr talman! Vi behandlar nu utrikesutskottets betänkande 2019/20:UU7 om Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, OSSE. Som ordförande i den svenska parlamentariska OSSE-delegationen är jag stolt över att vi har en aktiv och hårt arbetande svensk delegation, men jag är också stolt över att Sverige som nation kommer att axla det kommande ordförandeskapet i OSSE 2021. Till detta återkommer jag, för jag vill naturligtvis passa på att säga några ord både om föregående år och om de utmaningar vi har framåt.

Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Herr talman! OSSE är världens största regionala säkerhetsorganisation, med 57 deltagande stater i Europa, Kaukasus, Centralasien och Nordamerika. OSSE verkar för att främja säkerhet och stabilitet i regionen utifrån en brett definierad syn på säkerhet som omfattar tre dimensioner: en säkerhetspolitisk, en ekonomisk och miljömässig samt en rörande demokrati och mänskliga rättigheter.

Organisationens särskilda styrka ligger bland annat i dess breda krets av deltagande stater, den konfliktförebyggande verksamheten, det breda spektrumet av institutioner och instrument som medger snabb och flexibel konflikthantering samt den utbredda fältnärvaron. OSSE är en organisation som likt FN arbetar i en inkluderande anda. Detta ställer särskilda krav på oss som kommer från länder som är demokratiska, som värnar frihet och mänskliga rättigheter och som arbetar tydligt mot korruption. Så länge ofrihet, förföljelse, förtryck, konflikt och korruption är en påtaglig del av vardagen i många av OSSE:s medlemsländer måste det tuffa samtalet ha sin självklara plats vid församlingens möten.

Under 2019 genomfördes nio valobservationer, vill jag nämna, och den svenska delegationen närvarade vid sju av dessa. Den svenska delegationen hade samlat hög närvaro, precis som under föregående år. För egen del var jag med och observerade val såväl i Ukraina som i Kazakstan. I höst hoppas vi att det väntar flera observationer inom OSSE. Vi har bland annat valet i Georgien och det amerikanska presidentvalet framför oss, för att endast nämna två av de observationer som väntar. Men mot bakgrund av den nuvarande situationen med covid-19 förblir det förstas osäkert om observationer av eventuella val i relativ närtid kan komma att genomföras.

Herr talman! Ja, covid-19-krisen drabbar oss globalt och är en pandemi som givetvis också påverkar OSSE-delegationens arbete. Vi genomförde vårt sommarmöte i Luxemburg, och vi hann genomföra vårt årliga vintermöte i Wien i februari. Vi har tvingats fatta beslut om att ställa in årets sommarmöte, som var tänkt att äga rum i Vancouver i juli. Som det ser ut just nu, för oss som för så många andra, sker de möten som genomförs med den parlamentariska församlingen digitalt.

Många av OSSE:s länder drabbas nu hårt av pandemin, såväl hälso-
mässigt som ekonomiskt. I tider av kris är det viktigt att frågor som handlar
om demokrati, yttrandefrihet, mänskliga rättigheter, jämställdhet och kli-
mat fortfarande värnas och får prioritet också post corona.

Vi kan ju se att dessa frågor nu utmanas. I Ukraina pågår den ryska
aggressionen fortfarande. I Polen och Ungern utmanas demokratiska in-
stitutioner som den fria pressen och det självständiga rättssystemet. Vi har
fler exempel på oroande tecken även från andra medlemsländer inom
OSSE. Frihandel ifrågasätts. Jämställdheten sätts på undantag, och kvin-
noförtrycket ökar. Hbtq-personer och minoriteter förtrycks, vilket också är
en säkerhetspolitisk utmaning. Utöver hbtq-personer drabbas religiösa mi-
noriteter, till exempel när antisemitismen växer sig starkare, och etniska
minoriteter som krimtatarerna blir särskilt utsatta. Dessa grupper som jag
nu nämnt blir förstås än mer utsatta i de områden där konflikt råder.

Vi måste ständigt arbeta för att skydda den demokratiska utvecklingen
såväl i länder där demokratin ännu är ung som i länder där demokratin
länge varit ohotad men nu utmanas.

Det paradoxala, och det frustrerande, är att populismen och den aggres-
siva nationalismen växer i en tid när vi som aldrig förr behöver effektiva
och välfungerande samarbeten för att tackla de problem som vi i dag ställs
inför. Pandemier bryr sig inte om nationsgränser. Det finns ingen lösning
på klimatfrågan som inte involverar ökat samarbete över hela planeten. Vi
kan heller inte lösa flyktingfrågan utan en europeisk union med medlems-
stater som är beredda att nå kompromisser. Med ökad konflikt länder emel-
lan blir det en osäkrare värld för oss alla.

Herr talman! Vi kan konstatera att ett antal frusna konflikter finns kvar
att hantera i regioner som ligger relativt nära oss.

En fråga som ständigt är aktuell är den utdragna konflikten i Nagorno-
Karabach. Där är utmaningen att hitta fredliga lösningar för hur parterna,
framför allt Armenien och Azerbajdzjan, ska kunna enas. Vi har också frå-
gorna om Rysslands inblandning i Georgien och naturligtvis den pågående
ryska aggressionen mot Ukraina, som jag redan nämnt.

Att lösa såväl pågående som frusna konflikter är en viktig uppgift, där
OSSE har ett ansvar och en funktion att fylla i en ständigt pågående dialog.

Det svenska ordförandeskapet under 2021 ger Sverige möjligheter att
påverka OSSE i större utsträckning – samtidigt som man som ordförande-
land också företräder hela organisationen.

Den inriktning som utrikesministern har pekat ut med fokus på den
europeiska säkerhetsordningen, jämställdhet, mänskliga rättigheter och
demokratifrågor är klok. Jag vill särskilt tacka utrikesministern för den ini-
tiativkraft som hon visat genom att involvera OSSE-delegationen och na-
turligtvis utrikesutskottet men även delar av civilsamhället i regeringens
arbete. Vi ser fram emot ett fortsatt gott samarbete.

Jag vill också passa på att tacka OSSE-delegationens ledamöter och de
övriga riksdagsledamöter som under verksamhetsåret har deltagit i såväl
valobservationer som andra möten. Jag vill tacka de svenska diplomaterna
vid OSSE i Wien och på våra svenska ambassader. Självklart vill jag också
tacka personalen på riksdagens internationella kansli, som alltid är oss be-
hjälpig och bistår med praktikaliteter och gott humör. Till sist vill jag
tacka delegationens vice ordförande Margareta Cederfelt för vårt samar-
bete.

Jag är övertygad om att den svenska delegationen kommer att fortsätta ta plats i den parlamentariska församlingen när vi väl kan återgå till en lite mer normal tillvaro efter den pågående coronapandemin. Vi ser också fram emot det svenska ordförandeskapet i OSSE, för det är demokratin, jämlikheten och solidariteten det handlar om.

Anf. 13 MARGARETA CEDERFELT (M):

Herr talman! När vi nu debatterar utrikesutskottets betänkande om Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa är det en retroaktiv debatt eftersom den berör regeringens skrivelse som avser 2018 och första halvåret 2019 samt en redogörelse från den svenska delegationen. Men det är naturligtvis omöjligt att fokusera endast på dåtid. Självklart, herr talman, handlar debatten också om framtiden.

Som sagts här tidigare har OSSE en lång historia. Organisationen bildades 1975, under kalla kriget, och den parlamentariska församlingen grundades 1990. Själva grundvalen för arbetet är den europeiska säkerhetsordningen. Att det är 57 medlemsländer har redan sagts, men det finns också ett tiotal observatörsländer. OSSE sträcker sig från Kanada i väst till Mongoliet i öst.

OSSE är en säkerhetsorganisation. Det tycker jag är viktigt att komma ihåg. OSSE arbetar med säkerhet ur ett brett perspektiv. Det handlar om att bygga förtroende och förebygga konflikter. Arbetet bedrivs i de tre dimensionerna politik och säkerhet, ekonomi och miljö samt mänskliga rättigheter.

Som vice ordförande i den svenska delegationen men också vicepresident i OSSE:s parlamentariska församling är jag väldigt glad över att notera att den svenska delegationen är en av de mest aktiva i OSSE:s parlamentariska församling. Jag säger detta eftersom vi faktiskt är en liten nation med en relativt liten delegation i det stora sammanhanget. Men den är väldigt aktiv och sätter avtryck i verksamheten.

Jag vill här nämna OSSE:s fältmissioner, fältaktiviteter, som bedrivs i 15 länder. Missionernas arbete är baserat på de behov som finns i respektive land, och verksamheten rättas därefter. Alla missioner arbetar i nära samarbete med regeringen i landet.

Jag vill särskilt nämna en mission: missionen i Tadzjikistan. Den har ett program för att bland annat förebygga korruption och öka rättstryggheten genom polisens arbete men också för att stödja kvinnliga politiker. Till min stora glädje har jag noterat att i år finns det faktiskt två kvinnor i Tadzjikistans delegation. Det är första gången. Detta visar att OSSE:s mission har betydelse, herr talman.

Jag vill också nämna missionen i Kirgizistan, som arbetar med utbildning av journalister. Det handlar om ungdomar, post-graduates, som får gå en utbildning i vad journalistik innebär, hur man kan arbeta med mediefrihet, pressetik, faktagranskning med mera. Detta är viktigt, för i många av OSSE:s medlemsländer är medierna utsatta för begränsningar och ofta under hård press från regimen. Det visar att utbildning är viktigt, liksom nätverksbyggande.

Men den absolut mest välbekanta missionen i dag är tyvärr observatörsstyrkorna i Ukraina. Den ryska aggressionen pågår alltjämt, sex år efter den första ockupationen av Krim. Det är krigföring i Donetsk och Luhansk. Ukraina är ett land som befinner sig i krig och under ockupation av

ett grannland, Ryssland. Värt att notera är att i Ukraina finns det närmare 1,5 miljoner internflyktingar. Samtliga kommer från de områden som är drabbade av den ryska aggressionen.

FN:s generalsekreterare har uppmanat Ryssland att iaktta vapenstillstånd under coronapandemin, men hittills har uppmaningen inte följts – inte ett dugg.

OSSE planerar att ha observatörer vid gränsövergångarna mellan Donetsk och Luhansk. Dagligen kommer rapporter om hur överträdelser mot Minsköverenskommelsen sker. Observatörsstyrkan ska ha en lugnande effekt på konflikten men också förmedla en bild av vad som händer. För den som är intresserad finns rapporterna att läsa på OSSE:s hemsida.

Säkerhetsläget inom OSSE-regionen är i många fall ansträngt. Jag tänker här på konflikten i Nagorno-Karabach, men också på Transnistrien, Moldavien, Abchazien, Sydossetien och Georgien. Här gör OSSE mycket för att arbeta för fred och säkerhet.

Den andra dimensionen, ekonomi och säkerhet, har fått allt större betydelse. Det gäller ekonomin men också miljön eftersom miljöfrågor får ökad betydelse i OSSE:s medlemsländer.

När det handlar om valobservationer är den svenska delegationen väldigt aktiv, fru talman. Fru talmannen har ju varit ledamot i OSSE-delegationen och där ordförande för den första kommittén, politik och säkerhet. Sverige har deltagit i sju av nio valobservationer som har genomförts.

Det råder ibland missförstånd om vad en valobservation är. Valobservation handlar inte om att fördöma utan om att arbeta för ökad demokrati. Detta är viktigt därför att själva arbetet med en valobservation är stort och omfattande. Flera organisationer brukar delta. Det handlar om att iaktta vad som händer före ett val. Hur ser politiken och mediefriheten ut? Hur arbetar parlament och valmyndighet? På valdagen handlar det förstås om att vara ute och notera vad som händer. Och efteråt gäller det att följa upp. Kommer valresultatet att iakttas? Efter detta lämnas inte ett land utan erbjuds naturligtvis stöd för att kunna bli bättre.

Jag noterar dock att rekommendationerna tyvärr inte alltid följs. Jag tjänstgjorde själv som special coordinator i Vitryssland. Jag nämner detta land för att OSSE har observerat val där sedan 1994 och lämnat ett stort antal rekommendationer. Hur har dessa tagits om hand?

En rekommendation har delvis fullföljts. Det handlar om att handikappanpassa vallokalerna för att underlätta för personer med funktionsnedsättning att delta i röstandet. Det har också tillsatts en utredning om hur demokratin kan underlättas. I övrigt är resultatet att det inte skett några förändringar.

Men det finns även glädjeämnen, och jag tycker att de också är viktiga att nämna. Nordmakedonien har tyvärr på grund av coronaviruset fått skjuta upp sitt val men är väldigt noga med att understryka att OSSE ska finnas på plats och observera när valet genomförs. Detta är positivt.

Positivt är också att Uzbekistan genomförde ett val den 22 december förra året. Det var första gången OSSE observerade ett val i Uzbekistan; där har tidigare inte funnits ens ett embryo till demokrati. Men den nye presidenten Mirziyoyev – ursäkta mitt felaktiga uttal – har starka intentioner att förbättra och utveckla demokratin, och OSSE har sagt att man ska hjälpa till med detta, både från den parlamentariska sidan och från regeringssidan. Vi är beredda att stå bakom Uzbekistan i dess strävan efter

demokrati. För övrigt var vi två svenskar som deltog i den observationen trots att valet ägde rum den 22 december.

Jag vill också nämna en annan aspekt av OSSE:s demokratiarbete. Under förra året var jag utsedd till rapportör för mordet på den ryske oppositionspolitikern Boris Nemtsov. För den som är intresserad finns slutrapporten publicerad på OSSE-PA:s hemsida. När jag utnämndes till rapportör hade Europarådet redan utrett mordet, men vi ville också från OSSE-PA:s sida utreda både vad som hade hänt och hur Ryssland hade hanterat den rättsliga processen.

Tyvärr är den rättsliga processen i Ryssland fortfarande höljd i dunkel. Ingen information har nått ut, och jag har inte kunnat få något som helst positivt gensvar eller någon information som svar på de frågor jag har riktat till Ryssland. Detta är en av mina slutsatser.

Den andra slutsatsen är naturligtvis att förutsättningarna för demokrati behöver utvecklas i Ryssland. Det handlar bland annat om villkoren för oppositionspolitiker. Men det handlar också i grunden om rättsstatens principer.

Jag vill nämna att OSSE också har särskilda representanter för medie-frihet samt den höga kommissarien för minoritetsgrupper. Jag vill också nämna att kvinnor har en låg grad av representativitet inom den parlamentariska församlingen. Jag tycker att detta är viktigt att nämna eftersom medlemsländerna själva utser sina delegater. Ungefär 28 procent av delegaterna i den parlamentariska församlingen är kvinnor. Kvinnor finns dock ändå representerade på ledande positioner i församlingen.

Det finns tolv särskilda representanter inom OSSE, fru talman. Sju av dessa är kvinnor. Här kan jag nämna att det finns en särskild representant för Arktis; det är en kvinnlig parlamentariker från Norge. Det finns också en särskild representant för det civila samhället och samarbete med det; det är en kvinnlig parlamentariker från Finland. Som ni hör är de nordiska länderna väl representerade när det handlar om den parlamentariska församlingen.

Slutligen vill jag säga att i tider av oro, nationalism och minskad respekt för mänskliga rättigheter och demokrati är behovet av internationellt samarbete som störst. Det handlar om samarbete mellan både regeringar och parlamentariker. Endast genom att mötas, diskutera och arbeta fram lösningar på problem kan vi nå en trygg, stabil omvärld som baseras på respekt för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer.

Även nu under covid-19-pandemin fortsätter OSSE-PA:s arbete. Regelbundet, varje vecka, hålls olika former av webinarer, där delegationernas ledamöter inbjuds att delta.

Slutligen vill jag rikta ett stort tack till OSSE-delegationens kansli i Sverige för dess goda arbete och stöd till oss ledamöter. Jag vill också tacka delegationens ordförande Johan Büser för hans arbete. Jag ser fram emot det svenska ordförandeskapet inom OSSE och vill tacka för de signaler som utrikesministern har givit oss i delegationen om en vilja till samarbete.

Anf. 14 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Detta är parlamentets granskning av det som har pågått under 2018 och halva 2019 när det gäller regeringens arbete i OSSE och den parlamentariska delegationen. Det är klart att det är viktigt inte bara

Prot. 2019/20:121

14 maj

*Organisationen för
säkerhet och sam-
arbete i Europa
(OSSE)*

för delegationens ledamöter att få berätta utan också för oss som parlamentariker att få diskutera och granska det som händer.

Det finns naturligtvis mycket som i grunden är väldigt bra. Odihrs arbete har nämnts tidigare, och det är avgörande för all valobservation som sker i Europa, men också i USA och övriga OSSE-länder. Detta är naturligtvis viktigt.

Det som pågår inom ramen för missionen i Ukraina är viktigt, om än inte tillräckligt. Denna mission visar genom sitt agerande tydligt på begränsningarna i systemet. Där finns en av de aggressiva aktörerna med. Ryska ögon och öron är med. Där finns begränsningarna. Man har inte fått tillträde till hela det ukrainska territoriet. Villkoren sätts av Kreml, och det är klart att det inte är acceptabelt.

När vi talar om vårt Europa och vår säkerhet är en av de viktiga grunderna Helsingforslutakten från 1975. Då kunde man ändå hitta ett antal principer för vårt umgänge för att bygga säkerhet och gå vidare med ökad transparens och på det sättet försöka höja trösklarna för en öppen konflikt med respekt för territoriella gränser.

Efter Berlinmurens fall blev det möjligt att nå en Parisdeklaration, som i år firar 30 år. Det sågs som ett stort framsteg. Vi hoppades då att vi alla var med på samma färdplan. Vi önskade en ny ordning för vårt Europa och för vår samverkan.

Men det vi har sett i Europa sedan dess är en ny verklighet, och den syns också i OSSE alldeles entydigt. Ryssland önskar en återgång till en annan ordning, post Helsingfors och post Paris. Man vill se en ny stormaktspolitik och en ny rysk hegemoni över delar av vårt Europa. I strid med löften, uttalade och underskrivna, har man sökt ändra och ändrat gränser. Man har illegalt annekterat delar av andra länders territorier. Detta fortgår utan att OSSE har möjlighet att göra något åt det.

OSSE är en konsensusorganisation. Precis på samma sätt som i säkerhetsrådet uppkommer problem att nå framgång. Det är klart att det är en utmaning när Sverige nu tar på sig ordförandeskapet i OSSE för 2021. Det är ett viktigt vägval att göra, och det är viktigt att delegationen bestämmer sig för en hållning – ska man vara en trivsamtalspartner, krockkudden i systemet, eller en röst som står upp för de principer och grunder som vi har haft och också för den tredje dimensionen i säkerhetsbegreppet.

Jag noterar att regeringen har utgångspunkten att hela det breda säkerhetsbegreppet ska vara vägledande. Men vi vet att inte minst Ryssland inte har intresse av att hålla i frågor om mänskliga rättigheter och demokrati. Om man tar upp det gör man det på samma sätt som Kina, alltså med inställningen att det är interna angelägenheter.

Musklerna saknas hos OSSE. Det är viktigt att vi är varsamma och aktiva för att säkra att vi inte spelar med i ett spel där vi successivt ändrar verkligheten på nytt till en ordning som Kreml under Putin önskar. Som det ser ut just nu kan vi förutse att han har rätt lång tid på sig. Han brukar ju säga att han väntar ut andra. Därför finns det skäl att vara uppmärksam.

Det finns skäl att med tydlig röst stå upp för Ukraina, Georgien och de grundläggande principerna om territoriell integritet. Det handlar om att stå upp för mänskliga rättigheter och demokrati, för utan dem och utan rättsstatens principer vet vi att konflikter av annan sort väntar.

Det är oerhört centralt att ordförandeskapet inte syftar till att vara stöt-dämpare, även om jag vet att rollen som ordförande kräver att man inte

kan säga allt och att man måste företräda organisationen. Men det är viktigt att det tydligt framgår vad som är Sveriges uppfattning.

Vi ser i många andra sammanhang hur man försöker tysta genom att vara lite bulldozer eller genom att ta ut svängarna och aggressivt angripa. Då har vi en tendens att kliva tillbaka. Det är viktigt att vi inte gör det, för om vi gör det vet vi att andra tappar hoppet och tänker: Okej, då måste vi anpassa oss till den verklighet som vi ser kommer. Och det är det som Ryssland vill.

Det är också viktigt att vara varsam med de krafter som man använder. Vi vet att man använder olika instrument för att destabilisera. Vi måste se på de instrumenten.

Vi vet hur Kreml har använt den rysk-ortodoxa kyrkan för att påverka. Vi ser också hur man med det kristna baneret förtrycker andra kristna grupper. Man stänger kyrkor, och det sker inte bara i Ryssland utan också i flera andra av OSSE-medlemsstaterna. Man vill att bara en röst ska höras, och det är maktens röst. Man lerrar sig med den kyrka som är beredd att ställa upp.

Vi måste vara varsamma så att religionen inte blir förtryckets röst. Den måste vara frihetens röst, och friheten måste omfatta också övriga mänskliga rättigheter. Om människor förtrycks, om hbtq-personer förtrycks, om kvinnor förtrycks, om journalister fängslas och om det fria ordet tystas vet vi att då följer också ett förtryck av religionen, oavsett vad man tror på. Det är avgörande att man står upp för de grundläggande värdena, och att man hävdar den tredje dimensionen är centralt.

Fru talman! Med detta tycker jag att utrikesutskottet har ett gott råd – att lägga redogörelsen och skrivelsen till handlingarna.

Anf. 15 YASMINE POSIO (V):

Fru talman! Vi har fått OSSE-delegationens årsrapport. Som ledamot i den delegationen vill jag såklart poängtera det jag anser vara viktigt att arbeta med i OSSE:s parlamentariska församling, men jag vill börja med det svenska ordförandeskapet i OSSE som börjar den 1 januari nästa år.

Självklart kommer det mesta som görs under det året att ha något slags koppling till pandemin. Förhoppningsvis har vi då redan kommit en bit på väg i kampen mot pandemins spridning och konsekvenser, men den har redan orsakat så mycket skada att det kommer att ta många år att komma till rätta med allt.

En av de negativa konsekvenser vi ser av pandemin är att det finns ledare inom OSSE som har passat på att införa lagar som ger mer makt åt regeringar utan att parlamenteten kan agera.

En annan negativ konsekvens är att lagar som påverkar människors liv negativt införs nu när människor inte kan gå ut på gator och torg och protestera eller ens ha möten för att diskutera lagförslagen. Detta hoppas jag att Sverige kommer att ta upp under ordförandeskapet.

Då regeringen driver en feministisk utrikespolitik förväntar jag mig att Sverige som ordförande kommer att driva feministiska frågor som exempelvis aborträtten, mäns våld mot kvinnor och förföljelsen av hbtq-personer.

Det jag som delegat i OSSE:s parlamentariska församling vill poängtera är vikten av att ständigt orka lyfta frågor som gäller sådant som många länders parlamentariker antingen vill försämrade eller helt ignorera.

Då OSSE:s parlament samlar parlamentariker från 57 medlemsstater finns det möjligheter att tala direkt med parlamentariker från de olika länderna, men det främsta arbetet sker ändå under sessionerna. Under sommarens möte antas en resolution för var och en av de tre dimensioner som finns i OSSE-PA. De är den militärpolitiska dimensionen, den ekonomiska och miljömässiga dimensionen och den mänskliga dimensionen.

Där har alla parlamentariker möjlighet att lyfta in saker som de anser är viktiga. Till exempel har jag fått med skrivningar om vikten av sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter och att skolan ska undervisa om det. Eftersom resolutioner i OSSE antas med majoritet kan inget land enskilt obstruera när det gäller frågor inom mänskliga rättigheter som de inte vill jobba med.

Resolutionen är visserligen inte bindande, men genom att en majoritet i parlamentet stödde mitt förslag förstod de som är emot kvinnors rättigheter att de är i minoritet. De försökte vinna mark för sin förlegade syn på kvinnor, men vi som är för mänskliga rättigheter visade att vi är fler.

Detta var ett viktigt sätt att visa att majoriteten av parlamentarikerna i OSSE:s parlamentariska församling anser att sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter är så viktigt att vi är beredda att arbeta för att man i undervisningen i skolan ska lyfta detta.

Så kan vi stigmatisera dem som är emot mänskliga rättigheter.

Inte för att jag tror att auktoritära staters parlamentariker omedelbart kommer att åka hem och börjar arbeta för mänskliga rättigheter, men i och med att andra länder visar motstånd kommer de att tvingas förhålla sig till att de trots allt enbart utgör ett litet fåtal.

Vänsterpartiet kommer i framtiden att arbeta för att skrivningar om hbtq-rättigheter och SRHR ska finnas med i de årliga resolutioner som antas i organisationen.

Fru talman! En annan styrka med OSSE är att det finns ett rapporteringssystem för hatbrott, vilket bland annat innefattar brott mot hbtq-personer. Dessutom finns till exempel Moskvamekanismen, som Sverige tillsammans med 16 andra länder tog initiativ till. Den ger möjlighet att sända en oberoende expertmission till ett OSSE-land om det bedöms föreligga ett särskilt allvarligt hot mot mänskliga rättigheter, sett till de åtaganden landet har gjort inom organisationen. Bland annat gjordes detta efter att de fruktansvärda brotten mot homosexuella i Tjetjenien uppmärksammats. Då framkom inte bara omfattningen av brotten utan även hur de skyldiga fick straffrihet.

Vänsterpartiet anser att Sverige bör verka för att Moskvamekanismen ska återopnas när hot mot hbtq-personer och hbtq-rörelsen anses vara överhängande. Detta yrkande har lyfts i ett annat betänkande, men jag vill passa på att lyfta det även under denna debatt, för det är en väldigt viktig fråga.

Ytterligare en styrka med OSSE är Open Skies, som innebär att 34 medlemsländer får genomföra omfattande spaningsflygningar över varandras territorium. Genom dessa flygningar, som måste göras med oberoende plan, kan länderna få en överblick över varandras militära och civila infrastrukturer och hålla sig uppdaterade om varandras militära utveckling, vilket är ett sätt att skapa förutsägbarhet och transparens mellan parterna. Det är även ett sätt att skapa dialog mellan länder som annars kanske inte har så många plattformar där de möts. Alltså är Open Skies ett säkerhetsskapande samarbete.

I oktober förra året kom det fram att USA överväger att lämna Open Skies, och i april kom ytterligare information som pekar åt samma håll. Det är olyckligt då de flesta länder som ingår inte har samma övervakningssystem som USA har och inte på andra sätt kan tillskansa sig den oerhört viktiga informationen.

Detta är inte den första internationella organisation som Trump lämnar. Det är allvarligt att en stormakt som USA väljer att stå utanför multilaterala samarbeten. Det handlar inte enbart om att resurserna inom organisationerna minskar utan även om att president Trump väljer att överge allt fler plattformar för dialog, som ju är en förutsättning för samarbete och säkerhet.

Genom familje- och vänskapsband, arbete i internationella organisationer, utlandsstudier och utrikeshandel är världen starkt sammanlänkad. Då behövs mer öppet internationellt samarbete, inte nationalistisk slutenhet.

Fru talman! Civilsamhället har en central roll i demokratiska system och för den demokratiska utvecklingen. Det fungerar som både vakthund och visseblåsare när övergrepp har begåtts, rättigheter kränkts eller utvecklingen är på väg att gå åt fel håll. Det fungerar som ansvarsutkrävare för utlovade reformer och beslut men också som informationskälla såväl för befolkningen inom ett land som för omvärlden.

I vissa fall erbjuder civilsamhället tjänster och funktioner som staten inte klarar av att leverera. Det är också i civilsamhället som människor går samman och gemensamt kräver förändring för att få sina rättigheter tillgodosedda och sina livsvillkor förbättrade.

Civilsamhället utgör därmed en helt central motvikt till mäktiga politiska och ekonomiska intressen och är en viktig arena för att utjämna ojämlikheter och orättvisor världen över.

I dag krymper civilsamhällets utrymme i många länder. Därför är det viktigt att vi i OSSE-delegationen på våra resor alltid ser till att träffa civilsamhällesorganisationer – för att vi ska lära oss mer om situationen i de länder vi besöker men även för att visa organisationerna vår uppskattning för det viktiga arbete som de utför.

Fru talman! Jag ser fram emot när OSSE:s parlamentariska församling återigen kommer att ha möten, så att jag både kan lyfta de frågor jag anser är viktiga att belysa och träffa civilsamhällesorganisationer för att knyta fler band och lära mig mer om vår omvärld.

Anf. 16 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! I världen pågår nu en bred attack mot den regelbaserade multilaterala världsordningen, som det brukar uttryckas. Det är principer som ska bära upp vår värld. Det är principer som också är väldigt viktiga för oss i Sverige. Det handlar om rättsstaten, frihandel, klimatöverenskommelser, en bred säkerhetsordning där man respekterar sina grannländer och så vidare.

Allt detta undermineras, men det undermineras inte bara, som man kanske kan tro, av odemokratiska, destruktiva regimer. Det undermineras även av länder i hjärtat av Europa, i hjärtat av västvärlden. Det handlar om fria stater som på olika sätt – till följd av populism, av extremism och av att gaphalsar och lycksökare kommer till makten – driver utvecklingen i en mer auktoritär riktning.

Detta hotar i grunden liberala värden och progressiva värden. Det gäller minoriteters rättigheter, kvinnors rättigheter, inkluderande samhällen och så vidare. I stället får vi en politisk utveckling som drivs fram av högljudda attacker på fria medier, av utstämpling av minoriteter, av ökad polarisering och av ökad intolerans och xenofobi.

Demokratin genomgår nu sin värsta kris på många årtionden. Den pandemi vi nu ser kommer förstås att förstärka detta. Det finns i alla fall mycket stora risker för det. Vi ser en rad länder som använder den situation som nu råder till att införa drakoniska inskränkningar och på olika sätt slå ned på oppositionen i landet. Det finns regeringar som vill tillskansa sig mer makt och så vidare. Det finns länder där det ingalunda finns några konkreta besked om att detta sedan kommer att rullas tillbaka och att man ska återgå till ett normalläge. Vi ser nu hur regimer kommer att använda pandemin för att stärka sin egen makt och öka sin maktfullkomlighet.

I spåren av den ekonomiska krisen ser vi givetvis också att fler människor blir arbetslösa, att risken ökar för att människor söker sig till politiska ytterligheter och så vidare.

Jag tycker att det är viktigt, fru talman, att OSSE som organisation sätts in i denna kontext. Organisationens problem just nu är delvis en följd av utvecklingen i världen, men inte bara. Det är också så att länder aktivt agerar inom OSSE för att, så att säga, underminera hela basen, grunddoktrinen, för OSSE:s verksamhet.

Jag måste säga att jag tycker att det jobb som svenska riksdagsledamöter gör, som vi hör om i denna debatt, och som den svenska delegationen gör inom OSSE är väldigt bra. Man står tydligt upp för viktiga värden och försöker upprätthålla organisationens åtaganden och respekten för grundstatuten och så vidare.

OSSE är ett viktigt organ. Det är världens största regionala säkerhetsorganisation med 57 medlemsstater. Man har en rad fältmissioner, valobservationer och så vidare. Man har att hantera ett antal frusna eller pågående konflikter, inte minst i Nagorno-Karabach, Abchazien, Transnistrien och givetvis Ukraina.

Om OSSE fungerar kan man spela en väldigt viktig roll, vilket vi i Sverige förstas strävar efter. Vi har dock sett hur den europeiska säkerhetsordningen i alla fall delvis har satts ur spel av Ryssland genom överfallet på Ukraina, annekteringen av Krim, undermineringen av säkerheten i en rad olika länder, hybridkrig och fake news. Inte minst handlar det om diktaturen och förtrycket inom Ryssland, kanske allra tydligast exemplifierat i mordet på Boris Nemtsov för fyra fem år sedan.

Fru talman! Det här innebär att OSSE:s arbete lamslås. Möjligheten att agera begränsas avsevärt när det blir en sådan polarisering i organisationen och så pass starka destruktiva krafter agerar för att OSSE ska vara svagt.

Men det handlar inte bara om Ryssland. Det är viktigt att betona det. Det handlar även om flera EU-medlemsstater, exempelvis Ungern och Polen som nämnts tidigare i debatten.

Det finns även andra stater som inte lever upp till OSSE:s normer, principer och åtaganden. Turkiet är en sådan stat, som nu har embarkerat på ett militärt äventyr där man ockuperar delar av norra Syrien. Man bedriver ett massivt militärt och polisiärt övervåld och omfattande politisk förföljelse. Man fängslar journalister. Man respekterar inte religionsfriheten, vilket förtjänstfullt togs upp av Kristdemokraterna i ett tidigare anförande.

Detta gör att Sveriges roll som ordförandeland nästa år blir väldigt viktig. Dels är det givetvis viktigt att vi på olika sätt agerar för att organisationen ska hålla ihop och fungera, dels är det väldigt viktigt att Sverige nu är en tydlig röst för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer, för skydd av minoriteter, hbtq-personers rättigheter, kvinnors rättigheter och så vidare. Vi måste förmå att inte tumma på de principerna för mycket, för det finns ett antal stater som inte vill annat än att lura skjortan av demokratierna i de här internationella organen. Det är därför väldigt viktigt att betona det.

Från Liberalernas sida står vi bakom att Sverige nu blir ordförandeland, och jag uppfattar också att det finns en bred enighet här i riksdagen om hur viktiga dessa principer är.

Anf. 17 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Verksamheten i Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa är av central betydelse för Sveriges och Europas säkerhet. OSSE är ett forum där den europeiska säkerhetsordningen försvaras. Territoriell integritet och gränsers okränkbarhet, förbudet mot våldsanvändning och staters rätt att självständigt göra utrikes- och säkerhetspolitiska vägval utgör några av hörnstenarna i denna ordning.

För Sverige är värnandet av den europeiska säkerhetsordningen ett vitalt säkerhetsintresse. OSSE med sina 57 deltagande stater är också hemvist för det unika, breda säkerhetsbegreppet. I detta sätts demokrati och mänskliga rättigheter i direkt relation till säkerheten såväl inom stater som mellan dem. Med detta som grund har de deltagande staterna accepterat att de mänskliga rättigheterna är gemensamma åtaganden som ska efterlevas och främjas.

Sedan 2014 pågår en väpnad konflikt med nästan dagliga dödsoffer i Europa. Rysslands aggression mot Ukraina och den illegala annekteringen av Krim är nu inne på sitt sjunde år. Ingen varaktig lösning finns i sikte. Vi förväntar oss att alla parter, i synnerhet Ryssland, uppfyller sina åtaganden i den så kallade Minsköverenskommelsen, som ska skapa förutsättningar för en hållbar politisk lösning på konflikten i östra Ukraina. OSSE har en central roll för att övervaka situationen på marken och leda de samtal som förs i den trilaterala kontaktgruppen.

Utöver den ryska aggressionen mot Ukraina och den illegala annekteringen av Krim pågår ett antal utdragna konflikter i Östeuropa och södra Kaukasus. I Centralasien är den demokratiska utvecklingen hotad. På västra Balkan pågår transition mot rättsstatlighet. Vi har sett viktiga framsteg men också brister i ländernas reformsträngningar.

I samtliga dessa geografier är OSSE närvarande till stöd för länderna och som tidig varningsfunktion genom fältmissioner och genom de autonoma institutionerna Odihr, Mediefrihetsrepresentanten och Högkommisariaten för nationella minoriteter. I vissa av de utdragna konflikterna har OSSE-ordförandeskapet särskilda och personliga representanter som har en roll i de olika förhandlingar som pågår för att uppnå fredliga lösningar. Det är tydligt att OSSE spelar en avgörande roll i samtliga säkerhetspolitiska konflikter som påverkar vår region.

Fru talman! Den samsyn som finns mellan partierna i Sveriges riksdag avseende den grundläggande inriktningen i vår utrikes- och säkerhetspolitik är en styrka för Sveriges agerande i OSSE och har varit så under lång

tid. Vi är i OSSE drivande för att utkräva ansvar för brott som begås mot säkerhetsordningen och kränkningar mot åtaganden om de mänskliga rättigheterna, och vi stöder organisationens autonoma institutioner som verkar för att stärka respekten för demokrati och mänskliga rättigheter.

Vårt politiska engagemang matchas också av ekonomiskt stöd. Bland annat stöttar vi genom särskilda projekt exempelvis kontoret för mänskliga rättigheter och övervakningsmissionen för Ukraina. Vi bidrar till OSSE:s valobservationsmissioner.

Fru talman! Den skrivelse som regeringen presenterat för riksdagen beskriver verksamheten i OSSE under 2018 och det första halvåret 2019. I skrivelsen redogörs för detaljerna kring det svenska engagemanget. Skrivelsen beskriver också hur verksamheten i OSSE:s tre dimensioner har fortlevt under perioden. Det står klart att konflikterna påverkar samarbetsklimatet i organisationen. Av den anledningen är det just nu mycket svårt att åstadkomma beslut som skulle bidra till att stärka respekten för den europeiska säkerhetsordningen eller andra viktiga åtaganden.

Det som inte nämns i skrivelsen, eftersom det inträffade efter den period som skrivelsen avhandlar, är ju att Sverige har utsetts till organisationens ordförande under 2021. Att Sverige under nästa år ska inneha ordförandeskapet för OSSE är en naturlig konsekvens av vårt långvariga engagemang för säkerheten i Europa.

Vår viktigaste uppgift blir att använda den viktiga plattformen som ordförandeskapet ger för att värna den europeiska säkerhetsordningen och det breda säkerhetsbegreppet. I en orolig omvärld är det ett uppdrag som är extra viktigt men också extra svårt. Givet de svåra motsättningarna i organisationen behöver vi ha realistiska förväntningar på vad vi kan uppnå som ordförande.

Förberedelserna inför ordförandeskapet är nu i full gång. I det första skedet arbetar vi tillsammans med departement, myndigheter, tankesmedjor, civilsamhället och naturligtvis riksdagen för att ta fram de prioriteringar som ska vägleda vårt ordförandeskap. Jag är mån om att ha den dialogen med riksdagen och ser fram emot våra fortsatta kontakter i den här frågan.

Anf. 18 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Fru talman! Jag har ett par frågor till utrikesministern. De första handlar om observatörerna i Ukraina.

Observatörerna är viktiga. Även om deras mandat är begränsat är det viktigt att styrkan finns kvar. Jag vet att observatörsstyrkan regelbundet har problem med ekonomin, och det finns krafter som motarbetar att observatörsstyrkan även i fortsättningen ska ha ekonomiskt stöd för att kunna utföra sitt uppdrag.

Hur kommer Sverige att ställa sig i denna fråga under det svenska ordförandeskapet? Kan vi här få ett löfte att regeringen kommer att arbeta för att det ska finnas finansiellt stöd för observatörsstyrkan?

Jag undrar också om det finns intentioner att försöka utveckla observatörsstyrkan. Jag tänker här på Georgien, Sydossetien och Abchazien. Den ryska aggressionen har visat sig tydligt där och blivit alltmer framträdande. Till exempel har det arrangerats val i Abchazien med ryskt bakgrundsstöd. Det finns också åtskilliga exempel på militära övergrepp. Här skulle det behövas fler observatörer och stöd för Georgiens rätt till sitt territorium.

Jag hoppas att Sveriges regering kommer att arbeta för att hålla fokus på den europeiska säkerhetsordningen nu när covid-19 härjar. Det finns åtskilliga krafter som gärna vill se att fokus flyttas från den europeiska säkerhetsordningen till andra frågor, rent av perifera frågor eller frågor som absolut inte ligger inom OSSE:s område. Här måste det finnas kraft i ordförandeskapet.

Anf. 19 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Margareta Cederfelt för de viktiga frågorna.

Låt mig börja med observatörerna i Ukraina. Jag är också medveten om att man försöker göra så att våra ”monitorer” över huvud taget inte ska få tillträde. Man vill till och med ta bort missionen. Jag kan försäkra Margareta Cederfelt att vi inom ramen för ordförandeskapet kommer att arbeta för att observatörerna ska fortsätta att få både politiskt och ekonomiskt stöd.

Det är samma sak med den georgiska missionen. Jag känner inte till att man aktivt arbetar för att få bort den missionen på samma sätt som jag känner till att man gör så med den som finns i Ukraina, men vi vill att den ska fortsätta att arbeta.

Jag håller helt med om att vi måste hålla vårt fokus på den europeiska säkerhetsordningen. Jag vet att olika länder har tagit upp frågan om att minska det fokuset och i stället lägga fokus på frågor som vi inte anser är särskilt viktiga. Samtidigt får vi vara observanta på att andra länder kan säga att sådant som vi tycker är viktigt – till exempel mänskliga rättigheter, inklusive hbtq-personers rättigheter – inte är viktigt, och därmed försöker de tysta oss när vi tar fram de frågorna.

Här gäller det att både hävda att de frågor vi tar upp är viktiga och behålla fokus på den europeiska säkerhetsordningen.

Anf. 20 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Fru talman! Ja, absolut! Hbtq-personers rättigheter ingår i OSSE:s ansvarsområde. Naturligtvis ska fokus finnas kvar där; det är oerhört angeläget eftersom de finns med i mandatet. Här finns också de som vill rycka bort dessa frågor, men jag inkluderar dem i den europeiska säkerhetsordningen och OSSE:s uppdrag. Det är bra att regeringen kommer att ha fokus på detta.

Men jag vill gå tillbaka till frågan om Georgien, Sydossetien och Abchazien. Situationen förvärras allteftersom, och denna påverkar hela Georgien. Där sker numera en tillbakagång i demokratin. Det ska hållas ett val i höst. Vad kommer regeringen att göra för att under ordförandeskapet se till att den ryska aggressionen inte spiller över på valet i höst så att det blir mindre demokratiskt eller på något sätt påverkas negativt? Vi kunde under föregående val se att tendenser till vad som utspelades i Sydossetien och Abchazien också hade påverkan på hur valet genomfördes också i övriga Georgien.

Demokratifrågan är viktig. Problemen ökar, och Ryssland är mån om att tuga ihjäl frågan, precis som Ryssland gör när det gäller Ukraina.

Anf. 21 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Precis som Margareta Cederfelt säger anser jag att demokratifrågan är viktig. Jag har själv besökt områdena, och jag har sett tagg-

tråden och de militära gränsposteringarna. Jag har sett hur illa människorna som lever i områdena behandlas. De lider av att de inte har en normal, trygg och säker situation. Det är mycket viktigt att OSSE inte lämnar dessa områden.

En sak som jag också tycker är viktig är att man inte avslutar sanktioner eller minskar det politiska trycket efter en viss tidsperiod. Det ska inte vara så att om man är aggressiv mot eller annekterar ett annat land blir det fråga om sju, åtta eller tio år ute i kylan och sedan blir allt som vanligt igen. Jag anser att vi ska hålla kvar trycket till dess situationen har lösts; alltså inte släppa på trycket.

Jag tror att vi är eniga om att behålla Georgien högt uppe på dagordningen.

(forts. § 9)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.46 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då statsministerns frågestund skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 8 Statsministerns frågestund

Ansvaret för provtagning

Anf. 22 ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Testa, testa, testa – uppmaningen har varit kristallklar. Väldigt många länder som i övrigt har valt olika strategier i den här krisen har gjort precis detta, det vill säga ägnat sig åt omfattande provtagning, för att mäta är att veta.

Finland, Norge och Tyskland testar väsentligt mycket mer än Sverige. Danmark testar dubbelt så många trots att Sverige är dubbelt så stort som Danmark. Sverige är alltså sämst i Norden när det gäller provtagning.

Den 30 mars fick Folkhälsomyndigheten uppdraget att skapa en nationell strategi för provtagning, och en månad senare kom de med sitt resultat. De landade i slutsatsen att Sverige borde nå en kapacitet på 150 000 tester per vecka. I förra veckan testades i Sverige 29 400 personer.

I *Aktuellt* i går kom ett nästan övertydligt exempel på orsaker till testning. Rätt människor ska vara på jobbet, och rätt människor ska vara hemma från jobbet. Antikroppstester hjälper till att återstarta ekonomin. Hela exitfrågan ut ur corona bygger på omfattande provtagning.

Jag tog upp denna fråga första gången på statsministerns möte den 11 mars. Då mötte jag ett rätt brett ointresse för den här frågan. På varje partiledarmöte sedan dess har frågan tagits upp, med ett växande intresse.

Strategier och planer räcker inte. Detta kräver logistik, provtagningskedjor, personal och turordningar. Det är inte raketforskning, men det är svårt.

Min fråga till statsministern i detta läge, när regeringen nu antytt att det snarare är regionerna som bär ansvaret för svensk provtagning, är denna: Exakt vem bär nu ansvaret för exakt vad som måste göras för att snabbt nå det svenska målet?

Anf. 23 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag delar helt uppfattningen att vi måste upp i antal tester. Det är också därför det har arbetats med detta under en längre tid.

Jag tror att vi alla är överens om hur fördelningen är i svensk hälso- och sjukvård och om den arbetsfördelning vi har. När regeringen såg att det inte kunde genomföras som tänkt fick myndigheten detta uppdrag. Vi har nu också tillsatt en samordnare, för detta måste fungera bra.

Precis som Ulf Kristersson säger kräver detta rätt mycket. Det är en logistikövning, och det måste vara noggrant. Det är lätt att säga att vi ska testa mer – och det kan man säkert göra – men man ska också veta att det är rätt. Man ska veta att man testat rätt person och att det är rätt utfall, så att hela kedjan fungerar.

Därför sa vi att det är viktigt att vi på nationell nivå kan bistå med bland annat laboratorieverksamhet. Den delen av logistiken behövde växlas upp, och den är nu uppväxlad – där har vi en kapacitet över 100 000. Själva provtagningen som sådan måste hänga ihop med hälso- och sjukvården. Det är därför vi menar att den utförs bäst av regionerna med det stöd som regionerna behöver. När jag talar med regionföreträdare ser de också att detta är viktigt.

Vi ska komma upp i fler tester; de 100 000 ligger fortfarande fast. Jag instämmer i frustrationen över att det har gått för långsamt, men jag tror inte på att bygga en helt ny strategi eller en helt ny struktur i det här läget. Det skulle inte skynda på detta.

Vi har ett nationellt ansvar för att det finns kapacitet. Verksamheten sköts ju av regionerna, så vi får journalföringen och resultaten där. Vi ska successivt växla upp så att alla – naturligtvis patienter och brukare på äldreboenden men också den viktiga personalen i hälso- och sjukvården och äldreomsorgen med flera – ska kunna testas.

Anf. 24 ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag misstror inte alls statsministerns vilja att testa, men jag tycker att det är lite märkligt att vi nu kommer på att detta är svårt.

En del saker är ju självklara; det håller jag med om. Att sjukvården bär ansvaret för patienterna tycker jag ingår i dess naturliga uppdrag. Att sjukvården testat sjukvårdspersonal är också rätt självklart. Att det krävs labbkapacitet, att det krävs en logistikkedja och att det krävs ganska många saker vet ju alla som någon gång har gjort någonting operativt på marken. Detta är en omfattande sak, men det visste vi för två månader sedan. Det var därför det var bråttom.

Det jag inte riktigt kan förstå är antydningen om att det nu plötsligt är regionerna som ska ansvara för många fler saker än vad som ingår i deras egentliga uppdrag. Tvärtom står det på det grundläggande papperet att nya aktörer behövs, även utanför regionerna.

Jag noterade häromdagen att Lena Hallengren inte tyckte att man skulle jämföra med andra länder. Hon hade en presskonferens där det antydde att det var regionernas ansvar som nu inte riktigt fungerade.

Vad är det som gör att detta är så mycket svårare i Sverige, statsministern, än i andra jämförbara länder?

Anf. 25 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Några länder har testat mer; det är rätt. Några länder har också testat mindre. Det finns både och.

Jag tycker att det finns ett nationellt ansvar för att se till att detta fungerar, men inte på ett sådant sätt att man rycker bort det som normalt ska göras. För regeringen har det aldrig funnits någon annan ordning än att regionerna i huvudsak sköter detta. Att nu bygga upp något bredvid hade tagit ännu längre tid.

Då är frågan vad vi gör för att stötta regionerna och möjliggöra detta. Bland annat var laboratoriekapaciteten helt avgörande. Nu har vi kapacitet att utföra omkring 100 000 tester.

Det är detta som måste till nu, och det är därför dialogen med regionerna är viktig. Vi ska hjälpas åt och se till att vi får upp volymen. Jag delar Ulf Kristerssons uppfattning, och jag kan också instämma i frustrationen. Vi måste se till att det fungerar bättre.

Föräldrars möjlighet att välja bort skolor i utanförskapsområden

Anf. 26 HENRIK VINGE (SD):

Fru talman! Jag tycker att alla föräldrar borde få välja om de vill sätta sina barn i en invandrartät skola eller om de inte vill det. Det kan kanske låta lite spetsigt när jag formulerar mig så, men jag vet samtidigt att de allra flesta föräldrar förstår vad jag menar och att de håller med mig.

Men i Göteborg har man försökt att förhindra detta. Där har man nämligen infört regler som innebär att nyanlända ska få förtur till skolor och att de svenska elever som då trängs undan kan placeras någon annanstans, till exempel i ett utanförskapsområde. I ett fall resulterade detta i att en åttaåring fick mer än en timmes resväg till skolan enkel väg.

Regeringen har tillsatt en utredning som kallas likvärdighetsutredningen. Vi fick ett resultat av den relativt nyligen – för ett par veckor sedan. Där ställer sig utredaren positiv till ett liknande förslag. Där pratar man om att skolor och klasser ska ha vad man kallar en allsidig sammansättning. Det kallar man rättvist.

Allt detta sammantaget gör naturligtvis att jag undrar hur regeringen ser på saken. Därför är min fråga till statsministern: Anser statsministern att föräldrar ska ha möjlighet att välja bort invandrartäta skolor, eller anser han att svenska elever ska kunna tvingas att gå i en skola, exempelvis i ett utanförskapsområde, trots att man inte vill det?

Anf. 27 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Vi har nu fått utredningen, och den ska naturligtvis remitteras. Därefter ska vi dra slutsatser utifrån detta.

Vi menar att det är viktigt att föräldrar i största möjliga utsträckning får välja skola. Vi vet dock att det så kallade fria skolvalet – jag säger ”det

så kallade” – inte alltid är fritt av det enkla skälet att det ibland är många som vill välja samma skola, och alla kommer inte att rymmas på skolan. Då ska fördelningen ske på något annat sätt. Det sker nu i stor utsträckning utifrån bland annat kötid, vilket innebär att om du råkar vara född på rätt ställe och tidigt på året har du en bättre chans att komma in på skolan än om du är född sent på året eller är nyinflyttad. Det är ett system som inte fungerar. Det är ett system som framför allt inte underbygger just det fria skolvalet. Det låter som ett fritt skolval, men det blir något annat.

Därför menar vi att vi måste få till en ordning där man kan välja skola, men det måste också finnas en ordning som hanterar situationen där fler söker till en skola än det finns platser.

Vi får återkomma till detta när vi har remitterat utredningen och dragit slutsatser av remissomgången.

Anf. 28 HENRIK VINGE (SD):

Fru talman! Jag tolkar statsministerns svar som att det helt enkelt inte finns något svar på frågan än, utan att vi får invänta regeringens bedömning kring huruvida man tycker att föräldrar eventuellt ska tvingas placera sina barn på skolor i utanförskapsområden eller om man ska ha möjlighet att välja bort detta.

Min bestämda uppfattning är att man borde ha möjlighet att välja bort detta, och jag ser naturligtvis fram emot att debattera detta med regeringen i den mån de skulle landa i en annan slutsats.

Anf. 29 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Som sig bör ska vi naturligtvis remittera och analysera de svar som vi får. Men en sak tänker jag stå upp för, och det är mångfald. Är det någonting som det svenska samhället skulle förlora på är det om vi skulle sätta olika grupper i olika skolor. Det splittrar ett samhälle.

Jag tycker att vi ska verka för att också skolan bidrar till ett sammanhållet samhälle. Det är bättre för hela samhället, och det är bättre för elevernas undervisning. Forskningen är rätt tydlig i att i den stund vi börjar isolera olika grupper i varsin del blir det inte bra för eleverna.

Jag tänker i alla fall stå upp för mångfald. Sedan får vi se hur vi kommer fram till den på bästa sätt.

(Applåder)

Planering för vaccination mot covid-19

Anf. 30 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Vi befinner oss mitt i en historisk global pandemi, och effekten av den är mycket svår att fullt ut överblicka.

Just nu är fokus helt inriktat på att rädda liv, rädda hälsa, minska smittspridningen och rädda så många jobb och företag som möjligt. Men ett politiskt ledarskap måste också ha förmågan att titta längre fram, vad det är som kommer närmast. En mycket stor fråga kommer då att vara vaccinationer, den dagen vi har ett vaccin på plats.

I vanliga fall brukar det ta 10–15 år att utveckla ett nytt vaccin. Läke- medelsindustrin är nu betydligt mer positiv och säger att det kanske redan inom två år eller till och med ett och ett halvt år kommer att finnas ett

vaccin eller kanske till och med flera verksamma vacciner tillgängliga på marknaden. Men lösningen är inte bara att det finns ett vaccin som är tillgängligt, utan då kommer det stora arbetet, nämligen alla frågor som ska besvaras i anslutning till detta. Det handlar om hur vi ska få tag på vaccinet, vilka riskgrupper som ska prioriteras, hur logistiken ska se ut och vem som ska vara ansvarig. Det kräver en omfattande samordning med industrin förstås men framför allt med Sveriges kommuner och regioner.

Det är mycket, mycket viktigt att man redan nu sätter igång det här arbetet, därför att det kommer som sagt att kräva väldigt mycket av planering. Då är min fråga till statsministern: Har regeringen täta kontakter med läkemedelsindustrin och, framför allt, när kommer regeringen att fatta beslut om att ge Folkhälsomyndigheten i uppdrag att dra igång det här arbetet?

Anf. 31 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det är helt rätt att vi ska ha blicken längre fram, fast vi nu är mitt uppe i det här. Det är flera saker som måste hanteras. En är själva exit, hur vi tar oss ur detta med rätt förutsättningar, hur vi får fart på ekonomi och jobb så mycket som möjligt och vaccinfrågan.

Sverige ligger långt framme redan nu vad gäller virusforskning. Vi har en långt framskjuten position. Vi skjuter till mer medel till virusforskningen, liksom att vi stöder forskning på EU-nivå och inom ramen för Världshälsoorganisationen. Där är Sverige väldigt aktivt i att stötta forskningen och se till att vi tar fram ett vaccin så snabbt som möjligt. Men frågan är hur vaccinet ska fördelas, för man kan se framför sig en situation där alla naturligtvis vill stå längst fram i kön för att få vaccinet. Då gäller det att vi har någon ordning för detta. Det är därför som vi har tagit initiativ till den diskussionen i Världshälsoorganisationen så att vi kan få en ordnad hantering av detta.

Svaret på frågan om kontakten med läkemedelsindustrin är: Ja, vi är naturligtvis i nära dialog med läkemedelsindustrin om deras syn på möjligheterna att få ett vaccin framtaget. Vi måste tänka brett där. På vilket sätt ska vaccinet tas fram, och var ska det tillverkas?

Jag tycker att vi också ska titta på möjligheten till nordiskt samarbete för att när vaccinet väl finns där ta tag i frågan om hur vi får det i tillverkning så snabbt som möjligt och hur det ska fördelas på sjystast möjliga sätt. Den frågan är vi på i Sverige, inom ramen för EU-samarbetet och likaså i Världshälsoorganisationen.

Anf. 32 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Jag tycker att det är väldigt positivt att statsministern och regeringen pekar just på behovet av forskning, också i internationell samverkan. Men det stora problemet som vi kommer att ha är hur det här sedan ska fungera praktiskt i vårt land.

Vi är många som minns vaccinationerna mot svininfluensan och vilka stora problem vi hade då i Sverige att få det att fungera. Då var det ändå en betydligt enklare process.

Jag relaterar till Ulf Kristerssons fråga kring problemen med testning i Sverige, att vi har ett bekymmer i ett läge där det är 21 regioner som är ansvariga. Jag tycker att man bör använda den goda tid som vi förhoppningsvis nu har fram tills att vaccinen finns klara till att redan nu ge Folk-

hälsomyndigheten uppdraget att sätta igång att planera för och ta fram en strategi, så att när telefonen väl ringer och vaccinet är klart ska vi bara ha att trycka på knappen. Sedan ska vi inte behöva diskutera hur det ska användas, vem som ska ha det och hur det här ska gå till.

Prot. 2019/20:121

14 maj

Statsministerns
frågestund

Anf. 33 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag kanske var otydlig, men jag delar uppfattningen att frågan om fördelning också måste klaras ut i Sverige. Det är en fråga på europeisk nivå och på global nivå men också på svensk nivå, så ja vi måste ha en nationell strategi för hur vi ska genomföra vaccineringen på snabbaste och effektivaste sätt utan att för den skull tänka bort befintliga strukturer. Vi kan koordinera det på ett bra sätt.

Vi måste lämna svaret till befolkningen i landet att detta ska ske så snabbt som möjligt, så rättvist som möjligt, och så vidare.

Resurser till vård och omsorg

Anf. 34 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman, statsminister Löfven! Runt om på våra sjukhus och äldreboenden arbetar personalen frenetiskt och heroiskt med att ta hand om dem som drabbats av coronaviruset. På många intensivvårdsavdelningar arbetar man i tolvtimmarsskift. Många har inte en enda ledig helg bakom sig eller framför sig den närmaste tiden. Man gör fantastiska insatser.

Inom äldreomsorgen är sjukskrivningstalen höga. Många får gå in och ta extra pass, många har haft otillräcklig skyddsutrustning och många oroar sig för att själva bli smittade och över att ha för få kollegor, till exempel. Det är ett beundransvärt arbete som sker.

Samtidigt vet många av dem som nu sliter i sjukvården att det kanske inte blir någon semestervecka i sommar. De kanske får jobba hela sommaren. Så ser det också ut i delar av äldreomsorgen i Sverige.

Jag tycker att vi ska ge dem som arbetar där ett löfte, och löftet ska vara: Det kommer att bli bättre. Era arbetsvillkor kommer att bli bättre när krisen är över. Det kommer att bli högre personaltäthet. Det kommer att bli fler vårdplatser. Det kommer att bli bättre yrkesutbildningar.

Vi vet att det var skört redan innan. I Stockholms läns landsting varslades det om stora uppsägningar. Västra Götaland har ett stort underskott som man ska klara genom besparingar. Den ekonomiska krisen i Region Jämtland Härjedalen är akut. Nio av tio kommuner planerar neddragningar i äldreomsorgen.

Vänsterpartiet vill därför att man gör ett nytt, rejält tillskott till kommuner och regioner för att de som nu jobbar så hårt ska veta att det kommer att bli bättre. Tiden då man ständigt hyvlar, skär, sparar och privatiserar ska vara slut. Nu ska det bli bättre. Därför har vi den här veckan föreslagit ett ordentligt sådant tillskott.

Min fråga till statsministern är: Hur ser regeringen på detta?

Anf. 35 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag delar uppfattningen att det ska bli bättre, och jag menar att förbättringen är påbörjad. Den skedde redan under den förra mandatperioden. Det är fler människor anställda nu i äldreomsorgen, ungefär 5 000

fler. Det är fler anställda i hälso- och sjukvården – jag tror att det rör sig om 13 000. I den offentliga sektorn är det 100 000 fler anställda.

Vi tog initiativ till att reglera så att heltid, inte deltid, ska vara det normala och utgångspunkten. Det är vi som har tagit upp och drivit frågan om arbetskläder i äldreomsorgen. Detta borde ha gjorts för många decennier sedan, men nu är det faktiskt på gång. Vi måste fortsätta med detta, och budskapet till personalen är att det måste komma mer resurser.

Sveriges Kommuner och Regioner lade fram sin rapport i veckan. De säger att de ser ett behov av 8 miljarder till för 2021, inte 2020. Vi har en situation där Sveriges kommuner – jag vet att det är skillnad mellan dem – sammantaget gick med 17 miljarder i vinst i fjol. I år tror jag att det är 12 miljarder. Det kan vara lägre också – jag har inte den exakta siffran. Däremot ser man att regionerna har det riktigt tufft ekonomiskt, om man tittar på det samlat för kommuner respektive regioner.

Jag tror att Jonas Sjöstedt fick svaret av finansministern härom kvällen – jag kommer inte ihåg om det var i *Aktuellt* eller *Rapport* – att vi hela tiden tittar på detta. Vi har lagt till historiskt stora belopp. Vi har sagt till kommuner och regioner att vi tar alla extrakostnader och att de inte ska låta hindra sig utan göra det de ska. Staten tar alla extrakostnader.

Därutöver kommer ett historiskt stort tillskott i generella bidrag, och jag antar att det är därför SKR har resonerat som de gjort – att de gärna vill se 8 miljarder till för 2021. Vi är inte främmande för ytterligare tillskott, men då ska det beredas så att vi vet att det går att hantera.

Anf. 36 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Jag tolkar statsministerns svar positivt – att man tittar på ytterligare tillskott. Det kommer att behövas. Det som Sveriges Kommuner och Regioner hoppas på är att det inte ska bli sämre än man trodde. Vad trodde man? Jo, man visste att nio av tio kommuner planerar neddragningar i äldreomsorgen. Det är detta som man hoppas inte ska bli värre.

Vi vet hur det ser ut. Till och med rika regioner som Stockholm planerar stora uppsägningar, som nu har dragits tillbaka, av sjukvårdspersonal som behövs. Det ligger ett sparbeting på 1 miljard i Västra Götaland som de skjuter framför sig. Vi vet också hur vårdbehovet och vårdskulden växer. Det kommer inte att gå att klara detta och göra det bättre för dem som nu sliter på våra intensivvårdsavdelningar och äldreboenden om inte ytterligare medel kommer till. Därför uppmanar Vänsterpartiet regeringen att gå oss till mötes.

Anf. 37 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Som jag sa har vi redan svarat på frågan. Vi ser hela tiden över de möjligheter som finns.

Vi måste dock ta sikte på en sak till, och det är att det inte är givet att allt är frid och fröjd när krisen är över. Det kan mycket väl komma en annan kris av helt annat slag, och då kan vi inte ha försatt oss i en situation där vi inte kan göra något. Vi måste kunna betala välfärden på sikt.

Jag är helt säker på att vi, när vi ska kickstarta ekonomin igen, kommer att diskutera hur mycket infrastruktur vi ska ha. Vi har precis diskuterat skolorna och vad mer som ska göras där. Vi har äldre som ska tas om hand och ha en bra pension. Vi ser att andelen äldre i vår befolkning ökar. Vi måste tänka efter så att vi vet att vi gör rätt här och nu och att det håller.

Ökad transparens vid framtida beslut om pandemiåtgärder

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 38 EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Antalet vårdade för corona på IVA har börjat minska något samtidigt som dödstalen ser ut att sjunka. Flera länder runt om i Europa lättar nu på sina restriktioner, men pandemin är långt ifrån över. Det är viktigt att säga.

Ännu är det för tidigt att dra slutsatser, men även vi måste påbörja en diskussion om framtida scenarier för Sverige. Vi vet nämligen att det inte bara finns ett sätt att hantera smittspridningen på, vilket Folkhälsomyndigheten har påpekat många gånger, bland annat därför att varje strategi har sina fördelar och nackdelar. Därför blir frågan om hur Wuhanviruset ska hanteras också en fråga om politiskt ledarskap, för till sist är det regeringen och vi i denna kammare som måste välja mellan de olika strategier som expertisen kan föreslå och mellan deras olika fördelar och nackdelar.

Det är därför viktigt med stor transparens. Demokrati bygger på att det är folket som väljer vem som ska leda landet och att det är folket som väljer det ledarskap som till sist ska ta det avgörande beslutet. Men för att folket ska kunna fullgöra sin demokratiska uppgift måste de få veta vad regeringen har haft för underlag för sina beslut och vilka för- och nackdelar som vägts mot varandra. Detta är ett skäl till att vi i Sverige har offentliga utredningar och utredningstvång.

Som vi har förstått det räknar Folkhälsomyndigheten med att i slutet av maj uttala sig om hur Sverige ska hantera sommaren. Min fråga till statsministern är: På vilket sätt kommer flera olika scenarier och strategier för detta att presenteras och redovisas så att regeringens beslut blir transparenta och demokratiskt förankrade så att vi allihop kan hjälpas åt att skapa en hög folklig legitimitet för Sveriges fortsatta coronastrategi?

Anf. 39 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Som jag tror att jag nämnde under veckans partiledarsamtal förs en diskussion med bland andra Folkhälsomyndigheten om hur sommaren ska hanteras vad gäller både resor och annat. Vi har fortfarande kvar den bestämda uppfattningen att vi har lång väg kvar i krisen. Den är långt ifrån över – i bästa fall är vi i slutet av början. Därför måste vi ha en sådan ingång redan nu.

Det pågår en dialog, och när vi ser att vi har något fast att ta på eller alternativ ska det naturligtvis tas upp i partiledarsamtalen. Jag vill gärna ha fler inspel, som vi har haft hittills. Jag är tacksam för dialogen.

Vi är inte riktigt framme ännu, utan det krävs mer kunskap, forskning och, inte minst, internationell utblick. När vi nu ser att en del länder börjar öppna upp ser vi också att det händer saker där. Det så kallade R-talet i Tyskland är en sådan sak. Andra ser att det kan komma en andra våg. Vi måste följa detta så länge vi kan för att se hur vi kan få de bäst underbyggda slutsatserna, men det får inte bli så sent att vi inte i god tid kan berätta för svenska folket hur vi ser på det.

Vi arbetar med detta, och vi tänker återkomma till partiledarkretsen när vi har något att redovisa.

Anf. 40 EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag är verkligen enig med statsministerns understrykande av det jag sa tidigare, att krisen är långt ifrån över. Jag delar statsministerns syn att det är viktigt att följa experternas råd och att lita på dem som har stor sakkunskap. Men det är därför vi ser en möjlighet till större transparens framöver än vad vi har haft hittills.

Det jag efterfrågar är alltså på vilket sätt de olika möjliga expertstrategierna och deras för- och nackdelar kommer att redovisas för folket och de folkvalda. Det stämmer att vi har regelbundna möten. Jag har gång på gång uttryckt min tacksamhet och uppskattning över dem, men där har vi inte presenterat denna typ av scenariotänk, som jag tror vore bra för en folklig legitimitet även framgent.

Jag vill inte se någon risk för demokratiskt underskott, och det är därför som jag redan nu frågar statsministern: Kommer han att säkerställa att olika scenarier och strategier redovisas för folket för att öka legitimiteten även framgent?

Anf. 41 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag tror att det kommer att ske av sig självt, så att säga. När beslutet om hur det ska bli redovisas kommer det också att bli en diskussion om vilka alternativ vi hade. Det är rätt naturligt.

Det är inte meningen att vara polemisk mot Ebba Busch, men vi kommer inte att ha tid att ha någon bred diskussion om de olika alternativen och fastna för ett av dem. Vi kommer att behöva göra detta noggrant och sedan komma till ett beslut. Vi har expertmyndigheter, men sist och slutligen är det beslut som riksdagen måste fatta. Om riksdagens stöd krävs för något måste vi komma hit, men jag kan inte se nu att det kommer att behövas.

Vi kommer att få förklara vilka avvägningar som gjorts och på vilka grunder. Jag tror att det kommer att ge sig självt.

Investeringar för att motverka pandemins ekonomiska följder

Anf. 42 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Dödstalen i Sverige förfäras i denna pandemi. Sjukvårdens och omsorgens hjältar går onekligen på knäna. Vi har en ung generation vars framtid skulle vara ljusnande, men just nu möts man av arbetslöshetsköer. Vi ser en ensamhet som förstärks, och i dess spår – i karantänen – växer den psykiska ohälsan och i värsta fall även våld mot dem som redan är utsatta.

Jag fick rapporter i morse om att elever generellt riskerar att tappa stora delar av de kunskaper som de har rätt att få med sig för framtiden för att klara sina egna utmaningar.

Liberalerna har i denna riksdag så här långt tillsammans med andra partier, tillsammans med regeringen och tillsammans med våra myndigheter försökt ta vårt ansvar för att se till att minska lidandet, att stötta dem som jobbar i frontlinjen och att rädda svenska företag för att vi ska vara så hela som möjligt när detta väl är över. Men det är en bit dit.

Det kommer nu, förutom det som vi hör från regeringen, rapporter från Ekonomistyrningsverket, Konjunkturinstitutet och Business Sweden om att det kan bli mycket allvarliga ekonomiska konsekvenser. Och med dessa

ekonomiska konsekvenser följer effekter för människor i vardagen. Det kan leda till ännu större problem.

Vi från Liberalerna tror att vi behöver sätta igång att peka ut vad vi ska göra i Sverige för att klara ekonomin och jobben. Nu har vi räddat några akut. Men vi kan inte fortsätta att mata in pengar för permitteringar. Vi måste göra annat. Vi liberaler har pekat på behovet av offentliga investeringar och strategiska skattesänkningar och att man ska låta våra statliga bolag få investera mer. Vad tror statsministern om denna inriktning?

Anf. 43 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag delar Johan Pehrsons beskrivning av komplexiteten och hur mycket detta handlar om. Det handlar om sjukvården men också om ensamheten och inte minst det våld som vi vet förekommer inom hemmets väggar. Det europeiska jämställdhetsinstitutet börjar beskriva vad som händer i samhällen som har stängts ned med en rejäl ökning av våldet. Vi måste naturligtvis följa upp detta här hemma också. Det är därför som vi också skjuter till resurser till de organisationer som kan hjälpa människor i denna situation.

När det gäller företag och jobb delar jag också utgångspunkten att det, när vi väl är igenom den akuta situationen, är viktigt för oss att fokusera på det som faktiskt ger jobb. Det är genom jobben som vi återigen på snabbast möjliga sätt kan se till att välfärden kan finansieras. Det måste vara en prioritering.

Då måste vi först börja diskutera hur stort utrymmet egentligen är. Vi bör ha något hum om huruvida det finns någon samlad bild av hur stort utrymmet är framgent, kanske tio år framåt, givet en viss tillväxt om man får prognostisera. Vi måste också maximera en viss statskuld. Utifrån detta är det de traditionella storheterna som behöver diskuteras. Hur mycket ska satsas på offentliga investeringar, infrastruktur, bostäder och så vidare – offentlig konsumtion? Här har vi ett oändligt behov i välfärden. Men det handlar också om den privata konsumtionen, eftersom den privata konsumtionen också kommer att stötta tillväxten inte minst i servicenäringarna. De bygger på att människor har råd att gå till ett kafé, en restaurang och så vidare. Då måste detta också säkerställas.

Inom dessa tre storheter kan jag se att vi måste göra någon typ av fördelning och balansering. Alla tre är nödvändiga för att vi ska kunna få igång ekonomin så snabbt så möjligt.

Anf. 44 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! För Liberalerna är det uppenbart att vi behöver fortsätta göra saker för att hantera den akuta krisen. Som den tidigare frågeställaren och även statsministern sa är krisen inte över; vi är mitt inne i den. Ungdomar kanske kommer efter i skolan. Det kommer rapporter om att de idrottar mycket mindre. Det enda stället där aktiviteten ökar är bland de kriminella gängerna, enligt rapporter från Rimfrost. Det görs stora insatser från polisen. Men vi ser också att skjutningarna och gängaktiviteten inte minskar utan fortsätter på en alldeles för hög nivå.

För Liberalerna är det uppenbart att utan företag stannar Sverige. De är grunden för vårt välstånd i framtiden. När vi nu räddar många måste vi ändå se till att gå över från passivitet i permitteringar till investeringar för att kunna se till att vi också skapar värden i Sverige för att skapa skatte-

kraft. Det är så vi bygger välförhållanden framöver. Jag hoppas därför att statsministern ser fram mot kommande samtal om detta.

Anf. 45 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det kommer att bli sådana samtal, och de pågår redan nu. Redan i denna akuta situation har vi en matchningsuppdrag helt enkelt att ta oss an och se till att de som nu blir arbetslösa så snabbt som möjligt slussas över dit där det faktiskt finns jobb. Det finns lediga jobb på några ställen.

Men sedan kommer vi med all sannolikhet att ha ett nytt läge också i stora delar av det svenska näringslivet. Där har vi faktiskt en utgiftspost till som vi måste klara av. Det handlar om utbildning – arbetsmarknadsutbildningar och yrkesutbildningar. Vi har redan tillfört fler utbildningsplatser på till exempel yrkeshögskolan och Yrkesvux. Det måste vi med stor sannolikhet fortsätta med. Allt detta kommer att avgöras vid budgetsamtal. Men om vi så snabbt som möjligt verkligen ska se till att människor kommer i arbete måste de också ha rätt utbildning. Detta samtal kommer definitivt att fortsätta.

Borttaget karensavdrag

Anf. 46 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S):

Fru talman! Ett viktigt uppdrag som jag och alla andra här har är att tala politik med våra medborgare – att föra samtal. I dessa tider har medborgare förstås både frågor och synpunkter när det gäller kampen mot coronaviruset.

En vanlig fråga som jag får rör det slojade karensavdraget i sjukförsäkringen. Många upplever att det inte riktigt lever upp till det som de hade trott. I stället för att få 80 procent får man en schablonersättning.

Kan statsministern säga någonting om varför regeringen har hanterat det på detta sätt och varför man måste söka ersättning i efterhand?

Anf. 47 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Vi har det sjukförsäkringssystem som vi har när denna pandemi väller in, och här går det undan. Det var viktigt för oss att snabbt få på plats en ordning som gör att människor i minsta möjliga mån drar sig för att stanna hemma, och då är detta karensavdrag ett sätt. Om man mister en dags inkomst kanske man drar sig för att stanna hemma om man har en trång ekonomi.

Det gällde att få ett system på plats snabbt. Detta var det snabbaste sättet som vi kunde få till detta på. Det var det enklaste sättet. Ja, man måste göra en ansökan. Men det krävs ingen förutbestämd sjukpenninggrundande inkomst för att göra en ansökan. Och att införa ett schablonbelopp var det snabbaste sättet. Nu har vi också höjt detta belopp, och det motsvarar det högsta tänkbara som man kan få i sjukpenning. Det var alltså snabbt på plats.

Med ett schablonbelopp får faktiskt de som har de lägsta inkomsterna en förmånlig inkomst.

Anf. 48 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Fru talman! Coronapandemin drabbar hela vårt samhälle hårt. Men det finns vissa som riskerar att bli extra utsatta. Att vara isolerad i sitt hem med en kontrollerande eller våldsamt partner, förälder eller familj riskerar att öka utsattheten. Det gäller inte minst barn och unga, kvinnor samt hbtq-personer.

Allt fler varnar för ökade risker när vardagliga skyddsnet, som att gå till skolan eller jobbet eller att träffa lärare eller en vän, försvinner.

Vad gör regeringen för att skydda dem som blir extra utsatta i pandemins spår?

Anf. 49 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag delar Annika Hirvonen Falks bild. Jag tog också upp det i ett tidigare svar. Det är så uppenbart. Det är inte heller svårt att föreställa sig vad som händer den som normalt blir utsatt för våld eller övergrepp men kanske ändå kommer ut, går till arbetet, skolan eller vad man nu gör, men inte kan göra det längre. Det är lätt att föreställa sig hur den tillvaron ter sig.

Regeringen menar att det görs fantastiskt mycket bra arbete, inte minst av frivilligorganisationer och ideella organisationer. Därför lägger vi till rejält med resurser, så att de ska få ännu bättre förutsättningar att ha kontakt med de här människorna och göra det som går.

Vi har sedan ett antal år en strategi just för att förebygga mäns våld mot kvinnor. I den ingår också vårdens och skolornas kunskaper och möjligheter att arbeta med de frågorna.

Vi får aldrig någonsin ta paus i kampen mot våldet.

Direktstöd till företag

Anf. 50 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! De svenska företagen blöder på grund av coronapandemin. Våra restauranger och hotell har fått minskad efterfrågan beroende på både minskat resande och uppmaningen till folk att arbeta på distans. Vi ska inte heller umgås mer än i mindre grupper och med behörigt avstånd till varandra. Det gör att vi inte går på restaurang eller bor på hotell i samma omfattning som annars. Resande ska också undvikas. Allt detta är nödvändiga åtgärder.

Tillverkningsindustrin har fått stänga beroende på brist på komponenter. Nu är också efterfrågan osäker. Ingen vet heller, av förklarliga skäl, hur länge detta kommer att pågå.

Under mars och april beviljade regeringen direkta stöd till företag beroende på den uppkomna situationen. Men Sverige har fortfarande inte kommit igång. Många företag undrar nu hur de ska kunna överleva. Det direkta stödet är för vissa företag enda möjligheten att förhindra konkurs.

Kommer regeringen att bevilja direkta stöd även under nuvarande och kommande månader?

Anf. 51 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Vi har utformat stöden för att se till att så många företag som möjligt ska överleva och för att så få jobb som möjligt ska gå förlo-
rade. Nu omfattas 400 000 människor av stödavtalen för just permitte-
ringslön och korttidsarbete. Vi använder också skattekontona och sänker
sjuklönekostnader. Allt detta gör skillnad. Konjunkturinstitutet bedömde
att enbart permitteringslöneanordningen räddar strax under 200 000 jobb.

Vi har hela tiden sagt att vi kontinuerligt ser över detta och om det är
något mer som behöver göras. Men nu är det hundratals miljarder i likvi-
ditetssatsningar, likaså garantier på 200–300. Det är alltså någonstans över
500 miljarder. Kan vi komma upp i och göra mer? Vi utesluter naturligtvis
inte det. Vi ska göra det bästa möjliga. Men vi ska också ha ammunition
kvar den dag krisen är över.

Smittspridningen på äldreboenden

Anf. 52 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD):

Fru talman! Äldreomsorgen har under lång tid varit underfinansierad,
och personalen har haft dåliga arbetsförhållanden. Den har tyvärr också
varit ett integrationsprojekt. Det har gjort att personal har arbetat trots sym-
tom på covid-19 och utan att kunna hantera smittade äldre, utföra basal
hygien eller förstå nya riktlinjer. Regeringen blev tagen på sängen av bris-
terna och har agerat alldeles för sent.

I skuggan av anhörigas besöksförbud, där många har fråntagits möjlig-
heten att hålla handen eller smeka en kär kind en sista gång, har också
skyddsutrustning, tester och utbildad personal saknats. Och sköra äldre har
ändå dödats av viruset.

Fru talman! Statsministern! Varför lät regeringen viruset spridas så
okontrollerat på Sveriges äldreboenden, trots att ni hade lovat att våra äldre
skulle skyddas? Och vad ska regeringen nu göra för att stoppa den stora
dödligheten?

Anf. 53 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Problemet med smittade och omkomna på äldreboenden
är ganska brett över hela Europa. Jag menar att det borde ha gått bättre i
Sverige. Det var nämligen föresatsen.

Vi frågade tidigt: Vad beror det på? Är det besöken som föranleder
smittan, eller är det personalen? Det kan vara både och. Utan att göra nå-
gon slutgiltig bedömning är det ändå mycket som talar för att det var just
personalen.

Vi har sedan förra mandatperioden jobbat med att fler människor ska
finnas i äldreomsorgen. Därför finns det nu fler människor i äldreomsor-
gen. Det gäller även arbetskläder.

Fler människor ska utbildas för att vi ska kunna ha en bra äldreomsorg.
Det är påbörjat. Men vi kommer att behöva göra mer. Därför måste vi nu
lägga ännu mer resurser på välfärden och se till att det blir hållbart och
långsiktigt. Då ser kommunerna att de kan ha anställda, och de ska ha bra
villkor.

Anf. 54 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Statsministern! En av alla branscher som har drabbats hårt är arrangörer av paketresor och nöjesevenemang. De har i praktiken haft näringsförbud under tre månader. Beskedet som statsministern gav i går om ytterligare reserestriktioner till den 15 juli släcker också allt hopp om verksamhet den här sommaren.

I våra nordiska grannländer har regeringarna fattat beslut om lån till paketresebolagen. Vår regering har gett Kammarkollegiet i uppdrag att undersöka under vilka omständigheter vouchers eller presentkort kan användas som ersättning för redan betalda resor. Företagen som på kort tid har tappat hela sin kundkrets har fordringar gentemot flyg- och hotellbranschen på uppemot 2 miljarder och förväntas ersätta resenärer för redan inställda arrangemang. De ser inte heller någon möjlighet till ytterligare försäljning under överskådlig tid. Nio av tio förväntar sig konkurs.

Vilka åtgärder utöver uppdraget till Kammarkollegiet är regeringen beredd att vidta för att rädda den svenska paketresebranschen?

Anf. 55 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Självklart drabbas arrangörerna av de här resorna hårt, eftersom vi har en sådan situation som vi har. Det första vi måste tänka på är smittspridningen.

De paket som har presenterats för att stödja det svenska näringslivet är historiskt stora. Det är direkt budgetpåverkande åtgärder men också åtgärder för att hålla igång likviditeten. Vi ställer till exempel upp med garantier. Jag kan inte regelverket i detalj och vet därför inte exakt vilka företag som träffas av det. Men avsikten är att företag ska kunna överleva den här perioden för att kunna komma igång så snabbt som möjligt.

När det gäller detaljerna får jag alltså bli svaret skyldig. Jag vet inte exakt vem som träffas av det. Men poängen med hela satsningen är att näringslivet med hjälp av olika åtgärder, såsom direkta kostnadsänkningar, lånemöjligheter och garantier, ska kunna klara sig.

Vi är beredda att vidta fler åtgärder om det skulle behövas och följer detta väldigt noga.

Expertgrupp för vårdöversyn

Anf. 56 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Redan före pandemin var svensk sjukvård drabbad av allt längre vårdköer. Under Stefan Löfvens tid som statsminister har vi sett fördubblade vårdköer.

Jag är orolig över att det finns de som tror att när pandemin börjar ebba ut är också vårdkriserna över. Så är det inte alls. Tvärtom bygger vi nu upp en enorm vårdskuld. Till de redan tidigare existerande köerna lägger vi till också den vårdskuld som just nu byggs upp.

Den vårdskuld som nu byggs upp kan inte ses som bara regionernas angelägenhet. Den måste ses som en nationell angelägenhet, precis som pandemin. Därför undrar vi kristdemokrater om statsministern är beredd att ta ett nationellt ansvar genom att tillsätta en expertgrupp som ska se

över hur vi ska hantera vårdskulden. Hela Sverige skulle då ses som en helhet, och vi skulle ta ansvar för alla patienter i hela Sverige.

Anf. 57 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det är helt korrekt att vi har en vårdskuld framför oss. Och den kan dessvärre bli långvarig.

Verksamheten utförs och måste utföras i och av regionerna. Det nationella ansvaret för att det ska fungera gäller personalen. Finns det tillräckligt med personal och utbildad personal? Därför ökar vi antalet utbildningsplatser rejält, och vi fortsätter att göra det. Fler ska kunna ha rätt kompetens för att arbeta i hälso- och sjukvården. Det arbetet måste vi fortsätta med.

När det gäller resurser för att anställa de människorna höjer vi också det generella bidraget till regionerna.

I fråga om en expertgrupp kan man möjligtvis behöva något stöd också för det. Men sist och slutligen måste detta lösas i en arbetsorganisationsförhandling. Hur ska det se ut på exempelvis respektive sjukhus för att man ska klara av det här? Det är ingen expertgrupp som klarar av att göra det, utan det måste parterna lösa. Sedan kan de behöva stöd för att göra det.

Statligt stöd till personer med enskild firma

Anf. 58 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Fru talman! Regeringen har gjort väldigt stora insatser för att rädda jobb och företag. Det är fråga om historiska stöd som vi inte har sett tidigare. Men så är det också en unik kris.

Just nu får jag väldigt många frågor från egenföretagare. Många av dem har valt att bedriva sin verksamhet i bolagsformen egen firma. Jag blir kontaktad av personer som sliter väldigt hårt för sin affärsidé men har förlorat en stor del av sina kunder på grund av coronaepidemin. Ett problem som de upplever är att vissa stödinsatser som regeringen hittills har gjort inte riktigt passar dem. De kan exempelvis inte korttidspermittera sig själva.

Frågan till statsministern är hur han ser på den ekonomiska situationen för personer som driver enskild firma och om det finns någon möjlighet för dem att ta del av stöd från staten.

Anf. 59 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det är helt rätt – permitteringen omfattar inte egenföretagare. Man kan inte permittera sig själv.

Men en rad andra åtgärder riktar sig även till egenföretagare. Man kan utnyttja arbetslöshetsförsäkringen på ett annat sätt än vad som var möjligt tidigare. Det är också så att vi sänker avgiftsinbetalningen. Nu är det ålderspensionsavgiften som man betalar in, inte de andra avgifterna. Man kan få tillbaka pengar på skattekontot för att kunna klara likviditeten och sedan kvitta det mot kommande års resultat. Det finns dessutom garantier som även egenföretagare kan omfattas av, om jag är rätt informerad.

När vi har diskuterat de här paketen har vi sett att vi har en mängd egenföretagare som även de måste ges möjlighet att klara detta. Jag pratade nyligen med min frisör, som också har märkt av stödet.

Situationen för människor i riskgrupper

Anf. 60 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! För människor som har nedsatt lungkapacitet, som har transplanterade organ eller som till följd av tuffa cancerbehandlingar har ett försvagat immunförsvar samt för alla de andra människor som befinner sig i riskgrupper innebär smitta från covid-19 en fråga om liv och död. En del kan arbeta hemifrån, men långt ifrån alla kan göra det. För många av dessa människor är situationen nu desperat. Man befinner sig i botten av plånboken, har slut på semesterveckor, lånar av nära och kära och tvingas faktiskt till och med ta sms-lån.

Jag frågade för en dryg månad sedan statsministern om vad regeringen tänker göra för dessa människor. Då kunde statsministern inte svara. Men nu har regeringen haft ytterligare några veckor på sig att jobba med frågan. Vilket är statsministerns svar till dessa människor?

Anf. 61 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Självfallet har vi arbetat för att även de grupper som här tas upp ska ha ett skydd. Det finns också ett beslut här i Sveriges riksdag om att så ska vara, så det arbetar självfallet regeringen med. Detta är dock inte helt lätt.

Det finns sedan tidigare en smittbärrpenning som gäller dem som *är* smittade. Nu ska det införas något helt nytt. Man ska inte bli smittad. Det är ett helt nytt system som egentligen kanske kräver en lång litania i sig.

Beslutet säger dessutom att regeringen ska genomföra ett system som för det första är väldigt rättssäkert och för det andra inte får innebära mer administration. De två parametrarna är väldigt svåra att få att gå ihop.

Vi arbetar nu tillsammans med ansvarigt utskott i riksdagen för att se om vi kan få fram någonting snabbare. Med de parametrar som nu ligger på bordet är det väldigt svårt. Det är komplicerat att få detta på plats.

Sölvesborgs hantering av coronakrisen

Anf. 62 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Kvällsposten skriver i dag om hur Sölvesborg agerat för att skydda äldre från smitta. Samstyret har tagit politiskt ansvar och gång efter annan förekommit såväl myndighetsrekommendationer som andra kommuner. Tidigt införde man besöksförbud inom äldreomsorgen och upprättade en telefonlinje för hemleverans av mat till äldre. Nu har man beställt skyddsutrustning och valt att skapa isolerade platser på äldreboenden för att begränsa smittspridningen, trots att endast en person inom äldreomsorgen har bekräftad smitta. Detta har resulterat i ökat stöd i opinionen, och liv har sannolikt räddats.

Kan statsministern tänka sig att inspireras av det politiska ansvarstagandet i Sölvesborg och ta initiativ till att sprida Sölvesborgsmodellen till andra delar av landet?

Anf. 63 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Reklam för Sölvesborg!

Vad gäller problematiken inom äldreomsorgen ser vi att det finns olikheter mellan regioner och inom regioner. Exakt vad de beror på är lite svårt att svara på just nu.

Besöksförbudet var en tidig rekommendation som enligt vår uppfattning efterföljdes av de allra flesta. Men personalen började tala om att det blev svårt att neka de anhöriga att komma in. Det var då vi lagstiftade för att det skulle bli uthålligt. Men redan förut fungerade nog i stort det besöksförbudet.

Nu är det naturligtvis viktigt att se till att personalen inte är smittad. Det är därför testning ska ske, bland annat av personalen. De olika boendena hanterar frågan om hur man på bästa möjliga sätt isolerar dem som de facto är smittade.

Jag tror att det finns en mängd olika saker vi kan lära oss av från olika kommuner. Det måste vi göra, för detta ska fungera bättre.

Arbetslösheten och bristen på arbetskraft i jordbruket

Anf. 64 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! För närvarande larmar LRF, Lantbrukarnas Riksförbund, om att svenska skördar kan komma att gå till spillo på grund av brist på arbetskraft. Därmed riskerar också odlare att gå i konkurs.

Cirka 8 000 säsongsarbetare kommer varje år från utlandet, varav ca 5 000 till trädgårdsnäringen. De plockar grönsaker på friland och i växthus på bär- och fruktodlingar.

I Sverige är problemet, precis som i många andra europeiska länder, stängda gränser som gör att den arbetskraft som har vana vid arbetet inte kan komma odlarna till hjälp. Flera länder agerar för att lösa det här. Det gör dock inte Sveriges regering.

Samtidigt har vi över 120 000 personer som har skrivit in sig som arbetslösa på Arbetsförmedlingen. Många svenskar undrar nu hur det kan komma sig att frågan om arbetskraft till svenska odlingar ändå inte är löst. Anser statsministern att arbetslösa ska få tacka nej till dessa jobb?

Anf. 65 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Arbetskraften har ofta kommit från länder utanför EU. Nu har vi ett förbud som gör att det inte kommer arbetskraft därifrån. Finns det då möjlighet till arbetskraft från länder inom EU? Ja, det finns det, men den kommer säkert inte att räcka till.

Vi måste alltså naturligtvis se till att även de arbetslösa som finns här i Sverige deltar i detta. Av det skälet har vi en diskussion med näringen brett om hur vi ser till att människor kan utbildas så snabbt som möjligt och få anställning för att se till att klara av de skördar som vi behöver klara av. Den diskussionen pågår. Därför är påståendet att vi inget gör felaktigt. Vi har en nära dialog med näringen för att se till att såväl jordbruket och trädgårdsodlingarna som skogsbruket kan hanteras på bästa möjliga sätt. Det kräver bland annat utbildning, och den är vi igång med.

Anf. 66 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Danmark stängde sina gränser i mitten av mars för att stoppa spridningen av corona. Fortfarande krävs det särskilda skäl, till exempel ett arbete i Danmark, för att kunna ta sig över Öresundsbron, detta trots att antalet smittade i Skåne är betydligt lägre än på andra sidan Sundet.

I går aviserades det att Danmark och Tyskland har långt gångna samtal om att öppna gränsen mellan de båda länderna. Det vore mycket önskvärt med liknande samtal mellan Sverige och Danmark. Den danska stängningen av gränsen mot Skåne är förödande för integrationen i Öresundsregionen och påverkar såväl näringslivet som människorna som bor i Skåne mycket negativt.

Vilka åtgärder tänker statsministern vidta för att Danmark ska öppna sin gräns mot Skåne?

Anf. 67 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag delar Boriana Åbergs analys här. De facto är betydligt fler smittade och sjuka på den danska sidan. Det ser olika ut i olika länder.

Vår huvudlinje har hela tiden varit att vi måste agera samfällt i Europeiska unionen. Vi borde ha gjort det på ett betydligt bättre sätt när vi gick in i krisen. Det gjordes inte. Några stängde gränsen, några införde exportrestriktioner och så vidare. Det sköttes inte bra.

Sedan lyckades vi ändå att klara ut en del saker gemensamt inom EU, men nu är det samma sak. När det nu ska lättas på detta ska det ske koordinerat. Det var kommissionens besked i går att det är så det bör ske. Det är Sveriges linje. Man gör inte skillnader inom EU.

Nu gör några länder det ändå. De baltiska länderna gjorde det. Vår strategi är att se till att vi får ett gemensamt agerande inom EU. Det vore bäst för regionen där nere, men det vore också bäst för hela EU.

Svensk hjälp till andra EU-länder

Anf. 68 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Sverige behöver omvärlden mer än vad omvärlden behöver Sverige. Den insikten är en viktig anledning till det svenska EU-medlemskapet.

Ett av EU:s kärnvärden är att medlemsländerna förväntas hjälpa varandra när nöden så kräver, helt enkelt solidaritet. Vi kommer alla väl ihåg hur polska brandmän hjälpte till att bekämpa skogsbränderna som härjade runt om i Sverige sommaren 2018, till exempel.

Det finns nu gott om exempel på EU-länder som under coronakrisen hjälper till med sjukvårdspersonal och skyddsmateriel till de länder som är allra hårdast utsatta. Några exempel på motsvarande hjälp från Sverige är svårare att finna. Det tror jag kan stå Sverige dyrt i de kommande förhandlingarna om till exempel EU:s långtidsbudget.

Därför skulle jag vilja fråga statsministern om hur han ser på möjligheten att erbjuda mer hjälp från Sverige. Har Sverige några planer på att erbjuda mer i form av hjälp till andra EU-länder?

Anf. 69 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Johan Hultberg tar upp det betydelsefulla i EU-samarbetet. Där pågår också en diskussion som är oerhört viktig för oss om en framtida långtidsbudget som på sikt ska se till att vi klarar en bra verksamhet.

Jag delar inte uppfattningen att Sverige inte gör någonting inom ramen för EU-samarbetet. Vi har varit och kommer att vara nettobetalare. Vi har erbjudit intensivvårdsplatser till Finland. Vi har också deltagit i samarbetet vad gäller resor för att ta hem våra medborgare från andra delar av världen och kommer att fortsätta med det. Vi söker naturligtvis också att inventera vad mer vi kan göra konkret.

Solidaritet är för oss att inte stänga gränserna, som vissa länder har gjort. Det är att inte införa exportrestriktioner. När jag har talat med mina kollegor i andra länder har jag kunnat säga: Vi gör inte så, utan från Sverige kommer fortfarande leveranser av respiratorer till er som faktiskt behöver det. Det är ett annat sätt att visa solidaritet.

Forskning om coronaviruset

Anf. 70 MARGARETA CEDERFELT (M):

Fru talman! Jag vill fråga statsministern om forskning inom området.

Sverige har en framstående industri, och Sverige har framstående forskare. Forskning om läkemedel är oerhört viktigt. Men det handlar också om forskning i ett vidare perspektiv om det nya coronaviruset som vi inte har någon kunskap om sedan tidigare.

Det handlar om grundläggande forskning om viruset. Det handlar om spridning. Det handlar om medicin och omvårdnad. Jag kan stå här och rabbla upp det ena området efter det andra.

Här skulle Sverige kunna göra en fantastisk insats både ensamt som nation men också i samarbete med andra länder. Det är oerhört viktigt.

Hur ser statsministern på denna fråga? Vad är statsministern beredd att göra för att Sverige ska kunna ta på sig ledarrollen i ett vitt perspektiv när det handlar om den viktiga forskningen angående corona?

Anf. 71 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Margareta Cederfelt pekar på ett väldigt viktigt område där Sverige ligger långt framme. Vi ska inte låta oss nöjas med det, men vi ligger långt framme i den typen av forskning.

Vi stöder forskning inrikes i Sverige men också den EU-forskning som bedrivs, och vi är med i WHO-samarbetet, för att forskningen ska vara så effektiv som möjligt. Vi måste så snabbt som möjligt få igång tillverkning och fördelning av detta vaccin.

Det gäller inte minst den kliniska forskningen, där vi är aktiva. Nu har den sin speciella problematik i det här skedet med en tungt belastad sjukvård. Annars menar vi att den kliniska forskningen är oerhört viktig för att komma långt fram.

Sverige satsar nationellt, och vi är med i EU-samarbetet. Vi är med i WHO-samarbetet. Så ska vi vara. Sverige åtnjuter en stor respekt för det kunnande vi har byggt upp genom åren. Det ska vi använda oss av.

Anf. 72 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Före valet varnade vi moderater i Umeå för den brottsutveckling vi då såg. Vi anklagades av statsministerns partikamrater lokalt för att svartmåla. Bilar som brann hade elfel, och det var åtminstone värre på andra ställen än i Umeå.

Sedan valet har vi haft skjutningar. Vi har haft dödsskjutningar. Vi har haft sju bilbränder bara sedan i februari, med ett sjuttiofem bilar som har brunnit upp, och kraftigt ökad otrygghet.

Norrland har städer med växande problem. Vi har också ansvar för landsbygd, glesbygd och långa avstånd med allt vad det innebär. Vi missgynnas därför i fördelningen av polisresurser.

Min fråga till statsministern är därför: Är statsministern beredd att göra omfördelningar inom polisens resurser till Polisregion nord så att man kan hantera både den växande problematiken i städerna och det som ett ansvar för landsbygd, glesbygd och långa avstånd innebär?

Anf. 73 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Sedan vi tillträdde har vi sett till att hela tiden satsa på att poliserna måste vara fler och att polisen ska ha bättre verktyg, bättre lagstiftning och bättre tekniska verktyg. Polisen ska ha möjlighet till bättre samarbete med andra myndigheter och socialtjänst för att vi ska kunna arbeta förebyggande. Det är ett brett program som är igångsatt. Vi måste göra mer. Vi ser inte minst att utvecklingen med skjutningar och sprängningar inte är bra. Tittar man specifikt på Malmö har vi en annan situation. Arbetet måste breddas.

Jag menar att Polismyndigheten är bäst skickad att fördela personalen inom myndigheten. Vi har sedan länge varit överens brett över partigränserna att vi ska ha *en* polismyndighet. Syftet med det var att den ska kunna agera som *en* polismyndighet. Den styr hur de anställda ska fördelas. Man kan också fördela om inom Polismyndigheten när så behövs. Jag tror att den ordningen fortfarande är bäst.

Statsministerns frågestund var härmed avslutad.

§ 9 (forts. från § 7) **Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)** (forts. UU7)

*Organisationen för
säkerhet och sam-
arbete i Europa
(OSSE)*

Anf. 74 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Jag lyssnade noggrant på utrikesministern som markerade att den europeiska säkerhetsordningen ska försvaras. Det är naturligtvis rätt. Men i verkligheten försvagas den. Risken för att det blir en ny Potemkinkuliss är uppenbar.

Vilka åtgärder ser utrikesministern framför sig för att just stärka säkerhetsordningen, eller åtminstone se till att den inte försvagas ytterligare? Vad är det för åtgärder som utrikesministern ser framför sig?

Utrikesministern nämnde också att man ska utkräva ansvar för brott mot säkerhetsordningen. Det tydligare brottet mot säkerhetsordningen är

den ryska aggressionen i både Georgien och Ukraina. Då kan man fundera på vilka tankar utrikesministern har om ansvar när det gäller just detta. Vi ser nu att man tar in medborgare från Ukraina som bor på Krim i den ryska försvarsmakten för att delta i aggression i östra Ukraina, mot sitt eget folk. Det är ett flagrant brott mot internationell rätt. På vilket sätt utkräver man ansvar för den typen av åtgärder?

Avslutningsvis, apropå vad man hävdar om en tredje dimension av mänskliga rättigheter: Ryssland är nu pretendent på att bli medlem i FN:s råd för mänskliga rättigheter. Där är det tydligt vilken syn Ryssland har på mänskliga rättigheter. Är utrikesministern beredd att ta en rejäl match om detta i OSSE?

Anf. 75 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! När det gäller åtgärder för att stärka den europeiska säkerhetsordningen tror jag att det absolut bästa är att vid varje tillfälle stå upp för denna både multilateralt och i bilaterala samtal.

Jag har till exempel tagit upp detta direkt med den ryska utrikesministern Lavrov och även direkt med Frankrike och den franska utrikesministern. En del som har kommit upp i deras olika tal och så vidare har ju pekat på att de kanske till viss del skulle vilja försvaga – så skulle jag vilja säga – den europeiska säkerhetsordningen. Då är det viktigt att direkt gå in och säga: Om ni ser det på det här sättet kommer den europeiska säkerhetsordningen att försvagas.

Jag har tagit upp detta också i EU-sammanhang och vid EU-ministermötena. Till exempel är frågan om sanktioner mot Ryssland och Georgien inte bara en fråga som berör just dessa konflikter, utan det är också en fråga för hela säkerhetsordningen.

Rysslands aggression mot Ukraina uppmärksammas dessutom varje vecka i det så kallade permanenta rådet i OSSE. Det är tydligt att det ansvarsutkrävande som sker varje vecka, år ut och år in, spelar en viktig roll för att upprätthålla den europeiska säkerhetsordningens integritet. Alternativet hade varit att vi hade varit tysta där när det gäller de brott som har begåtts, och det vore att normalisera agerandet och att de facto ge till exempel Ryssland utrymme och att detta skulle uppfattas som en accept.

Anf. 76 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Visst är det bra att lyfta bilaterala samtal. Men det är många som har provat den vägen, och om man ser att makt i praktiken går före rätt är det tydligt vilken väg de stora länderna väljer. Och det är inte bara Ryssland; det finns andra som har samma modell.

Därför är det viktigt, fru talman, att tala klarspråk – och inte bara bilateralt i de tysta rummen. Man ska vara tydlig i kritiken.

Jag noterar sanktionsfrågan, som ju är en viktig fråga. Här har uppenbarligen den ryska duman ambitioner i FN att med covid som täckmantel agera för att häva sanktioner. Men man har också tydligt agerat och skrivit även till oss att man i alla parlamentariska organisationer och i alla organisationer tänker jobba för att häva sanktionerna, som man anser vara politiskt motiverade eller på annat sätt diskriminerande. Man talar om de dubbla standarderna. Detta har man provat rätt länge.

Nästa ärende handlar om Europarådet. I föl, fru talman, var Sveriges regering tillsammans med övriga beredda att ändra reglerna för att ge

Ryssland rätt att komma med. Man har alltså sett att det går att ändra regelverk.

Fru talman! Jag hoppas verkligen att Sverige ska ta tydligt spjörn mot detta när det gäller OSSE och vara beredda att inte bara tala tyst utan också öppet när Ryssland och andra agerar i strid med regelverket.

Anf. 77 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Kerstin Lundgren har helt rätt; man ska inte vara tyst i kritiken. Det är just därför vi aldrig någonsin är tysta i kritiken. Både regeringen, utrikesministern, statsministern och EU-ministern har vid upprepade tillfällen offentligt, i medier, i sociala medier och i de möten som vi har upprepat denna kritik. Där har vi verkligen ett riktigt bra track record.

Dessutom försöker vi påverka genom att till exempel skicka protester till Ryssland när man använder covid-19 för att begränsa rörelsefriheten för OSSE:s SMM-mission. Tyvärr fick inte detta något bra svar från Ryssland, utan man valde att bara skicka tillbaka protesten och säga att man inte hade någon del i konflikten.

Det var ändå ett försök från trojkan att göra en formell diplomatisk protest. Det tror jag är viktigt, och vi har också varit öppna med detta för att just markera det.

När det gäller sanktionerna är vi tydliga med att vi menar att de ska vara kvar. Man ska inte efter ett antal år eller med anledning av pandemin eller något annat lätta på sanktionsinstrumentet. Det skulle ge intrycket av att det till exempel finns ett visst antal år som är priset för att annektera ett annat land, viss mark eller olika delar av ett annat land och att det sedan skulle vara okej. Det är inte okej. Det finns ingen tidsgräns för att bryta mot folkrätten, utan det brottet står kvar.

När det gäller den parlamentariska församlingen har det hela tiden varit regeringens uppfattning att församlingen själv fattar beslut om vilka som är med och inte med i den. Det lämnar vi till riksdagsledamöterna att besluta.

Anf. 78 YASMINE POSIO (V) replik:

Fru talman! Mäns våld mot kvinnor är ett välkänt problem inom alla länder i OSSE. Även om en del länder har kommit en bit på vägen finns det inget land där mäns våld mot kvinnor tas på tillräckligt stort allvar så att kvinnor kan känna sig trygga i sina hem.

Däremot finns det en del länder inom OSSE där mäns våld mot kvinnor är utbrett och där straffriheten är hög. Ryssland är ett av de värsta exemplen med runt 10 000 kvinnomord varje år. Skyddslagarna är i stort sett obefintliga.

Även hbtq-personer och hbtq-aktivister lever under extrema hot i en del av OSSE-länderna. Polen har infört hbtq-fria zoner, och i Tjetjenien utsätts hbtq-personer för grovt våld utan att rättsväsendet agerar.

Samtidigt ser vi hur civilsamhällesorganisationernas krympande utrymme inskränks alltmer. Det sker i omfattande utsträckning i många av OSSE:s medlemsländer. De som står upp för mänskliga rättigheter lever under hård press.

Detta är frågor som jag vet är viktiga för regeringen, så jag vill veta hur utrikesminister Ann Linde tänker använda sin roll som ordförande i

OSSE för att få fart på dessa viktiga frågor. Det är nödvändigt inte bara för de människor som utsätts personligen utan också för samhällen som helhet när deras medborgare inte får verka i ett demokratiskt samhälle enligt de mänskliga rättigheterna.

Anf. 79 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Låt mig börja med frågan om hbtq-personers rättigheter. Jag kan berätta att det som nu sker oroar mig mycket, vilket har gjort att jag ringde upp ett av de absolut viktigaste och största förbunden för hbtq-organisationer, nämligen Ilga. Jag hade ett långt samtal med dem i går och fick höra deras analys av situationen och var det är särskilt problematiskt just nu.

Jag har jobbat med de här frågorna i flera decennier, så jag är väldigt angelägen om att Sverige, när vi nu också har OSSE-ordförandeskapet, fortsätter att vara aktivt i detta.

Ett tydligt exempel på att Sverige är aktivt är att vi 2018 tillsammans med 15 andra länder aktiverade den så kallade Moskvamekanismen, som syftar till att utreda misstankar om allvarliga övergrepp mot hbtq-personer i Tjetjenien. Då samarbetade inte Ryssland med kommissionen trots att det togs fram en gedigen rapport.

När det gäller mäns våld mot kvinnor är det en av de saker som nu ger anledning till störst oro under pandemin. Vi har i vissa länder sett en ökning av mäns våld mot kvinnor på upp till 35 procent. Det visar hur utsatta kvinnor är, inte minst i en situation som en pandemi. Dessutom ser vi hur de frågor som gäller sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter har tryckts tillbaka med argumentet att det inte är lika viktigt i en sådan här krissituation. Det kommer jag med kraft att motarbeta.

Jag får återkomma till civilsamhället.

Anf. 80 YASMINE POSIO (V) replik:

Fru talman! Tack, utrikesminister Ann Linde, för svaret! Just den här kommissionen i Tjetjenien där Moskvamekanismen sattes in lyfte också jag fram i mitt anförande. Det är en av OSSE:s styrkor, så jag hoppas att det kommer att användas vid fler tillfällen.

Detta är som sagt oerhört viktiga frågor, speciellt nu när länder i pandemins namn passar på att försämra människors rättigheter.

USA är en väldigt viktig maktfaktor i världen. Landet leds som alla vet av en president som är nyckfull och uppenbarligen inte så förtjust i multilaterala organisationer eller internationell samverkan. Presidenten har bland annat dragit in stöd till UNFPA, Unrwa och WHO.

Nu verkar det som om Trump kommer att se till att USA lämnar Open Skies, som är ett väldigt viktigt säkerhetspolitiskt instrument. Att de länder som ingår i Open Skies med obehövade plan kan flyga över alla territorier som ingår i avtalet gör att det finns en transparens om länders militära förmågor. Det ger även en möjlighet till dialog mellan de länder som ingår i Open Skies. Detta är såklart oroväckande för OSSE som organisation, men Trumps attityd till multilateralismen är oroväckande för hela världssamfundet.

Därför vill jag fråga utrikesminister Ann Linde om det finns utökade möjligheter till dialog med USA genom ordförandeskapet i OSSE och, om så är fallet, hur utrikesministern kommer att använda sig av den möjlighe-

ten för att trycka på vikten av multilateralism och internationella samverkansavtal.

Anf. 81 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågan. Vi ser mycket riktigt att USA drar sig ur multilateralt samarbete på flera håll. Exempelvis Open Skies är ett avtal som Sverige värdesätter väldigt högt. Vi är faktiskt ett av få länder i världen som har egna observationsflyg för Open Skies. Vi har nära följt signalerna om att USA nu överväger att lämna avtalet. Vi försöker ta upp det i varje kontakt med USA.

Jag har själv haft ett långt samtal – som faktiskt var väldigt bra – med utrikesminister Pompeo. Trots att vi tyckte väldigt olika i många frågor kunde vi ha en riktig diskussion. Open Skies var en av de frågor jag tog upp. Jag underströk hur viktigt detta är, även om vi ser att det finns fog för en del av den kritik som USA har. Till exempel borde man titta på möjligheterna att observera nära Kaliningrad. Det är dock inget skäl, tycker vi, att dra sig tillbaka.

Det är samma sak när det gäller WHO. Där bad jag den amerikanske utrikesministern att omvärdera det beslut som USA har fattat om att dra tillbaka hela sitt bidrag, som är ungefär 15 procent. Jag fick inte något särskilt stort gehör för det, måste jag erkänna, men jag tror ändå att det är viktigt att ta upp detta konkret och säga att det här tycker vi är problematiskt.

Multilateralismen är oerhört viktig. Jag hoppas att USA kommer att vara med, för vi behöver ett aktivt USA i det multilaterala arbetet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 10 Europarådet

Utrikesutskottets betänkande 2019/20:UU8
Europarådet (skr. 2019/20:34 och redog. 2019/20:ER1)
föredrogs.

Anf. 82 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Återigen ska vi debattera ett betänkande från utrikesutskottet. Utskottet har tagit del av både regeringens skrivelse om året 2019 i Europarådet och delegationens skrivelse om året i Europarådets parlamentariska församling.

Det är naturligtvis viktigt att vi som parlamentariker och som parlament har möjlighet att granska och utvärdera och därmed också både kritisera och rekommendera i debatten för att vi ska få en vägledande bas för både regeringen och delegationen. Det finns de som säger att sådana här betänkanden ska man inte peka ut någonting med utan bara ta del av. Jag tycker inte att det är rätt väg att gå. Parlamentets debatt handlar om att kritiskt granska och utvärdera det år som har gått.

Fru talman! År 2019 var ett viktigt år. Det var ett 70-årsfirande – 70 år sedan Europarådet uppstod som ett svar från Europas länder på vad som

Prot. 2019/20:121

14 maj

*Organisationen för
säkerhet och sam-
arbete i Europa
(OSSE)*

Europarådet

hände under andra världskriget. Här har vi basen för vad som sedan kom med Europeiska unionen.

De 70 åren är en lång tid. Rådet har verkligen varit en motor och en drivkraft för att utveckla vår kontinent när det gäller rättsstat, så att människor har möjlighet att få en fungerande rättsprocess om länderna nekar, och att hävda mänskliga rättigheter. Det handlar inte bara om Europakonventionen, som är nog så viktig – den är basen för oss och finns i vår grundlag – utan också om en rad andra konventioner som har utvecklats under resans gång, inte bara med konventionstext utan också med en uppföljningsstruktur som gör att man kan se vart vägen leder.

Det har varit en viktig resa. Vi har gjort vår hemläxa från FN:s bildande och deklarationen om mänskliga rättigheter i den globala kontexten.

Det har som sagt varit 70 viktiga år. Åtminstone 60 år av den tiden har det delvis varit stökigt. Vi har sett militärkupper också i medlemsländer, till exempel Turkiet, och militärstyre. Det har inte alltid varit rätlinjigt. Men det har ändå funnits en hantering av de länder som har kommit med. Det har varit någon form av drivkraft att få komma in i rummet där mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstat hålls högt och hålls i fokus.

Det som har hänt de senaste tio åren må man väl säga har varit en utmaning för grunderna när det gäller Europarådet – både för ministerkommittén, regeringarnas mötesplats, och för den parlamentariska församlingen.

Naturligtvis fick effekterna av Georgienkriget en direkt inverkan på vad som hände i Europarådet, men naturligtvis också Rysslands angrepp på Ukraina 2014. Sedan 2018 och fram till nu, egentligen, har alltså det ryska fingret spelat spratt med Europarådet och dragit med sig en rad andra krafter på vägen. Det har varit en tid där man velat etablera bilden av att dubbla standarder gäller. Man försöker underminera, destabilisera och skapa ifrågasättanden av vad som egentligen är universellt.

Man har valt att gå så långt att man som första land har infört en undantagsmöjlighet när det gäller Europadomstolens domar om mänskliga rättigheter. Om de strider mot den ryska bilden gäller de inte längre. Det har man slagit fast, och det är klart att andra följer i de spåren.

Man kan väl säga att vi upplevde kaviardiomatins underminerande effekter när korruptionens frätande syra tog sig in i Europarådets olika strukturer – också dess hus på olika ställen.

Detta försökte vi städa upp. Sverige och den svenska delegationen var en aktiv kraft för att försöka få upp detta på bordet och försöka städa. Det var svår materia, för det vi såg var något som vi har all anledning att vara vaksamma på: att vi i alla partigrupper har ledamöter som skyddas av våra partier därför att de är en del av gänget. Då är det svårt att ta den här debatten. Man anpassar sig, och det skapas en inre maktstruktur som gör det väldigt svårt att komma till rätta med en del av de problem vi sett. Det gäller också i dag, fru talman.

Det vi försökte göra var att hävda den kraft som finns i parlamentarikerförsamlingen, som ju är en rådgivande struktur, och i Europarådets statut när det gäller parlamentet i form av möjligheten att sanktionera om ett land bryter mot det som slås fast i grundläggande dokument som man skrivit under. Ett sådant grundläggande dokument är att man inte med våld, militärt våld, ska ändra Europas gränser om man är medlem. Det är en grundläggande tanke, en bas: Vi ska inte med militärt våld ändra Europas

gränser. Vi har demokrati, vi har rättsstat och vi har ytterst Europadomstolen och konventioner för att bygga fungerande samhällen och fungerande strukturer.

Men Ryssland valde att göra detta genom att angripa Ukraina och illegalt annektera Krim. Vad hände? Jo, Ryssland blev av med sin rösträtt.

Under åren sedan dess har man kämpat för att underminera på olika sätt – och lyckats. I fjol, när Europarådet skulle fira 70 år, lyckades den ryska kampanjen nå fram och ändra regelverket både för Europarådets parlamentariska församling och för sanktionsmöjligheter. Ändringen gjordes drastiskt – man presenterade inte sina underlag i januari, som normalt sker, utan man gjorde det vid halvårsskiftet för att göra det möjligt för Ryssland att komma tillbaka.

Visst fanns det ekonomiska frågor i detta. Men, fru talman, det visade Ryssland att det är möjligt att ändra regelverk om man bara håller ut och är mest kraftfull. Det är det som är det allvarliga.

Vi har en reservation under punkt 1, fru talman, och den yrkar jag bifall till. Vi bör gå vidare med sanktionsregimer och försöka återskapa detta. Det borde gälla både i ministerkommittén och i parlamentarikerförsamlingen.

Jag är djupt kritisk mot att det som hände i fjol kunde genomföras, och jag noterar att i vart fall ryska medier har uppmärksammat att vi för den här debatten. Jag har haft glädjen att bli apostroferad i Russia Today, Tass och andra medier på grund av vår motion om detta.

Ryssarna själva har i sina medier firat att de fick tillbaka rösträtten och att diskrimineringen som pågått på grund av några oförskämda länder och grupper fick ett slut.

Det här är illa. I den här delen blir det som vi ser det, fru talman, icke godkänt för 2019.

Anf. 83 CARINA OHLSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i utrikesutskottets betänkande om Europarådet och därmed avslag på reservationen.

Europa och Europarådet genomgår i flera avseenden en prövande tid. Utvecklingen av och uppslutningen kring Europarådets kärnvärden mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer är på flera områden oroväckande. Det kan handla om Europarådets ämnesområden men också dess geografiska områden.

Europarådet spelar en central roll i den europeiska säkerhetsordningen. Det gäller i synnerhet genom Europakonventionen för de mänskliga rättigheterna. Demokrati och rättsstatens principer ingår också i huvuduppgifterna och är viktiga delar i det breda säkerhetsbegreppet.

Den negativa demokratiska utveckling som vi bevitnar på många håll understryker behovet av en stark röst som värnar demokratin och dess institutioner.

Fru talman! Europarådet behövs med fokus på sina kärnuppgifter och på att fortsätta utveckla sin förmåga att leverera den sakkunskap och rådgivning som medlemsländerna så väl behöver.

Viktiga byggstenar i arbetet är att Europadomstolen för mänskliga rättigheter kan bestå som en stark och självständig uttolkare av Europakonventionen för de mänskliga rättigheterna och att Europarådet fortsätter utveckla sitt reformarbete i enskilda medlemsstater med kompetent råd-

givning, till exempel genom Venedigkommissionen för demokrati genom lag, samt att den granskande uppföljande verksamheten under olika konventioner bedrivs målinriktat och effektivt. Detta är ett ansvarsutkrävande som riktas mot alla Europarådets medlemsstater.

Utöver Europakonventionen har organisationen utvecklat flera andra ledande instrument under åren.

Det är till exempel åtgärder mot korruption, som vi tidigare kunde höra Kerstin Lundgren förtjänstfullt redogöra för. Här har Sverige tagit stor del och varit till stor hjälp för att motverka korruption.

Det är åtgärder mot människohandel, mot diskriminering samt mot felaktig behandling av häktade och fängelsedömda.

Det är Istanbulkonventionen, som kan hjälpa länder att både förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor genom lagstiftning och andra åtgärder.

Det är också arbetet med ungdomsdelaktighet, att stötta unga försvarare av mänskliga rättigheter och att möjliggöra folk-till-folk-kontakt mellan ungdomar och ungdomsorganisationer i Europa.

Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter är en viktig självständig röst i MR-debatten. Där vi har haft vår egen Thomas Hammarberg, som numera ingår i den svenska delegationen som riksdagsledamot.

Jag vill också lyfta fram det jämställdhetsarbete som görs inom Europarådet, där en ny jämställdhetsstrategi har antagits för 2018–2023.

En annan viktig del av verksamheten är biståndsprogrammen för demokrati- och rättsstatsutveckling. De fortsätter att ha en angelägen uppgift i att ge stöd och hjälp till medlemsstater och partnerländer. Det kan handla om stöd till fungerande demokratiska institutioner liksom stöd för att värna oberoende rättsväsenden. Såväl EU som Sverige bilateralt är stora bidragsgivare till verksamheten. I programmen ägnas ökad uppmärksamhet åt att stärka kvinnors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Bland annat ges stöd till länders anslutning till Istanbulkonventionen, något som Sverige lämnat särskilt stöd till.

Jag och ytterligare tre riksdagsledamöter var för ett tag sedan i Ryssland på ett seminarium anordnat av svenska ambassaden. Vi diskuterade med dumaledamöter och representanter för civilsamhället och berättade om hur vi arbetar här i Sverige för att bekämpa mäns våld mot kvinnor och patriarkala strukturer.

Vi i den parlamentariska församlingen har en viktig roll. Vi utgör ett forum för debatter, övervakning och initiativ i förhållande till Europarådets grundmandat. Under perioden har ett närmare samarbete mellan ministerkommittén och församlingen utvecklats, men det behöver utvecklas än mer.

Fru talman! Verksamheten i Europarådet har under perioden fortsatt att påverkas av relationen till Ryssland. Det gäller utvecklingen på MR-området i Ryssland, där vi sett åtgärder och angrepp mot såväl journalister som MR-försvarare och demonstranter. Men det gäller givetvis också Rysslands fortsatta aggression mot Ukraina och illegala annektering av Krim. Vi kan aldrig acceptera att gränser ändras med våld och i strid med internationell rätt.

Såväl den ryska aggressionen mot Ukraina som det ryska agerandet mot Georgien har återkommande tagits upp både i ministerkommittén och i den parlamentariska församlingen. Den principfasta kritiken har varit

tydligt och klart formulerad av en mycket stor majoritet av Europarådets medlemsstater.

Även utvecklingen i andra enskilda medlemsstater har fortsatt spela en framträdande roll i arbetet; det gäller till exempel Turkiet och Azerbajdzjan, men även andra. Arbetet med övervakningsmekanismerna i Europarådets olika kommittéer är centralt.

I skuggan av covid-19-pandemin intensifierar de regeringsbärande partierna i till exempel Ungern och Polen sina angrepp mot mänskliga rättigheter, ofta kvinnors rättigheter. De båda högnationalistiska regeringarna har länge attackerat grundläggande principer och värden och gör nu ytterligare framstötter, något som aldrig kan accepteras.

Vi ser länder som ytterligare försöker begränsa kvinnors rätt till sin egen kropp. Polen har redan en av Europas strängaste abortlagstiftningar och vill nu göra den ännu strängare. I Turkiet gör regeringen ett nytt försök att låta män som våldtar barn slippa straff om de gifter sig med offret.

När det handlar om just Polen och Turkiet vill jag också nämna några av våra riksdagsledamöter. Azadeh Rojhan Gustafsson är rapportör med ansvar för att granska Polens demokratiska institutioners funktion. Thomas Hammarberg är en av rapportörerna när det handlar om granskningen av Turkiet.

Vi befinner oss verkligen i en märklig tid, fru talman, då åtgärder vidtas i kampen mot den avskyvärda pandemin. Men det är viktigt att poängtera att också åtgärder som begränsar frihet alltid måste vara relevanta, proportionerliga och tidsbegränsade och vidtas på ett transparent sätt. Detta hoppas vi kommer att utvärderas av Europarådet. De grundläggande värderingarna och principerna måste alltid skyddas, även i kristider.

Jag vill passa på att framhålla Europarådet som en organisation som kan erbjuda vägledning när det gäller att upprätthålla respekten för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer, också i hanteringen av pandemin.

Anf. 84 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Carina Ohlsson säger att vi aldrig kan acceptera Rysslands agerande. Men vi kan ändra reglerna för att välkomna dem tillbaka och specialanpassa för att göra det möjligt. Ryssland vill inte delta om någon kan fatta beslut som de inte kan lägga in veto mot. De vill ha vetorätt, och ni gav dem det. Detta är för mig obegripligt. Det måste komma skarp kritik mot detta från denna kammare.

Jag undrar också om Carina Ohlsson, som förra året var en av ledamöterna från utrikesutskottet i delegationen, när samtal fördes om hur denna fråga skulle hanteras uppfattade utrikesutskottets besked om hur man skulle förhålla sig som tydligt.

Sedan undrar jag naturligtvis: Vad har man uppnått? Jag har läst att en av ledamöterna i den socialdemokratiska gruppen har röstat för och talat för att man skulle öppna dörren därför att det skulle ge möjligheter att kritisera. Detta var tanken före covid-19, naturligtvis – nu har mycket ställts in.

Men frågan är: Vad har hänt? Ta det senaste som inträffade, när Ryssland ändrade konstitutionen och nollställde klockan för Putins presidentperioder. Han har inte varit president alls när valet inträffar 2024. Det var 200 000 från civilsamhället som skrev under för att få frågan prövad i

Venedigkommissionen, men vad hände? Rapportörerna brydde sig inte om det; det blev inte en fråga. Europarådet tystnade, och detta är naturligtvis en signal som andra följer efter, oavsett om det är Ungern, Polen, Turkiet, Azerbajdzjan eller någon annan. De följer i spåren.

Anf. 85 CARINA OHLSSON (S) replik:

Fru talman! Precis som Kerstin Lundgren sa har jag varit i utrikesutskottet, och vi har också fört diskussioner i Europarådet, både inom och mellan partigrupper. Det är väldigt svårt att tvärsäkert säga hur man ska göra. Vi bär med oss mandatet, så det är inte så att utrikesutskottet ska säga till delegationen vad vi ska göra. Naturligtvis träffas vi i partigrupper där.

Jag har stor respekt för det som Kerstin Lundgren framför, eftersom hon också har varit i Europarådet i många år. Jag har respekt för hennes synpunkter och åsikter och tycker att det i denna fråga har varit oerhört svårt att väga in de olika aspekterna.

Som jag tidigare har sagt ser vi inte de förbättringar man naturligtvis hade önskat när det gäller utvecklingen på MR-området i Ryssland. Aggressionen mot Ukraina och den illegala annekteringen av Krim kvarstår, liksom konflikten mellan Ryssland och Georgien.

Från svenskt och alla andra håll där man står upp för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer ska vi fortsätta att vara kritiska och diskutera hur denna fråga ska hanteras om man inte ser någon framgång eller några förändringar. Jag tar alltså till mig det som Kerstin Lundgren framför. Vi måste fortsätta att vara starkt kritiska från Europarådets sida när det handlar om Rysslands illegala annektering av Krim.

Vi för också diskussioner och dialog med andra organisationer i Ryssland, även människorättsorganisationer, och en del av dem har framfört att det vore bra om Ryssland också var med i Europarådet.

Anf. 86 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! En del företrädare för de organisationer som jag har följt under resans gång har stämplats som utländska agenter och fängslats. Ledande människorättskämpar och företrädare för Civil Rights Defenders och för LGBT-samfundet är fängslade eller rymmer fältet därför att man hotas till livet om man är kvar. Detta är verkligheten.

Så vad har hänt? Jag hoppas att Carina Ohlsson har studerat Rysslands ansökan till FN:s råd för mänskliga rättigheter. Det är en intressant text, som visar hur Ryssland ser på mänskliga rättigheter. De jobbar envetet för att underminera det som Europarådet har byggt upp under 70 år. Där måste man vara tydlig och inte släppa in.

Det är extra viktigt att man är tydlig också i den interna partidiskussionen. Ryska delegater kommer naturligtvis in. Jag är övertygad om att ni i den socialdemokratiska gruppen har ledamöter. De finns säkert i flera grupper, för så brukar de agera.

Det är oerhört viktigt att vara tydlig och inte skydda. Det man gjorde var nämligen att man sa: Nej, nu har ni varit dumma, men ni är välkomna tillbaka. Den signalen, att tala med två språk, funkar inte när det gäller barn. Det man gör visar vad man menar. Ni öppnade dörren för att Ryssland skulle kunna komma tillbaka. Ni hävde sanktionerna, och ni ändrade reglerna – precis det som Ryssland agerar för att man ska göra i andra

organisationer när det gäller mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstat. Det var illa!

Prot. 2019/20:121

14 maj

Europarådet

Anf. 87 CARINA OHLSSON (S) replik:

Fru talman! Det som Kerstin Lundgren tar upp om MR-organisationer som betecknas som utländska agenter känner jag mycket väl till eftersom jag under lång tid har arbetat i ett nära samarbete som har gällt området mäns våld mot kvinnor. Jag har mött personer som har haft svårt att arbeta med något som vi tycker är självklart, nämligen stöd till kvinnor som är utsatta för våld, eftersom de ses som utländska agenter med kontakt med andra länder.

I Ryssland hade vi ett seminarium om detta vid svenska ambassaden. Det var ingen annan ambassad som ville vara med och anordna det seminariet, vilket också säger en del.

Medlemskapet i Europarådet kan och får aldrig utnyttjas för att legitimera brott mot de mänskliga rättigheterna. Därför måste vår röst hela tiden vara stark när övergrepp sker, både när det handlar om rättsstatens principer och när man inte står upp och tar kampen för mänskliga rättigheter. Jag vet att den svenska rösten aldrig kommer att tystna, även om jag och Kerstin Lundgren har olika åsikter om huruvida vi gjorde fel i Europarådet under förra året.

Jag kan i alla fall avslutningsvis säga att det är oerhört viktigt att vi har denna starka röst från svenskt håll. Jag hoppas att vi kan förenas i detta och driva det också i våra partigrupper som parlamentariker.

Jag kan lova Kerstin Lundgren att min röst inte kommer att tystna, inte heller i vår partigrupp i Europarådet. Det kan jag i alla fall stå upp för här. (forts. § 12)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.51 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SoU22 Senarelagt införande av nationell läkemedelslista och bas-tjänstgöring för läkare

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU23 Ändrade övergångsbestämmelser när det gäller medicintekniska produkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU28 Personligt betalningsansvar i aktiebolag

1. utskottet
2. res. (S, V, MP)

Votering:

32 för utskottet

23 för res.

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L

För res.: 16 S, 4 V, 3 MP

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

CU29 Fler tillfälliga åtgärder för att underlätta genomförandet av bolags- och föreningsstämmor

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Lagstiftningens framtida utformning)

1. utskottet
2. res. (SD)

Votering:

45 för utskottet

10 för res.

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res.: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

UU7 Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Skrivelse 2019/20:25 Verksamheten inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) under helåret 2018 och första halvåret 2019)

1. utskottet
2. res. (SD, KD)

Votering:

42 för utskottet

13 för res.

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res.: 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Anf. 88 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Europarådet bildades 1949 för att säkerställa de mänskliga rättigheterna i Europa, som vid den tiden låg i ruiner, ekonomiskt och socialt söndertrasat av andra världskriget.

Winston Churchill, vars tal i Zürich tre år tidigare anses vara startskottet för bildandet av Europarådet, uttryckte att det var dags för européerna att vända ryggen till fasorna i det förflutna och blicka mot framtiden. Han var övertygad om att Europa kunde återskapas som en stor familj där rättvisa, barmhärtighet och frihet rådde. På det sättet skulle hundratals miljoner människor återfå hoppet och glädjen, som gör livet värt att leva.

Förra året firade Europarådet 70-årsjubileum, ett utmärkt tillfälle för en avstämning av hur Churchills visioner blivit uppfyllda. Blev Europarådet en sammanslutning av demokratier som blickar framåt och där invånarna känner glädje och hopp?

Svaret är både ja och nej. Under de gångna 70 åren har Europarådet byggt upp många viktiga institutioner till försvar av de mänskliga rättigheterna, demokratin och rättsstatens principer – Europadomstolen för mänskliga rättigheter, Venedigkommissionen, kommissionären för mänskliga rättigheter, övervakningsmekanismen med mera. Alla dessa institutioner bygger på Europarådets trovärdighet och på förtroendet för att besluten som fattas där är moraliskt riktiga. Utan sitt förtroendekapital är Europarådet inget.

Eftersom organisationen saknar möjlighet att direkt påverka en stats agerande genom ekonomiska och politiska sanktioner är det tyvärr lätt att negligera, bortse från och till och med avsiktligt trotsa beslut fattade av Europarådet, vilket många medlemsländer tyvärr gör. Ryssland, Azerbajdzjan, Turkiet, Ungern och Polen förekommer år efter år i våra debatter som negativa exempel på demokratins bräcklighet och som en påminnelse om att demokratin måste försvaras varje dag.

Fru talman! Den nya ordningen, som berövar Europarådets parlamentariska församling rätten att införa sanktioner, såsom indragen rösträtt för länder som annekterar sina grannar och som på andra sätt bryter mot de mänskliga rättigheterna, är djupt beklaglig. Det finns många länder som gärna vill sola sig i glansen av att vara medlemmar av Europas moraliska auktoritet, som Europarådet brukar beskrivas, men som systematiskt bryter mot mänskliga rättigheter, bryter mot rättsstatens principer och stryper demokratin. Nu är Europarådets parlamentariska församling maktlös gentemot dessa länder.

Fru talman! Att tillåta det villkorslösa återställandet av den ryska delegationens rättigheter kan inte beskrivas på annat sätt än som en stor skandal. Det är som om man helt har glömt vad som pågår på Krimhalvön och i Donbass. Sedan 2014 har mer än 14 000 personer mist sina liv, och flera miljoner har fördrivits från sina hem.

Länge försökte Ryssland ge en bild av att landet var utestängt från arbetet, trots att de själva valde att inte utse någon delegation och inte heller betalade sin avgift till Europarådet. Det var fullt möjligt för Ryssland att delta i arbetet utan att vara med i voteringarna, om man ville ha en dialog. Dialog innebär utbyte av tankar mellan jämbördiga. Och just vikten av

dialog var det motiv som de som röstade för Rysslands villkorlösa återvändande gav för sitt handlande – naivt, mycket naivt.

Fru talman! Bästa kollegor! Vad är det första ni tänker på när Ryssland kommer på tal? Är det dialog, samförstånd eller harmoni? Nej, det är rädsla. Sovjetunionen var byggt på rädsla. Att upprätthålla en konstant rädsla hos den egna befolkningen var den sovjetiska diktaturens strategi för att behålla makten.

Därför är det så sorgligt att den nuvarande regimen påminner så mycket om Sovjets mörkaste dagar. Kreml vill att människorna ska känna rädsla. Det gäller människorna i Ukraina, Georgien och de baltiska länderna, men mest av allt ska den egna befolkningen, människorna i Ryssland, känna rädsla.

Vi som har upplevt kommunismens fasor minns hur hårt regimen straffade dem som vågade opponera sig. De som ansågs misshagliga för regimen dömdes till internering, arbetsläger och långa fängelsestraff. Människor mördades för sina åsikter, då precis som nu. Regimkritiker som Boris Nemtsov och Sergej Magnitskij har fått betala med sina liv, och deras mördare går fortfarande fria.

Precis som kommunistledarna vill Putin försäkra sig om evigt maktinnehav och avskyr fria val. I lokalvalet i Moskva i höstas tilläts inte oppositionens kandidater att delta, och protesterna ledde till brutala polisingripanden.

Nyligen röstade duman för grundlagsändringar som möjliggör för Putin att fortsätta som president till 2036. Den ryska konstitutionsdomstolen godkände snabbt ändringarna, bland vilka också fanns en skrivning om att den ryska grundlagen står över internationella överenskommelser.

Man kan alltså säga att de som röstade för återställandet av Rysslands rösträtt fick facit omgående. Att låta ett land som ockuperar sina grannar, mördar regimkritiker och dagligen bryter mot de mänskliga rättigheterna diktera villkoren underminerar Europarådets trovärdighet.

Sett ur svensk synvinkel var det mycket bekymmersamt att den enda vid omröstningen närvarande socialdemokraten röstade för Rysslands återinträde. Signalvärdet i att en ledamot som representerar regeringspartiet stöder Ryssland försvagar Sveriges trovärdighet som en tydlig röst för demokrati och mänskliga rättigheter.

Fru talman! Av redogörelsen från den svenska delegationen vid Europarådets parlamentariska församling går att utläsa att vi deltar mycket aktivt vid sessionerna. Som ordförande för den svenska delegationen är jag stolt över att vi är en så engagerad och aktiv delegation. Det finns knappt någon viktigare debatt utan en svensk representant, och när det gäller deltagande i omröstningarna ligger vi på tredje plats.

Jag vill också rikta ett stort tack till Petra Sjöström och Anna-Sara Hultgård Chernich för deras engagemang och allt arbete de har lagt ned på att verksamheten i delegationen ska ske smidigt.
(Applåder)

Anf. 89 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Förra året, 2019, var året då Europarådets parlamentariska församling firade 70 år. Det var onekligen ett händelserikt år. Vi berörde och behandlade viktiga frågor som migration och flyktingar, sharialagar, mediefrihet och public service, barnaga, organiserad brottslighet, jäm-

ställdhet, Istanbulkonventionen och mycket mer. Till följd av olika aktuella händelser hann vi även med att debattera situationen i Azovska sjön, den förvärrade situationen för oppositionella i Turkiet och andra demokratiproblem.

Fru talman! För ett år sedan stod jag här och talade om hur jag gladdes åt att församlingen haft en så tuff och principfast hållning gentemot Rysslands fullkomligt oacceptabla agerande i bland annat Krim och östra Ukraina. Då trodde jag att vi hade ett enat utrikesutskott här i Sveriges riksdag och en enad svensk delegation som stod bakom denna vår principfasta och tuffa hållning gentemot Ryssland. Jag sa att det minsta vi borde förvänta oss var att man uppfyller de kriterier som finns för att vara en del av det här fina samarbetet och att samtliga medlemsländer måste sträva efter att bli bättre och inte sämre.

Jag har naturligtvis inte glömt den enskilt största händelsen under föregående år, något som jag inte tycker att vi har talat tillräckligt mycket om här i Sverige, och det är detta jag kommer att lägga den mesta tiden på att tala om i dag. Jag talar naturligtvis om Socialdemokraternas historiska svek när de tillsammans med en majoritet av församlingen släppte in Ryssland i Europarådets värme igen.

Europarådet grundades 1949 i syfte att upprätthålla de mänskliga rättigheterna, demokratin och rättsstatens principer. Det sågs tidigt som ett viktigt verktyg för att säkerställa dessa självklara värden. Kravet på demokrati har också stått fast, och därför har man inte släppt in odemokratiska länder i Europarådet. Det här är också skälet till att man inte släppte in Ryssland förrän 1995, efter många år under Sovjet. Man trodde då att utvecklingen i Ryssland var på väg att bli bättre.

De senaste 20 åren har vi dock sett hur utvecklingen har gått åt helt fel håll i Ryssland. Utöver detta har vi sett aggressionen mot grannländerna. Ukraina är inte det enda; det handlar även om Georgien, Moldavien och så vidare. Det här är en utveckling värd att oroa sig för.

Invasionen och ockupationen av Krim var droppen, och en bred majoritet – 145 mot 21 ledamöter – antog 2014 sanktioner mot Ryssland. Det stod klart från början att dessa sanktioner absolut inte skulle hävas om inte Ryssland visade på betydande förbättringar.

Någon förbättring har inte skett över huvud taget. Hela sju resolutioner riktade mot Ryssland som har antagits av församlingen de senaste åren har ignorerats av den ryska regeringen, som i stället har blivit alltmer aggressiv och repressiv.

Den ryska delegationen har vägrat att delta i de samtal eller sammankomster som de haft en möjlighet att delta i genom sin redan befintliga plats i Europarådets parlamentariska församling. Det är uppenbart att möjligheten att påverka församlingen är det enda de har intresse av, inte att delta i samtal.

Varför valde då Socialdemokraterna att plötsligt stödja Ryssland? Fram till sessionen i juni 2019 hade man ju stått bakom den tidigare hållningen och med ett ganska högt tonläge dessutom varit enig med övriga svenska partier.

Den enda förklaringen som gavs av S-företrädare, vilket också nämnades av Borian Åberg, baserades på tesen att ett icke-sanktionerat Ryssland skulle möjliggöra en dialog för ökade mänskliga rättigheter. Det är en

dialog som vi hittills inte har sett någonting av, åtminstone inte från den ryska sidan.

Det här är en tes som faller platt när man ser hur Ryssland har agerat hittills och som dessutom totalsågats av bland andra den ryske oppositionspolitikern Garri Kasparov, som flera av oss har träffat och som nu verkar i exil. Det är en dialog som än så länge inte har gett några resultat sett till Rysslands uppträdande mot sina grannländer, mot omvärlden eller i behandlingen av den egna befolkningen.

Fru talman! Det var illa nog att Socialdemokraterna natten mot tisdagen den 25 juni förra året röstade till förmån för Rysslands återinträde. Reaktionerna, inte minst från ledamöter i de länder som drabbats av Rysslands aggressioner, var inte helt oväntat mycket kraftiga. Det var dock bara den första av två omröstningar som berörde Rysslands möjligheter att agera i församlingen, varför förväntningarna inför den nästkommande omröstningen var höga – så även från undertecknad. Det var givetvis pinsamt att vår tidigare helt eniga delegation plötsligt inte var enad längre, men vi var många som följde situationen.

Nästkommande omröstning berörde eventuella begränsningar för Rysslands delegation. Vi var många som hoppades att Socialdemokraterna åtminstone skulle anse att Ryssland borde svara för sina övertramp – men icke. Bara en dag efter den första omröstningen valde samtliga tre närvarande socialdemokratiska företrädare att befästa det absurda ställningstagandet genom att rösta ja till den rapport som har gjort att Ryssland slipper ta konsekvenserna av sina handlingar.

Ståndpunkten kan tolkas som ett erkännande av landets agerande i exempelvis Ukraina. De facto kan det också ses som att ett medlemsland mer eller mindre kan bryta mot Europarådets grundläggande fundament, även avseende väpnade invasioner av andra länder, bara man är mäktig nog att försvaga församlingens ekonomi.

Hade man agerat på ett liknande sätt om det varit fråga om ett litet land med en obetydlig finansiell roll i församlingen? Jag vet inte, men jag tror inte det. Jag brukar inte vara särskilt konspiratorisk, men i det här fallet tror jag inte det. Ställningstagandet har försvagat Europarådets fundament. Den tidigare så fina retoriken från Sveriges största parti riktad mot Rysslands aggression och omfattande brott mot såväl internationell rätt som mänskliga fri- och rättigheter betydde därmed ingenting. Jag är övertygad om att Putin blev mycket glad.

Fru talman! Det finns mycket mer jag skulle vilja lyfta upp, men tiden är knapp – jag inser att jag har överskridit min anmälda talartid. Jag vill dock lyfta upp en fråga som är av största vikt under coronatider.

Europarådet har en oerhört viktig roll för att säkerställa de värden vi så ofta talar om. När land efter land stänger ned och fattar krisbeslut är det oerhört viktigt att vi inte låter besluten gå ut över demokratin med tillhörande rättigheter. Vi ser redan en oroväckande utveckling i stora delar av världen med en tillbakagång för demokratin. Därför måste vi säkerställa att alla nödvändiga krisåtgärder som vidtas, som riskerar att begränsa människors självklara rättigheter, är tillfälliga. Vårt arbete för att skydda demokratin, rättsstaten och de mänskliga rättigheterna är viktigare än på länge.

Avslutningsvis vill jag tacka delegationen, inte minst dess ordförande Borian Åberg, för ett fantastiskt arbete under året. Naturligtvis vill jag även rikta ett stort tack till det internationella kansliet, som har stöttat oss i allt vårt arbete. Ni gör ett fantastiskt arbete!

Prot. 2019/20:121

14 maj

Europarådet

Anf. 90 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Vi debatterar nu verksamheten i Europarådet. Momodou Malcolm Jallow, som är Vänsterpartiets representant i Europarådets parlamentariska församling, skulle egentligen ha deltagit i debatten, men han är förhindrad på grund av covid-19. Jag kommer därför att hålla vårt anförande. Jag satt i Europarådets parlamentariska församling under förra mandatperioden, så jag är inte helt obekant med frågan.

Den demokratiska utvecklingen i världen och i Europa gick under lång tid sakta men säkert åt rätt håll. Det är dock med oro som jag nu kan konstatera att demokratin under det senaste decenniet återigen börjar gå i motsatt riktning i flera länder – globalt och på vår kontinent. Det är något som blir extra tydligt när man betraktar länder som Ungern, Turkiet, Ryssland och Polen.

Ungern räknas inte längre som en demokrati, enligt Freedom House. Orbán har utnyttjat coronakrisen för att styra genom dekret, och parlamentet har i praktiken avskaffats.

I Ryssland finns en formell opposition, val och oberoende medier, men i praktiken har vallagar och de politiska spelreglerna anpassats för att säkra Putins makt.

I Polen har man kanske inte nått lika långt, men landet är på god väg i en liknande riktning. Demokratin är i akut fara. Ett exempel är attackerna på rättsväsendets oberoende.

Turkiet har tagit flera steg bort från demokratins väg genom att försöka att systematiskt tysta all opposition i landet. Ett tydligt exempel är massarresteringarna av bland annat ledande politiker från vänsterpartiet HDP. Resultatet är att Turkiet nu befinner sig under ständig övervakning av just Europarådet.

Fru talman! Europarådet är ett viktigt mellanstatligt organ som samlar i stort sett alla europeiska länder, och det är därför en viktig plattform för dialog, samarbete och utbyte. Det är en plattform som blir extra viktig när Europarådets kärnvärden ifrågasätts. Det är kärnvärden som gäller mänskliga rättigheter, rättsstatens principer och ett demokratiskt styrelseskick.

Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och Europadomstolen är centrala verktyg i arbetet. Andra viktiga organ knutna till Europarådet är Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter och Venedigkommissionen. Jag tänker dock koncentrera mitt anförande till arbetet i den parlamentariska församlingen.

Två frågor som har stått i centrum för arbetet i den parlamentariska församlingen under perioden gäller valet av ny generalsekreterare för Europarådet samt frågan om Rysslands deltagande. Vid sommarsessionen valde församlingen Kroatiens dåvarande utrikesminister Marija Pejčinović Burić till ny generalsekreterare för Europarådet.

Europarådet har alltid varit försiktigt med sanktioner mot medlemsländer, men när det gäller Rysslands annektering av Krim och agerande i östra Ukraina ansåg Europarådet att det fanns anledning att agera, vilket ledde till att Ryssland från 2014 temporärt frantogs sin rösträtt i den parlamen-

tariska församlingen. Ryssland svarade med att vägra betala sina medlemsavgifter och deltog inte heller i det parlamentariska arbetet i Europarådet. Under 2018 påbörjades en process för att komma fram till en lösning, och under 2020 antogs en ändring av arbetsordningen, vilket ledde till att den ryska delegationen återupptog sitt arbete i församlingen och Ryssland sin betalning av medlemsbidraget.

Men Vänsterpartiet stod fast vid sitt tidigare ställningstagande och röstade emot eftersom anledningen till sanktionerna kvarstod. Vi kan aldrig tillåta att ett medlemsland annekterar en del av ett annat medlemsland. Rysslands agerande är helt oacceptabelt.

Fru talman! En annan viktig fråga som debatteras flitigt i Europarådet är vikten av fria och oberoende medier. Den granskande journalistiken spelar en viktig roll i ett starkt och demokratiskt samhälle. Vi ser också med oro på den systematiska användningen av desinformationskampanjer. Det handlar inte bara om trollfabriker i sociala medier, utan det är fråga om en integrerad och växande del i stora och mäktiga institutioners verksamhet. Felaktig information sprids för att manipulera, splittra och påverka demokratiska beslut. Oberoende medier utgör då en mycket viktig motkraft.

Problemet med hot och våld mot journalister är fortfarande stort i Europa. Mordet på journalisten Daphne Caruana Galizia på Malta är ett fruktansvärt exempel på journalisters utsatthet. Därför är det viktigt att vi gör allt vi kan för att stärka det straffrättsliga skyddet för journalister i Europa. Hot mot journalister pågår ständigt, även i Sverige, och måste tas på allvar. Medierna har en avgörande roll i en demokrati, och arbetet för att säkra deras oberoende och självständighet är en viktig politisk fråga.

Fru talman! Det är glädjande att kunna konstatera att den svenska delegationen fortsätter att vara en av de mest aktiva delegationerna i Europarådet – Sverige kommer på tredje plats efter Schweiz och Norge. Det är också glädjande att delegationens medlemmar har valts till olika viktiga uppdrag, som vi har hört om tidigare. Jag tänker särskilt på Momodou Malcolm Jallows uppdrag som rapportör i arbetet mot rasism och diskriminering.

Det är ett uppdrag som är viktigare än någonsin mot bakgrund av att högerextremistiska och antidemokratiska strömningar växer sig starkare över kontinenten. Jag har tidigare nämnt den negativa utvecklingen i länder som exempelvis Ungern, Polen, Turkiet och Ryssland, och förutom de hot mot demokratin jag tidigare nämnt ser vi hur kvinnors, minoriteters, invandrades och hbtq-personers rättigheter pressas tillbaka. I Ungern har parlamentet nyligen röstat emot Istanbulkonventionen om kvinnors rättigheter, och i Polen pågår ett arbete med att inskränka aborträtten. Hbtq-personers rättigheter ifrågasätts i allt fler länder i Europa.

Vi ser att det finns en växande antidemokratisk och högerextremistisk rörelse runt om i Europa, även i Sverige och övriga Norden. Det är rasistiska organisationer som i sin ideologiska övertygelse gör allt för att skapa splittring och sprida hat och hot, framför allt mot människor med invandrarbakgrund. Jag anser att vi som riksdagsledamöter har ett särskilt ansvar att stå upp mot rasism, högerextremism och intolerans samt hatfull retorik och hatfulla yttringar. Vi måste självklart alltid stå upp för att försvara Europarådets kärnvärden när det gäller mänskliga rättigheter, rättsstatens

Anf. 91 ROBERT HALEF (KD):

Fru talman! Europarådet grundades av 10 västeuropeiska stater i London den 5 maj 1949. Europarådet har nu 47 medlemsländer och arbetar för att skapa en gemensam europeisk värdegrund baserad på krav på mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Målet är att åstadkomma ett nära samarbete, etablera goda relationer mellan medlemsländerna och värna mänskliga rättigheter.

Europarådet arbetar på tre olika politiska nivåer. Det finns ett beslutande och verkställande organ som kallas ministerrådet och består av medlemsländernas utrikesministrar. Det finns ett rådgivande och pådrivande organ, den parlamentariska församlingen. Slutligen finns det ett organ för samarbete på lokal och regional nivå – Europarådets kongress för lokala och regionala organ, som kallas kommunalkongressen. I Europarådets parlamentariska församling utses ledamöterna av medlemsländernas parlament, och dessa ska vara parlamentariker.

Fru talman! Under de senaste åren har medlemsländerna glidit isär, och Europarådets kärnvärden står på spel. De utmanas av bristen på respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Flera medlemsländer brister i respekten för denna värdegrund och lever inte upp till sina åtaganden. Vi ser med stor oro på utvecklingen i Ryssland, Turkiet och Tjetjenien och några andra länder, där godtyckliga arresteringar av journalister och politiska motståndare sker. Vi ser att ett flertal medlemsländer inte uppfyller många av sina åtaganden när det gäller migration och flyktingar, mediefrihet, tryckfrihet, jämställdhet med mera. Minoriteter diskrimineras, och deras minoritetsrättigheter inskränks.

Fru talman! Under de senaste åren har debatten i Europarådet alltmer handlat om flera medlemsländers brist på värnande av grundprinciperna demokrati, rättsstatens principer och mänskliga rättigheter. Att vissa medlemsländer inte respekterar denna värdegrund och inte delar de grundläggande värderingar som Europarådet står för är väldigt oroande. Detta skadar dessutom organisationens trovärdighet som företrädare för och försvarare av de mänskliga rättigheterna.

Fru talman! Europarådets samtliga länder har ratificerat Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Det räcker inte med rekommendationer från Europarådet mot medlemsländer som bryter mot sina åtaganden. För att bättre främja öppenhet, demokrati och mänskliga rättigheter bör rådet utesluta medlemsstater från medverkan och samarbete under en viss tid, för att markera att deras beteende inte är acceptabelt.

Fru talman! Det räcker inte att ett land ingår en principiell överenskommelse om att respektera de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer. Landet måste i praktisk tillämpning visa att lagstiftningen följs och att man lever upp till vad medlemskapet egentligen innebär. Det är viktigt att upprätthålla de värderingar och principer som organisationen vilar på – annars kommer Europarådets trovärdighet på sikt att försvagas.

Anf. 92 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Som människor har vi faktiskt ett ansvar för andra människor i världen – både här i Sverige och i andra länder. Som människor som lever i en demokrati med en hög grad av frihet och mänskliga rättigheter har vi ett ansvar för andra människor i världen. Som ett litet land är Sverige beroende av att världen fungerar på ett fredligt sätt och av att konflikter länder emellan hanteras på ett civiliserat och regelbaserat sätt. Av dessa skäl är det oundvikligen så att vi, både som liberaler – självklart – och som medborgare i Sverige, måste stå upp för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. För detta arbete på europeisk nivå finns Europarådet.

Fru talman! Det är inte en hemlighet att Europarådet i fungerande form kanske behövs mer nu än på mycket länge. Vi ser nämligen runt om i Europa hur länder går åt fel håll när det gäller dessa principer. Vi ser det i Turkiet, Ungern och Polen, för att nämna några, men vi ser det inte minst i Ryssland.

Fru talman! Europarådet ska ägna sig åt att lösa interna och externa konflikter. Ryssland ägnar sig i stället åt att *skapa* interna och externa konflikter. Europarådet ska ägna sig åt att sprida demokrati och motverka förtryck av såväl de egna medborgarna som människor i hela Europa och världen, fru talman, men Ryssland gör det motsatta. De ökar förtrycket av det egna folket, monterar ned rättsstaten och demokratin och använder sin makt för att pressa andra länder att göra detsamma. Ryssland är i själva verket antitesen till Europarådets syfte.

Av det skälet har vi tillsammans med Moderaterna en skrivelse i det här ärendet. Den innehåller kritik av att en av dem som för Sveriges räkning sitter i Europarådets parlamentariska församling, en socialdemokrat, röstade för att Ryssland skulle få vara med i gänget igen – vara med i klubben och vara med på samma villkor som de länder som faktiskt vill sprida demokrati och mänskliga rättigheter. Ryssland deltog inte ens fullt ut i arbetet på det sätt man ska, och de betalar inte sin medlemsavgift. De respekterar inte Europarådets värden, men de vill vara med. De vill nämligen ha det som en fin liten fjäder i hatten och kunna säga att de är med i arbetet. Det är ju pinsamt! Det är motsatsen till vad Europarådet ska ägna sig åt.

Det är inte bara så att detta i sig är ett gravt avsteg och att de i sig är antitesen till Europarådets syfte, utan det är också så att detta leder till allvarliga konsekvenser på riktigt. Det innebär att man undergräver rådets integritet och att man därmed för framtiden lär andra länder att om Europarådet riktar sanktioner, gör någonting för att utesluta dem eller ställer krav kan de ignorera detta och få vara med igen om de bara lyckas spela sina politiska kort rätt eller lyckas pressa andra länder och lyckas hota och mobba sin omvärld.

Detta agerande från ledamoten i Sveriges delegation i den parlamentariska församlingen leder i förlängningen till att Europarådets syfte riskerar att frätas sönder. Integriteten är hotad. Av detta skäl har vi lagt fram vår skrivelse för att Europarådet ska stå upp för mänskliga rättigheter och demokrati och inte släppa in Ryssland och ta emot dem med öppna armar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 27 maj.)

§ 13 Förbättringar för barn inom den psykiatriska tvångsvården

Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU15

Förbättringar för barn inom den psykiatriska tvångsvården (prop. 2019/20:84)
föredrogs.

Prot. 2019/20:121

14 maj

*Förbättringar för barn
inom den psykiatriska
tvångsvården*

Anf. 93 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Det är en efterlängtat förändring som föreslås i den proposition och det ärende vi ska debattera nu. Det handlar om förbättringar för barn inom den psykiatriska tvångsvården. Det handlar om barn och unga som mår väldigt dåligt. De är en fara för sig själva och andra, och därför har man beslutat om tvångsvård.

Det är alltid tungt när människor drabbas av sjukdom och olika besvär som gör att livet inte fungerar. Extra tungt är det när barn drabbas. De borde slippa detta och kunna växa upp utan smärta, oro och ångest. Jag skulle vilja att varje barn slapp sjukdom och ohälsa, men så är det inte.

Tvångsvård är ett mycket stort ingrepp. Det ska göras när inget annat är möjligt, och även när det används måste det omgärdas av regler som gör det så bra som möjligt för barnet. Inom tvångsvården händer det att fastspänning med bälte och avskiljning från andra patienter används tillsammans med andra sätt att behandla. Alla dessa tvångsåtgärder måste regleras noga. Barnkonventionen är styrande för alla barn, även för dem som tvångsvårdas.

Därför är regeringens förslag glädjande. Vi ser positivt på att man föreslår en inskränkning av möjligheterna att använda vissa tvångsåtgärder, att den tid som tvångsåtgärderna får pågå förkortas samt att förutsättningarna för förlängning tydliggörs när det beslutas om ytterligare tvångsåtgärder.

Det är vidare positivt att regeringen föreslår en ny bestämmelse om särskild underrättelse till Inspektionen för vård och omsorg om en patient som är under 18 år har blivit föremål för upprepade tvångsåtgärder under vårdperioden. Vi kristdemokrater anser även att det är glädjande och ett steg i rätt riktning att regeringen föreslår en ny bestämmelse om att patienter som är under 18 år ska ha rätt till dagliga aktiviteter på vårdinrättningen och till att vistas utomhus minst en timme varje dag om inte medicinska skäl talar emot det.

Förslagen i denna proposition går verkligen i rätt riktning, men vi tror att mer behöver göras för att stärka rättigheterna för barn som omhändertas inom tvångsvården. Detta är i enlighet med vad flera remissinstanser har uttryckt i sina yttranden. Enligt exempelvis Barnombudsmannen och Rädna Barnen bör fastspänning med bälte helt förbjudas, då insatsen inte bedöms vara förenlig med barnkonventionen.

Vi har landat i samma slutsats. Vi kristdemokrater anser att fastspänning med bälte på sikt bör förbjudas för barn och unga under 18 år. Vi kristdemokrater anser vidare att det är avgörande att den personal som ska ansvara för uppsikten av barn under en pågående tvångsåtgärd har rätt kompetens för att möta patientens behov.

Om kompetensen brister äventyras patientsäkerheten. Vi anser därför att regeringens förslag i propositionen om att i lagtexten ersätta benämningen "vårdpersonal" med "hälso- och sjukvårdspersonal" inte är tillräck-

ligt. Det bör stå att det är legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal det handlar om för att säkerställa bästa möjliga patientsäkerhet. Det är ju ändå en tvångsåtgärd, som är känslig och som kan upplevas som traumatisk och framför allt som väldigt kränkande.

Vi kristdemokrater står bakom regeringens förslag, men vi har tillägg som vi hoppas vinner riksdagens gillande. Jag vill särskilt lyfta fram reservation 1, som handlar om att vi långsiktigt måste ta bort fastspänning med bälte som metod.

Jag har lyssnat på flera radioreportage om unga som tvångsomhändertagits och tvångsvårdats. Ett av dem har särskilt fastnat hos mig. Det handlar om Anna, som under tvångsvård har avskilts 120 gånger. I reportaget berättar man att hon är den som har avskilts flest gånger av alla i Sverige. Det är 120 gånger som hon har avskilts från andra under pågående tvångsvård. Detta är ju ett rekord som ingen av oss vill inneha, och det är en vård som vi önskar vore annorlunda.

Anna är inte ensam; det finns många fler barn och unga som behöver en mer utvecklad vård och behandling när de mår dåligt. Vi måste vinnlägga oss om att förbättra tvångsåtgärderna men också om att göra mycket långt tidigare – före tvångsvården.

På skolan ska man kunna få kontakt med skolsköterskan eller kuratorn inom ett dygn, tycker vi. Första linjens insatser inom regionernas och kommunernas insatser måste byggas ut. Vården för dem med kroniska sjukdomar eller annan svår sjukdom måste förbättras. Stödet till anhöriga måste också förbättras.

Pandemin ställer stora krav på oss nu. Jag ser goda exempel i många kommuner och regioner där insatserna för en god psykisk hälsa utvecklas. Kontakterna med det civila samhället förbättras också. Allt det goda som sker måste vi hitta vägar att behålla efter pandemin, för våra barns bästa.

Avslutningsvis vill jag från oss kristdemokrater säga ja till regeringens förslag men också göra ett tillägg om att vi på sikt inte ska ha fastspänning med bälte för barn och unga under 18 år. Barnkonventionen ställer krav. Det är en uppfordrande lag som inte bara kan antas, utan vi måste också förändra så att vi lever upp till konventionen. Dagens debatt och ärende tycker vi är ett bra steg i rätt riktning, men låt oss ta fler steg.

Anf. 94 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! I dag håller vi en viktig debatt. Detta är en debatt där skilljelinjen mellan behovet av tvång och den mänskliga rätten till frivillighet ska bedömas utifrån etiska aspekter.

Regeringen har lämnat förslag på förändringar i lagen om psykiatrisk tvångsvård och lagen om rättspsykiatrisk vård. Det är både efterlängtad och viktigt att man gör den här översynen, då de tvångsåtgärder som används i dag måste utvärderas och omprövas.

Om vi ser till vad regeringen faktiskt vill genomföra handlar det i huvudsak om särreglering av tvångsåtgärder, exempelvis bältesläggning, avskiljande från andra patienter och inskränkning i rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster. I just det här förslaget omfattas patienter som är under 18 år.

Det är absolut ett steg i rätt riktning som man tar när man nu verkar för att genomföra dessa förändringar. Detta gör att förutsättningarna för att

använda dessa tvångsåtgärder också kan regleras på ett bättre sätt. Men låt mig vara tydlig: Det är tyvärr långt ifrån tillräckligt.

Tvångsåtgärder inom den slutna psykiatriska tvångsvården för barn och unga måste ske med betydligt mer humana metoder. Den psykiatriska tvångsvården måste erbjuda en säker och evidensbaserad vård och ständigt uppdateras med nya effektiva behandlingsmetoder som med enkla medel ska kunna implementeras i den behandlande verksamheten. Detta måste vara vår målsättning för att motverka en cementerad och omodern psykiatrisk vård.

Därför behöver vi göra mer än vad regeringen föreslår. Tvångsåtgärderna ska inte bara förkortas. De ska i stället granskas i detalj utifrån ett patientsäkerhetsperspektiv. När så har skett kan diskussionen om behandlingsmetoder och tvångsåtgärder inom den psykiatriska tvångsvården och den rättspsykiatriska vården få lov att fortsätta, men där är vi inte än.

Fru talman! Låt oss fokusera på tvångsåtgärden bältesläggning. Det är minst sagt en mycket problematisk åtgärd. Man kan fråga sig hur det under några som helst omständigheter kan vara en metod som används på barn och unga som vårdas för svåra psykiatriska diagnoser. Tvångsåtgärden kan i sig vara mycket traumatisk och innebära följder som posttraumatiskt stressyndrom. Det är också en mycket kränkande metod som kan ge svåra men för resten av livet.

Vi måste värna barnrättsperspektivet. Att spänna fast barn och unga vuxna, som många gånger redan lider svårt, är inte försvarbart, inte under några som helst omständigheter. Det måste finnas alternativa metoder som är betydligt mer mänskliga. Om så inte är fallet är det hög tid att lägga om fokus för att ta fram mer lämpliga behandlingsåtgärder.

Sverigedemokraterna delar den slutsats som många remissinstanser drar: Bältesläggning ska inte användas som tvångsåtgärd inom psykiatrin, och en utfasning bör påbörjas snarast möjligt. Därför föreslår vi detta i vårt motionsyrkande i den följdmotion som har lämnats in med anledning av det ärende som vi i dag debatterar. Vår uppfattning är glasklar. Bältesläggning ska fasas ut som tvångsåtgärd inom psykiatrin. Även om dagens debatt handlar om barn och ungdomar vill vi understryka att vår ståndpunkt även gäller vuxenpsykiatrin. Det här är inte en lämplig metod i något som helst sammanhang, oavsett ålder.

Det är också hög tid att barn och unga ges rätt till självbestämmande och att integriteten stärks. Den psykiatriska vården ska arbeta utifrån ett barnperspektiv när man möter barn och ungdomar. Delaktighet och inflytande ska vara den självklara utgångspunkten under hela vårdprocessen. Inget annat är godtagbart.

Med detta sagt, fru talman, vill jag avslutningsvis yrka bifall till reservation nr 1 av Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna.

Anf. 95 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Barn och unga måste värnas, speciellt de barn och unga som mår dåligt psykiskt. Vi vet i dag att många barn och unga i Sverige rapporterar just psykisk ohälsa. Men i dag talar vi om de barn och unga som är i tvångsvård inom barn- och ungdomspsykiatrin, och det är de barn som mår sämst. Det är dem som vi måste värna genom lagstiftning. Även de barnen ska kunna känna sig säkra på att barnkonventionen tillämpas, att de blir hörda och respekterade.

Prot. 2019/20:121

14 maj

*Förbättringar för barn
inom den psykiatriska
tvångsvården*

Fru talman! Regeringens förslag innebär förbättringar som Vänsterpartiet ställer sig bakom. Tvångsvården behöver i större utsträckning än vad som sker i dag baseras på mindre tvång och mer delaktighet. Vi kan konstatera att alla former av vård kan skilja sig stort mellan olika regioner, och det gäller även den psykiatriska vården. Det behövs tydligare nationella regler och riktlinjer. Det gäller till exempel, som framförs i propositionen, även statistik, krav på personalens kompetens, utvärdering och barns rättigheter inom vården.

Fru talman! I remissomgången säger Vårdförbundet att det är helt oacceptabelt att utsätta barn och unga för slentrianmässiga tvångsåtgärder. Tvångsåtgärder ska bara kunna vidtas i mycket extrema fall.

Fru talman! Bristerna generellt inom den psykiatriska vården var en viktig anledning till att vi i Vänsterpartiet hösten 2019 i vår budgetmotion föreslog ökade satsningar på den psykiatriska vården, säkrad personalförsörjning, specialistsjuksköterskor samt extra anslag till sjukvård också i regioner med glesbygd.

Vänsterpartiet menar att tvångsåtgärder kan vara nödvändiga, precis som jag sa tidigare, i ett fåtal extrema situationer. Men målet måste vara noll i varje region, och genom metodutveckling, satsning på utbildning och kompetensutveckling av personalen kan vi nå dit.

Fru talman! Med en underfinansierad vård och i synnerhet bristfälliga satsningar på personal inom psykiatrin är det här inte gjort i en handvändning. Det bör införas en nollvision när det gäller tvångsåtgärder inom den psykiatriska vården. Därför yrkar jag bifall till reservation nr 2.

Fru talman! Flera remissinstanser har uppmärksammat att IVO, Inspektionen för vård och omsorg, bara har regional statistik. Tillsyn och kontroll är regionalt baserad. Enligt siffror från Socialstyrelsen vårdades 261 barn 0–17 år enligt lagen om psykisk tvångsvård 2017. Det är faktiskt en ökning från 2011, då det var 207 barn. Att flertalet av dessa barn inte utsattes för bältesläggning kan man se i de undersökningar som har gjorts, men det var ändå 318 bältesläggningar av barn 0–17 år 2017.

Kunskap och överblick måste finnas nationellt – detta för att kunna sprida kunskap kring metodutvecklingen, uppmärksamma brister inom flera regioner och skapa en mer jämlik hälsovård i hela Sverige.

Effekten av tvångsåtgärder borde utvärderas på nationell nivå. Kunskapsuppbyggnad och kunskapsspridning måste ske systematiskt i hela landet. I en utvärdering bör även universitet och andra forskningsinstitut kunna engageras i vissa delar. Vetenskap och beprövad erfarenhet måste stå i centrum. Vänsterpartiet vill att en lämplig myndighet ska ges i uppdrag att utvärdera varje genomförd tvångsåtgärd.

Fru talman! Vi måste lyssna på barnen. Ett barn som upplevt en tvångsåtgärd måste få ge sin berättelse och sin upplevelse. Varje barn ska efter utförd tvångsåtgärd ha rätt till samtal med medicinskt ansvarig personal. Om samhället inte lyssnar är det ett svek. Värna barnen och lyssna på dem! Deras upplevelser ska respekteras.

Anf. 96 DAG LARSSON (S):

Fru talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Jag tycker att det finns skäl att i dessa covid-19-tider börja med en diskussion och fundering kring hur den situation som vi befinner oss i för närvarande kommer att påverka hela vårt lands befolkning, även barn och

unga. Det är klart att när mamma och pappa riskerar att bli arbetslösa, när skolorna hålls stängda, utbildningssystemet är stängt och framtiden ter sig alltmer oviss för våra unga finns det skäl att fundera över vilka psykiska skador den här pandemin kommer att åsamka hela befolkningen och inte minst de unga.

Vi har sedan länge haft bekymmer med den psykiska ohälsan bland barn och unga. Det finns skrämmande siffror som visar hur den psykiska hälsan har försämrats år efter år, fru talman. Det finns också skrämmande siffror som visar att det tyvärr inte är helt ovanligt att även unga och barn begår självmord. Vi måste förstärka arbetet med den psykiska ohälsan.

Fru talman! Själv har jag egna erfarenheter från psykiatrin. Jag arbetade inom psykiatrin för 35 år sedan, bland annat ute på gamla Långbro sjukhus. Jag har sett hur psykiatrin har utvecklats sedan jag arbetade som mentalskötare på Långbro sjukhus. Då var det inläsning, bältesläggning och tvångsvård som var det helt förhärskande.

I den diskussion som vi har i dag tycker jag ändå att det är viktigt att bära med sig att psykiatrin har utvecklats. Man har lämnat mycket av det gamla tvånget och arbetar betydligt mer med frivillighet än vad man gjorde när jag var mentalskötare. Men redan då betraktade så gott som alla som arbetade inom psykiatrin tvångsåtgärderna som ett misslyckande. Jag mötte aldrig någon sjuksköterska, läkare eller mentalskötare som sa: Oj vad underbart, nu har vi fått lägga en människa i bälte. Jag mötte människor som var förtvivlade över avskiljningar, bältesläggningar och tvångsmedel inom psykiatrin. Personalen ville inte använda sig av den typen av metoder, även om det ibland, tyvärr, var nödvändigt för att säkra den sjukes liv men också omgivningens liv.

Fru talman! Man kan konstatera att mycket av den diskussion som vi har här i dag beror på de brister som uppdagats inom psykiatrin på sistone. Själv blev jag våldsamt illa berörd när jag fick ta del av vad som skett inom Stockholms barn- och ungdomspsykiatri, där man använt sig av avskiljning och bältesläggning av barn och unga på ett närmast rutinmässigt sätt. Det visade sig att mycket av det som pågick där berodde på att man hade en instabil, utbildad personalgrupp. Det är oerhört viktigt att se till att de som arbetar inom psykiatrin känner sig trygga, får utbildning och har rimliga möjligheter att arbeta med vettiga metoder.

Den proposition som lagts fram i dag är ett framsteg. Den kommer att skärpa uppföljningskraven och inskränka möjligheterna att använda sig av tvångsmetoder på ett rutinmässigt sätt. Den innehåller också krav på metodutveckling. Ingen vill att man ska använda sig av tvång i onödan. Jag hävdar dock – jag är kanske en gammal mentalskötare längst ned i botten – att det finns vissa unika tillfällen där tvång tyvärr är nödvändigt, inte minst för att säkra patientens – den sjukes – möjligheter att överleva.

Med dessa ord, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag, som jag tycker är ett steg framåt. Psykiatrin behöver utvecklas rejält framöver. Jag ser denna proposition som ett första steg, men det finns oerhört mycket mer att göra i framtiden.

Anf. 97 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Vi debatterar nu regeringens proposition *Förbättringar för barn inom den psykiatriska tvångsvården*. Och rubriken ljuger inte. Propo-

sitionen innehåller viktiga och verkligt angelägna förbättringar för de barn som vårdas och vistas inom den psykiatriska tvångsvården.

De utskottskollegor som haft ordet före mig har i mångt och mycket redan redogjort för propositionens innehåll, men låt mig bara som hastigast sammanfatta. Propositionen innebär bland annat att det införs en särreglering av användningen av vissa tvångsåtgärder för patienter som är yngre än 18 år. Med propositionen skärps regelverket för när, hur och hur länge långtgående tvångsåtgärder får användas. Och förutsättningarna för en god tillsyn stärks.

IVO ska genom en särskild underrättelse ges kännedom om när en patient som är under 18 blir föremål för någon eller några tvångsåtgärder i form av fastspänning, avskiljning eller begränsning av användningen av olika elektroniska kommunikationsmedel vid tre eller fler tillfällen under vårdperioden.

Jag tror och hoppas, fru talman, att den nya bestämmelsen kommer att bli betydelsefull. Kravet på att underrätta IVO ger nämligen myndigheten möjlighet att snabbt undersöka om det finns brister i vården som förklarar varför en enskild patient vid upprepade tillfällen blivit föremål för de allvarliga tvångsmedel som vi nu diskuterar. Och om brister konstateras finns det möjligheter att åtgärda dessa så att behov av nya tvångsåtgärder förhoppningsvis kan förebyggas.

Fru talman! Ordet förebyggas vill jag verkligen understryka. I denna debatt och i riksdagen i stort är vi självfallet helt överens om att fokus måste ligga på att just förebygga behovet av tvångsåtgärder. Det är för mig och Moderaterna alldeles självklart att det övergripande målet ska vara att de barn som vårdas och vistas inom den psykiatriska tvångsvården inte ska behöva få sina fri- och rättigheter så allvarligt inskränkta som de faktiskt blir när de metoder som vi nu talar om måste användas.

Från Moderaternas sida står vi bakom de förslag som regeringen har lagt fram i propositionen. Men vi saknar i propositionen regeringens bedömningar av hur behovet av tvångsåtgärder kan förebyggas och undvikas. Att användningen av tvångsmedel nu i lag tydligare begränsas är bra, men minst lika viktigt är som sagt det faktiska arbetet ute i vården för att förhindra att behovet av tvångsåtgärder ens uppstår. Och staten bör stödja regionerna i detta viktiga arbete. I detta sammanhang vill jag lyfta fram att det behövs ett förebyggande arbete på två fronter.

För det första behövs det ett arbete som tar sikte på att förebygga behovet av psykiatrisk tvångsvård av barn över huvud taget. Det arbetet handlar särskilt om att tidigt fånga upp barn som mår psykiskt dåligt i syfte att snabbt kunna sätta in vård och behandling, för vi vet att med snabba och adekvata insatser går det många gånger att förhindra mer allvarlig psykisk sjukdom.

För det andra handlar det förebyggande arbetet om att förhindra att situationer och behov uppstår som kräver fastspänning, avskiljning eller inskränkning i rätten att använda till exempel en dator eller mobiltelefon. Ett av förslagen i propositionen kan förhoppningsvis bidra till detta, nämligen förslaget att barn inom den psykiatriska tvångsvården ska ha rätt till aktiviteter och utomhusvistelse. Hur viktigt och bra detta är finns det mycket god evidens för.

Vad jag hoppas på framöver är att regeringen verkligen tar till sig de synpunkter som många remissinstanser liksom partier och företrädare här i kammaren har lyft fram om behovet av förebyggande åtgärder och metodutveckling inom vården. I den bästa av världar ska vården såklart inte alls behöva använda sig av till exempel fastspänning.

Ett lyckosamt arbete för att utveckla vården och minska behovet av tvångsåtgärder behöver bedrivas utifrån ett tydligt patientperspektiv. Detta är min och Moderaternas absoluta övertygelse. Här finns, fru talman, ärligt talat en rejäl läxa att göra.

Nationell samverkan för psykisk hälsa, NSPH, som är en samarbetsorganisation för patient-, brukar- och anhörigorganisationer inom det psykiatriska området, framförde i en skrivelse med anledning av propositionen att om man ska lyckas med ett systematiskt kvalitetsarbete behöver man betona patientperspektivet, se maktbalansen mellan patient och personal samt utveckla metoder med utgångspunkt i de erfarenheter och kunskaper som patienter, brukare och anhöriga har.

NSPH skriver: ”Erfarenheten visar att det är svårt att minska förekomsten av tvång utan att satsa på inkludering, medbestämmande och delaktighet.” Riksdag, regering och inte minst våra 21 regioner gör klokt i att lyssna på och ta till sig dessa viktiga synpunkter.

(Applåder)

Anf. 98 SOFIA NILSSON (C):

Fru talman! Vi är nu mitt i en tid där nästan allt fokus kretsar kring hanteringen av covid-19-pandemin. Men trots att vi just nu är upptagna av pandemin pågår livet och vardagen för många på precis samma sätt som förut. För vissa patientgrupper som behandlas inom vården är vardagen till stor del densamma i dag som innan pandemin blev ett faktum. Speciellt inom tvångsvården fortsätter vardagen precis som vanligt eftersom behandlingstiderna där ofta är väldigt långa.

Jag har inför mitt anförande i dag läst en hel del av Barnombudsmanens rapporter som rör området. Flera av rapporterna baserar sig på intervjuer med barn och ungdomar som har erfarenhet av tvångsvård och tvångsåtgärder. En del barn säger sig förstå att tvångsåtgärder används men ifrågasätter omfattningen och sättet som tvångsåtgärder utförts på. Andra barn beskriver tvångsåtgärder som inte är tillåtna. Det är berättelser som verkligen berör och griper tag, och det blir tydligt att detta är ett område där vi måste göra mer och bättre.

Tvångsvård handlar om ett stort ingrepp i den personliga integriteten, och det är därför fastställt i internationella konventioner hur mänskliga rättigheter ska skyddas när det är nödvändigt att vårda människor mot deras vilja. Detta skydd förutsätter tydlig lagstiftning, transparens, dokumentation och tillsyn. Därför är jag glad över att vi i dag kan lägga fram ett förslag till beslut som är ett första steg, som förtydligar och skärper lagen och som särreglerar lagen för att gälla för patienter under 18 år.

Fru talman! Under många år har tvångsvården diskuterats, och precis som föregående talare sagt beror det på att vi har sett stora brister. Det är uppenbart att vi behöver ta ett helhetsgrepp om hela tvångsvården. Detta gäller lagstiftningen, som vi gör här och nu.

I dag gör vi framför allt tre viktiga förändringar som bland annat innebär att förutsättningarna för att använda tvångsåtgärder skärps och att tiden

för hur länge de får pågå förkortas. Vi inför även en bestämmelse om att vårdgivare måste rapportera till IVO om en patient blivit utsatt för tvångsåtgärder vid upprepade tillfällen under vårdperioden. Där införs även en bestämmelse om att man har rätt till en timmes aktiviteter och utomhusvistelse varje dag. Detta är bra förbättringar och en bra början.

Men vi måste även på ett mer långsiktigt sätt arbeta med att höja kunskapsnivån inom området. Det räcker inte att bara ändra lagen. Vi behöver öka kunskapen på totalen. Just i fråga om ökad kunskap har Centerpartiet länge varit pådrivande.

Vi behöver stärka det nationella arbetet med att utveckla och sprida relevant och aktuell kunskap. Fokus behöver även ägnas åt att arbeta fram kunskapsstöd, metoder och arbetssätt till hälso- och sjukvårdspersonal som arbetar med barn i den psykiatriska heldygnsvården, inklusive den psykiatriska tvångsvården. Här ser vi nämligen att det finns luckor.

Därför ser jag fram emot att få följa det uppdrag som Socialstyrelsen har fått och som syftar till att bidra till en ökad kvalitetsutveckling, ett stärkt barnrättsperspektiv och en ökad rättssäkerhet inom den barn- och ungdomspsykiatriska heldygnsvården. Om vi kan arbeta strukturerat med att öka kunskapen och ta fram metoder och arbetssätt tror jag även att det kan bidra till minskad användning av tvångsåtgärder, vilket är det självklara målet.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 99 LINA NORDQUIST (L):

Fru talman! Vad händer om vi blir sjuka och inte vill ha någon vård? Oftast är svaret att vi då slipper det – min kropp, mitt val, mitt liv. Det är grundläggande i sjukvården att vården ska utgå från vår egen önskan att få vård och att få hjälp. Men det finns undantag.

Det är mycket viktigt att vi förbättrar lagen om psykiatrisk tvångsvård. Tvång kräver oerhört noggranna avvägningar. Det handlar om att vårda och hjälpa någon som inte vill ha vård och hjälp. Samtidigt kan denna vård vara helt nödvändig för att hjälpa en svårt sjuk person med en psykos, depression med självmordsrisk och starkt tvångsmässigt beteende. Syftet är att den sjuka människan ska bli så pass mycket friskare att hon själv ska vilja ha vården.

Jag är glad över att vi nu skärper denna lagstiftning, särskilt för de allra yngsta skull. Det är de som kommer att få bättre vård. Det är jag helt övertygad om. Därför yrkar jag bifall till regeringens och socialutskottets förslag på detta område.

Jag är glad över att barn nu får rätt att dagligen vara utomhus och ha aktiviteter även när de vårdas för svåra sjukdomar. Jag är glad över att elektronisk kommunikation ska kunna dras in högst en vecka och att ett sådant beslut ska kunna överklagas. Man ska inte vara rättslös för att man blir mycket sjuk.

Ett barn ska få avskiljas från de andra barnen på avdelningen bara under högst två timmar i taget och bara om barnet är så aggressivt att det blir svårt och näst intill hopplöst att vårda de andra barnen och när ingenting annat hjälper. Det är jag också mycket glad över att vi är eniga om.

Om insatsen behövs under längre tid ska IVO, Inspektionen för vård och omsorg, omedelbart få veta detta. Inget barn ska falla mellan maskorna.

När det gäller det allra svåraste vill jag säga att om en patient som är yngre än 18 år är i omedelbar fara och det är uppenbart att det inte finns något annat sätt ska chefsöverläkaren fortfarande kunna få besluta om att patienten spänns fast, men numera i högst en timme. Fastspänning kränker naturligtvis barnets integritet, och fastspänning i sig kan naturligtvis skada en människa och skapa mycket svåra trauman. Det är en mycket svår avvägning att se om man hjälper eller gör livet ännu svårare.

Därför är jag också glad över att vi är tydliga med att man måste arbeta förebyggande och försöka undvika fastspänning och tvångsåtgärder så långt som det bara är möjligt, att hälso- och sjukvårdspersonal ska finnas där under hela den timme som fastspänning kan vara helt nödvändig och att om det går bara några sekunder över denna timmes tid ska Inspektionen för vård och omsorg omedelbart få veta detta.

Fru talman! I extrema undantagsfall kan tvång behövas inom ett område som helt och hållet bygger på frivillighet, att vi vill ha hjälp och stöd av det gemensamma. När ingenting annat räcker behöver möjligheten finnas. Men vård ska vara trygg, och det gäller alldeles särskilt vården för barn.

Fru talman! Med den nya lagstiftningen som vi tillsammans är eniga om tror jag att världen om sex veckor blir lite lite bättre.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 27 maj.)

§ 14 Anmälan och beslut om omedelbar hänvisning av ärende till utskott samt beslut om förkortad motionstid

Följande dokument anmälades:

Proposition

2019/20:166 Extra ändringsbudget för 2020 – Fler kraftfulla åtgärder med anledning av coronaviruset

Kammaren biföll talmannens förslag att ovanstående proposition omedelbart skulle hänvisas till finansutskottet.

Kammaren biföll regeringens förslag att motionstiden för ovanstående proposition skulle förkortas till fyra dagar.

§ 15 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 13 maj

2019/20:399 Antalet beredskapsflygplatser

av *Lars Thomsson* (C)

till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 13 maj

2019/20:1337 Istanbulkonventionen

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1338 Additionellt bistånd för att minska pandemins effekter

av *Yasmine Posio* (V)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2019/20:1339 Gränsen mellan Sverige och Danmark

av *Hans Wallmark* (M)

till statsrådet Anna Hallberg (S)

2019/20:1340 Avrådan från utrikesresor

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1341 Samråd vid nya kraftledning

av *Mikael Larsson* (C)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:1342 WHO:s hantering av covid-19

av *Hans Rothenberg* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1343 Nordiska samarbeten med anledning av covid-19

av *Hans Wallmark* (M)

till statsminister Stefan Löfven (S)

2019/20:1344 Testning av covid-19 hos gruppen asylsökande

av *Clara Aranda* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1345 Grödebaserad bioolja

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:1346 Ansvaret som statsråd

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 13 maj

2019/20:1300 Mobilapplikation för smittspårning av covid-19

av *Clara Aranda* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1291 Kvaliteten i sfi-undervisningen under coronapandemin

av *Kristina Axén Olin* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2019/20:1306 Generösare behandling av livskraftiga företag under pandemin

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:1301 Ökat behov av stöd till äldre med anledning av covid-19

av *Clara Aranda* (SD)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:1299 Munskydd i publika miljöer och inom äldreomsorg

av *Clara Aranda* (SD)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:1310 Mun- och andningsskydd

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:1308 Sveriges höga dödstal i covid-19

av *Per Ramhorn* (SD)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:1298 Testning för covid-19

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:1285 Anpassning och effektivisering av myndigheternas handläggning

av *Thomas Morell* (SD)

till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2019/20:1304 Syrgasen som har försvunnit från äldreboendena

av *Monika Lövgren* (SD)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:1292 Hemtjänst till delårsboende

av *Johan Hultberg* (M)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:1305 Utvecklingen på Malta

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2019/20:1295 Politiska fångar i Iran

av *Amineh Kakabaveh* (-)

till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2019/20:1309 Nödvändiga åtgärder för de äldre

av *Per Ramhorn* (SD)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:1303 Systemet med tomhyror

av *Monika Lövgren* (SD)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:1287 Arbetet i frågor om mediefrihet

av *Margareta Cederfelt* (M)

till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2019/20:1302 Upphandling av ambulansflyg

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:1293 Rätt till hemtjänst under pandemin

av *Hans Hoff* (S)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

Prot. 2019/20:121
14 maj

2019/20:1307 Industrifisket i Östersjön

av *Elin Segerlind* (V)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:1286 Trygga och hållbara offentliga finanser

av *Niklas Wykman* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:1288 Stimulanser för bostadsmarknaden efter coronakrisen

av *Larry Söder* (KD)

till statsrådet Per Bolund (MP)

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 17.16.

Sammanträdet leddes

av talmannen från dess början till och med § 7 anf. 13 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.51,

av andre vice talmannen därefter till och med § 11,

av förste vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 93 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

EMMA PAAKKINEN

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Ärende för hänvisning till utskott	1
§ 3 Senarelagt införande av nationell läkemedelslista och bastjänstgöring för läkare	1
Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU22	1
(Beslut fattades under § 11.).....	1
§ 4 Ändrade övergångsbestämmelser när det gäller medicintekniska produkter	1
Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU23	1
(Beslut fattades under § 11.).....	1
§ 5 Personligt betalningsansvar i aktieföretag	2
Civilutskottets betänkande 2019/20:CU28	2
Anf. 1 LEIF NYSMED (S).....	2
Anf. 2 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	3
Anf. 3 LEIF NYSMED (S) replik	4
Anf. 4 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik	5
Anf. 5 LEIF NYSMED (S) replik	5
Anf. 6 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik	6
Anf. 7 LARRY SÖDER (KD).....	6
(Beslut fattades under § 11.).....	7
§ 6 Fler tillfälliga åtgärder för att underlätta genomförandet av bolags- och föreningsstämmor	7
Civilutskottets betänkande 2019/20:CU29	7
Anf. 8 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD).....	7
Anf. 9 LEIF NYSMED (S).....	8
(Beslut fattades under § 11.).....	9
§ 7 Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)	10
Utrikesutskottets betänkande 2019/20:UU7	10
Anf. 10 MARKUS WIECHEL (SD)	10
Anf. 11 ROBERT HALEF (KD).....	11
Anf. 12 JOHAN BÜSER (S).....	13
Anf. 13 MARGARETA CEDERFELT (M).....	15
Anf. 14 KERSTIN LUNDGREN (C).....	17
Anf. 15 YASMINE POSIO (V).....	19
Anf. 16 FREDRIK MALM (L)	21
Anf. 17 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	23
Anf. 18 MARGARETA CEDERFELT (M) replik.....	24
Anf. 19 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	25
Anf. 20 MARGARETA CEDERFELT (M) replik.....	25
Anf. 21 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	25
(forts. § 9).....	26
Ajournering.....	26
Återupptaget sammanträde	26
§ 8 Statsministerns frågestund.....	26
Ansvaret för provtagning.....	26
Anf. 22 ULF KRISTERSSON (M)	26

Anf. 23	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	27
Anf. 24	ULF KRISTERSSON (M)	27
Anf. 25	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	28
<i>Föräldrars möjlighet att välja bort skolor i utanförskapsområden</i> 28		
Anf. 26	HENRIK VINGE (SD)	28
Anf. 27	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	28
Anf. 28	HENRIK VINGE (SD)	29
Anf. 29	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	29
<i>Planering för vaccination mot covid-19</i> 29		
Anf. 30	ANDERS W JONSSON (C)	29
Anf. 31	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	30
Anf. 32	ANDERS W JONSSON (C)	30
Anf. 33	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	31
<i>Resurser till vård och omsorg</i> 31		
Anf. 34	JONAS SJÖSTEDT (V)	31
Anf. 35	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	31
Anf. 36	JONAS SJÖSTEDT (V)	32
Anf. 37	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	32
<i>Ökad transparens vid framtida beslut om pandemiåtgärder</i> 33		
Anf. 38	EBBA BUSCH (KD)	33
Anf. 39	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	33
Anf. 40	EBBA BUSCH (KD)	34
Anf. 41	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	34
<i>Investeringar för att motverka pandemins ekonomiska följder</i> 34		
Anf. 42	JOHAN PEHRSON (L)	34
Anf. 43	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	35
Anf. 44	JOHAN PEHRSON (L)	35
Anf. 45	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	36
<i>Borttaget karensavdrag</i> 36		
Anf. 46	CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S)	36
Anf. 47	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	36
<i>Ökad risk för våld i nära relationer</i> 37		
Anf. 48	ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	37
Anf. 49	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	37
<i>Direktstöd till företag</i> 37		
Anf. 50	LOTTA OLSSON (M)	37
Anf. 51	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	38
<i>Smittspridningen på äldreboenden</i> 38		
Anf. 52	ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD)	38
Anf. 53	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	38
<i>Stöd till arrangörer av paketresor</i> 39		
Anf. 54	OLA JOHANSSON (C)	39
Anf. 55	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	39
<i>Expertgrupp för vårdöversyn</i> 39		
Anf. 56	ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	39
Anf. 57	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	40
<i>Statligt stöd till personer med enskild firma</i> 40		
Anf. 58	ALEXANDRA VÖLKER (S)	40
Anf. 59	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	40
<i>Situationen för människor i riskgrupper</i> 41		

Anf. 60 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	41
Anf. 61 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	41
<i>Sölvesborgs hantering av coronakrisen</i>	41
Anf. 62 TOBIAS ANDERSSON (SD)	41
Anf. 63 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	42
<i>Arbetslösheten och bristen på arbetskraft i jordbruket</i>	42
Anf. 64 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	42
Anf. 65 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	42
<i>Dialog med Danmark om öppnande av gränsen</i>	43
Anf. 66 BORIANA ÅBERG (M)	43
Anf. 67 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	43
<i>Svensk hjälp till andra EU-länder</i>	43
Anf. 68 JOHAN HULTBERG (M)	43
Anf. 69 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	44
<i>Forskning om coronaviruset</i>	44
Anf. 70 MARGARETA CEDERFELT (M)	44
Anf. 71 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	44
<i>Resurser till Polisregion nord</i>	45
Anf. 72 EDWARD RIEDL (M)	45
Anf. 73 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	45
§ 9 (forts. från § 7) Organisationen för säkerhet och samarbete	
i Europa (OSSE) (forts. UU7)	45
Anf. 74 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	45
Anf. 75 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	46
Anf. 76 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	46
Anf. 77 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	47
Anf. 78 YASMINE POSIO (V) replik	47
Anf. 79 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	48
Anf. 80 YASMINE POSIO (V) replik	48
Anf. 81 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	49
(Beslut fattades under § 11.)	49
§ 10 Europarådet	49
Utrikesutskottets betänkande 2019/20:UU8	49
Anf. 82 KERSTIN LUNDGREN (C)	49
Anf. 83 CARINA OHLSSON (S)	51
Anf. 84 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	53
Anf. 85 CARINA OHLSSON (S) replik	54
Anf. 86 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	54
Anf. 87 CARINA OHLSSON (S) replik	55
(forts. § 12)	55
Ajournering	55
Återupptaget sammanträde	55
§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	55
SoU22 Senarelagt införande av nationell läkemedelslista och bastjänstgöring för läkare	55
SoU23 Ändrade övergångsbestämmelser när det gäller medicintekniska produkter	55
CU28 Personligt betalningsansvar i aktiebolag	56

CU29 Fler tillfälliga åtgärder för att underlätta genomförandet av bolags- och föreningsstämmor.....	56
UU7 Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)	56
§ 12 (forts. från § 10) Europarådet (forts. UU8)	57
Anf. 88 BORIANA ÅBERG (M).....	57
Anf. 89 MARKUS WIECHEL (SD).....	58
Anf. 90 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	61
Anf. 91 ROBERT HALEF (KD).....	63
Anf. 92 JOAR FORSSELL (L)	64
(Beslut skulle fattas den 27 maj.)	64
§ 13 Förbättringar för barn inom den psykiatriska tvångsvården	65
Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU15	65
Anf. 93 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	65
Anf. 94 MARKUS WIECHEL (SD).....	66
Anf. 95 KARIN RÅGSJÖ (V)	67
Anf. 96 DAG LARSSON (S).....	68
Anf. 97 JOHAN HULTBERG (M)	69
Anf. 98 SOFIA NILSSON (C)	71
Anf. 99 LINA NORDQUIST (L).....	72
(Beslut skulle fattas den 27 maj.)	73
§ 14 Anmälan och beslut om omedelbar hänvisning av ärende till utskott samt beslut om förkortad motionstid	73
§ 15 Anmälan om interpellation	73
§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar	74
§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor	74
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 17.16.	76